

***СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА КУЛТУРЕ
ГРАДА ЗРЕЊАНИНА
2014 - 2022***

Садржај

1. Увод.....	4
1.1. Методологија.....	5
1.2. Стратешки и законодавни оквир	7
1.2.2. Законодавни оквир Републике Србије	9
1.3. Институционални оквир	11
1.3.1. Институције Европске уније	11
1.3.2. Републичке институције	12
1.3.3. Покрајинске институције	14
1.3.4. Фондови за финансијску подршку развоју културе	16
2. Основни подаци о граду Зрењанину.....	17
2.1. Друштвено економска анализа тренутног стања	18
3. Културни идентитет града Зрењанина	26
3.1. Историја града на Бегеју.....	26
3.2. Савремени Зрењанин	32
4. Анализа ресурса и потенцијала за развој културе града Зрењанина.....	33
4.1. Материјална културна добра	33
4.1.1. Непокретна културна добра	33
4.1.2. Покретна културна добра	38
4.2. Нематеријална добра	41
4.3. Кључни актери у културном пољу града Зрењанина	46
4.3.1. Градска управа и финансирање културе у граду.....	46
4.3.2. Установе културе града Зрењанина.....	48
4.3.3. Други актери у културном пољу града	72
4.4. Културне праксе становника града Зрењанина.....	77
4.5. Оцена културне понуде града Зрењанина.....	79
5. SWOT анализа.....	81
6. Дефинисање стратегије развоја културе града Зрењанина	83
6.1. Стратешки изазови	83

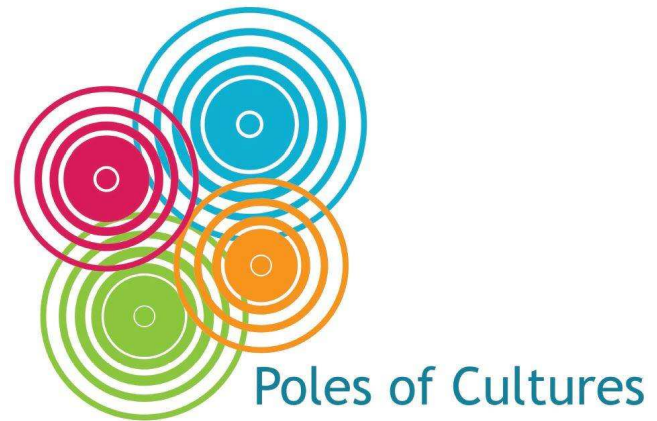
6.2.	Кључне вредности.....	84
6.3.	Дефинисање визије.....	85
6.4.	Стратешки приоритети и циљеви развоја.....	85
6.4.1.	Унапређење квалитета и доступности услуга у области културе.....	85
6.4.2.	Очување културне баштине и развој мултикултуралности	86
6.4.3.	Развој и неговање публике.....	87
6.4.4.	Промоција културне понуде и културни туризам	87
6.5.	Акциони план.....	89
7.	Систем имплементације стратешког документа	108
8.	Систем мониторинга и евалуације	110
9.	Анекси	112
9.1.	Индикатори.....	112

1. Увод

Култура представља центар развоја људског друштва и људске цивилизације. Она омогућује људима да сањају и да се надају, стимулишићи наша чула и нудећи нам нов начин посматрања стварности. Култура окупља људе и подстиче на дијалог, на начин који уједињује, а који не подстиче поделу. Културу треба посматрати као скуп духовних и материјалних особина које карактеришу друштво, друштвену групу и/или једну локалну заједницу. Култура је много шири појам од елитистичке уметности, јер она поред уметности обухвата начин живота, систем вредности, традицију и веровања. Култура представља одређени начин мишљења и дефинише наш начин живота.

У данашњој Европи културна размена је изузетно жива. Слобода кретања је у великој мери олакшала културну размену и прекогранични дијалог. Културне активности, као и културна тражња се шире, без обзира на државне границе. Све ово је појачало нашу радозналост и способност за културном разменом, те самим тим допринело разноликости наших друштава.

У том контексту, Град Зрењанин, заједно партнерима Интеркултуралним институтом из Темишвара (водећи партнер), Градом Панчевом и НВО-ом Грађански парламент Града Вршца имплементира прекогранични пројекат „Cultural Policy as a Tool for Community and Regional Development Poles of Culture“, подржан од стране Европске уније кроз Програм прекограничне сарадње IPA CBC Romania – Serbia. Циљ пројекта је унапређење друштвене и културне кохезије у пограничном подручју Румуније и Србије, кроз промовисање сарадње у формулисању и евалуацији локалних културних политика заснованих на активном учешћу у развоју региона.

Све спроведене активности у оквиру овог пројекта су допринеле идентификацији културних потреба, идентификацији структуре и обима културне понуде у региону, укључености свих локалних и регионалних актера у дефинисању јавних политика.

Култура је важан сегмент развојне политике града Зрењанина, а квалитет културног живота и догађаја је битан мотив за успешне, пословне људе, да остану да живе и раде у нашој средини.

Израда Стратегије развоја културе за период од 2014. до 2022. године представља кључни плански документ града у области културе, а треба јасно да дефинише правце и циљеве развоја, као и активности које треба да допринесу унапређењу културне понуде и развој културне тражње на локалном нивоу, уз константу сарадњу са свим партнерима из региона.

1.1. Методологија

Методологија коришћена у изради Стратегије културног развоја града Зрењанина за период од 2014. – 2022. године је стандардизована методологија стратешког планирања локалног развоја, у којој је коришћен интегрисани приступ, заснован на следећим принципима:

- ❖ Поштовање идентитета и промоција културног диверзитета мултинационалне средине
- ❖ Развој интеркултуралног дијалога
- ❖ Поштовању слободе изражавања, мишљења и удруживања¹
- ❖ Подршка креативности
- ❖ Промоција партиципације у култури и демократизација културе

Такође, као интегрисани процес планирања Стратегија културног развоја се бави и питањима социјалног укључивања, информационог друштва и заштитом животне средине.

Стратегија културног развоја Града Зрењанина је секторска стратегија и као таква одређује кључне правце развоја, циљеве и мере релевантне за све сегменте културе. Кључни разлози за покретање процеса израде Стратегије културног развоја Града Зрењанина су:

- ❖ промовисање културног благостања на територији Града Зрењанина
- ❖ координисање активности свих кључних актера у осмишљавању и спровођењу културних процеса у складу са ширим циљевима града Зрењанина
- ❖ успостављање хоризонталне и вертикалне сарадње између свих битних актера у културном пољу града Зрењанина
- ❖ промовисање партиципативног приступа у процесу планирања културног развоја кроз креативно изражавање у атмосфери дијалога
- ❖ унапређење веза са осталим сферама локалне самоуправе у циљу повећања могућности за развој партнерства и финансијске подршке.

Методологија израде стратешког документа заснива се на примени научног метода функционалне стратешке анализе, као основе за дефинисање стратегије развоја. У првом делу стратешког документа извршена је анализа унутрашњих фактора културног система града Зрењанина, анализа кључних актера, као и ресурса са којима располажу. Такође је урађена анализа инструмената које доносиоци одлука користе у вођењу локалне културне политике. Анализа културне понуде и тражње је преузето из социолошког истраживања о *Културној понуди и потражњи града Зрењанина* - у оквиру којег је анкетирано 1060 становника на територији града Зрењанина и околних насељених места, интервјуисано 25 директора и менаџера водећих културних организација и послато 50 статистичких упитника рачуноводствима културних институција, а све је спроведено у периоду од 1. октобра до 31. децембра 2013. године.

Такође, приликом стратешке анализе користили смо SWOT анализу, као једну од најчешће примењиваних техника. SWOT анализа обухвата како унутрашње, тако и спољашње факторе који

¹ Evropska konvencija o ljudskim pravima

се тичу комплетног друштвено-економског окружења, у оквиру којег треба да се имплементирају усвојене политике културе.

Тек након завршетка стратешке анализе, а на основу оцене тренутног стања у локалној заједници, приступили смо креирању плана развоја кроз дефинисање визије, стратешких приоритета, циљева и мера. Конкретизација мера спроведена је у акционом плану, у оквиру којег смо идентификовали кључне активности за даљи развој културе у нашем граду. Све планиране активности из Стратегије развоја културе града Зрењанина су повезане са реалним изворима финансирања.

Процес израде стратешког документа обухватио је следеће фазе:

- Припремне активности неопходне за спровођење процеса стратешког планирања
- Анализа тренутне ситуације у локалној заједници (анализа ресурса и CWOT)
- Формулисање стратегије (визија, приоритети, циљеви)
- Акционо планирање
- Дефинисање структура и процедура за имплементацију
- Дефинисање процеса мониторинга и евалуације

Током процеса израде Стратегије, у оквиру свих фаза примењен је партиципативни приступ, који је обезбедио учешће стручне и шире јавности у доношењу одлука везаних за стратешки документ

Слика XX – Рад радних група

Такође је у оквиру партиципативног приступа, организован округли сто, који је означио почетак јавне расправе. Јавна расправа је трајала 30 дана и сви грађани су били у могућности да доставе своје сугестије и мишљења.

Стратегија развоја културе града Зрењанина од 2014. до 2022. је предложена дана 22.10.2014. године од стране Градског већа .

1.2. Стратешки и законодавни оквир

1.2.1. Културна политика ЕУ

“Културна политика ЕУ је осмишљена тако да очува и унапреди дијалог између различитих култура. ЕУ активно промовише ове вредности путем својих програма у области културе. Културна политика промовише разноликост и интеркултурни дијалог и стога ЕУ подстиче прекограничну размену искустава на пољу културе. На пример, уметници могу слободно да се крећу по континенту, а уметничка дела могу лако да се деле са другим државама. Лисабонски уговор, који је ступио на снагу 2009. године, обавезује ЕУ да у свим активностима узима у обзир културу како би се постепено поштовање међу културама и промовисала разноликост. Култура је кључна компонента у међународним односима Европе. ЕУ је посвећена томе да културне нијансе integriше у односе Европе са партнерским државама и регионима. То се чини у нади да ће ЕУ тако постати камен темељац нове културне заједнице, обogaћене широким спектром различитих националних утицаја. ЕУ окупља професионалне и невладине организације, културне институције, европске мреже и фондације из културног сектора ради разматрања важних питања и сарадње с институцијама ЕУ и државама чланицама како би се подржало креирање нових политика”²

Европска унија спроводи експлицитну и имплицитну културну политику. Експлицитна културна политика је она која је настала унутар и од стране културног сектора. Тако су настали програми као што су:

- Европска престоница културе,
- Европски оркестри
- Програм “Culture 2000” и “Culture 2007”
- CULTURE (2000-2006 / 2007-2013)
- CREATIVE CULTURE (2014-).

² Kultura u EU: Evropska unija - Ujedinjeni u raznolikost, Evropski pokret Beograd

Европска унија промовише “мекши” приступ у оквиру програма намењених културе, па у њих укључује и земље које су тренутно у процесу придруживања, односно програми се не односе искључиво на чланице. На овај начин постепено се обликује европски културни простор.

Са друге стране, имплицитна културна политика је она коју чине начела и програми који се односе на Унију уопште (нпр. начело супсидијарности) или запошљавање грађана ЕУ (значи и уметника) без обзира на земљу порекла.

- Начело слободног промета робе у односу на културу се тумачи и примењује и рестриктивно: тако што се штите и из прекограничног промета изузимају предмети који имају културну, уметничку или археолошку вредност за поједину земљу и поготово за Европу као целину.
- Слично ограничење начела слободног промета важи и за телевизију и аудиовизуелну област. Ту се уводи систем квота националних и европских ТВ и филмских програма који је у супротности са општим начелима WTO (Светске трговинске организације)

Европска унија посебно промовише Агенду 21 за културу, која промовише одговорност градова и општина за развој културе. Агенда 21 за културу подразумева да локалне самоуправе, заједно са грађанима покрећу иницијативе у области културе, како би култура имала кључну улогу у локалним политикама. Кључни принципи Агенде 21 су:

- Поштовање културне разноликости као најважније баштина једне заједнице, али и читавог човечанства
- Да су култура и заштита животне средине заједнички ресурси читавог човечанства
- Локалне самоуправе прихватају да културна права чине саставни део основних људских права
- Партиципативни приступ тј. учешћу грађана у развоју културних политика и у процесима одлучивања, као и у оцењивању и вредновању програма и пројеката у области културе....

Значај културне сарадње је утолико већи што ЕУ у свом буџету предвиђа јако мало средстава за културне програме – то је отприлике 0,1% док се, на пример, за пољопривреду ЕУ издваја више од 50%.

Култура је један од кључних стубова одрживог развоја, коју промовише и Европа 2020 – нова Стратегија паметног, одрживог и инклузивног раста. Међутим Европа 2020 иде корак даље и препознаје културу као “погонско” средство напретка, незадржавајући се само на основним активностима, као што су:

- Побољшање познавања, популаризацији културе и историји европских народа,
- Очувању и заштити културног наслеђа од европске важности,
- Некомерцијалној културној размени
- Уметничком и књижевном стваралаштву, укључујући и аудиовизуелни сектор.

Европска унија се у свом стратешком приступу све више окреће креативним индустријама и подршци њиховом даљем развоју.

Нагласак на развој културе и културне сарадње се такође наглашава и у Дунавској стратегији. Европска комисија је у јуну 2009.године добила мандат од Савета ЕУ за израду заједничке свеобухватне стратегије за земље дунавског слива. После дужих припрема и низа скупова и

конференција на којима је са својим конкретним предлозима активно учествовала и Република Србија, 8. децембра 2010, Европска комисија усвојила је завршни документ Стратегије и упутила га на усвајање Савету министара ЕУ. Један од кључних циљева Дунавске стратегије је заштита и промоција заједничких европских вредности и културног наслеђа у региону Подунавља.

1.2.2. Законодавни оквир Републике Србије

Устав Републике Србије (ступио на снагу у новембру 2006.) установљава територијално устројство Републике Србије, њених општина, градова и Града Београда као јединица локалне самоуправе. Устав Републике Србије такође забрањује сваки облик дискриминације и гарантује права и слободе грађанима, укључујући и културна права и слободе. Међу најзначајнијим културним правима и слободама грађана су право на образовање и слобода научног и уметничког рада.

Док закони о локалној самоуправи из 1991. и 1999. имају у основи централистичку сврху, нови Закон о локалној самоуправи (ступио на снагу у децембру 2007.) установљава нови правац правног оквира оријентисан на децентрализацију. **Закон о локалној самоуправи** представља системски закон за уређивање начела децентрализације у Србији. Овај закон садржи основне одредбе, економски и правни основ функционисања локалне самоуправе, права и делокруг органа локалне самоуправе као и грађанско учешће у остваривању локалне самоуправе. Овај закон такође уређује и односе између државних органа и органа локалне самоуправе и начине финансирања надлежности локалне самоуправе.

Неке од кључних надлежности локалних самоуправа су да уређује и обезбеђује задовољавање потреба грађана у области образовања, културе, здравствене и социјалне заштите; локална самоуправа има надлежности у области развоја и унапређења туризма, занатства, угоститељства и трговине, одговорна је за спровођење мера у области заштите животне средине, заштите од природних и других непогода, заштиту културног наслеђа локалног значаја. У основи Закон је у складу са Европском повељом о локалној самоуправи. Секторски закони у области културе ближе уређују обим и врсту изворне надлежности локалне самоуправе, као и начин обављања послова из делокруга изворне надлежности и односе сарадње републичких органа и органа локалне самоуправе у обављању послова у свакој од ових области.

Закон о култури („Службени гласник РС” бр. 72/09) дефинише и прецизно одређује област која се регулише. Тако се овим законом утврђује општи интерес у култури, обављање културних делатности, права и обавезе Републике Србије, аутономних покрајина и локалне самоуправа у култури, као и услови деловања субјеката у култури. Одређивање општег интереса у култури је изузетно значајно, јер представља основ за финансирање пројеката у култури из републичког буџета, с обзиром да се Република Србија стара о остваривању општег интереса у култури. У том контексту се, између осталог, као општи интерес у култури одређује стварање услова за интензивни културни развој као и подстицање културног и уметничког стваралаштва, финансирање установа културе чији је оснивач Република, као и развој српске културе и културе националних мањина у Републици Србији.

Чланови од 15 до 20 овог Закона баве се остваривањем културне политике. Културна политика представља скуп циљева и мера подстицања културног развоја, чему треба додати да је највећа одговорност за њену реализацију везана за активности Министарства. Законом се остваривање културне политике везује за два облика деловања. Један се односи на оснивање Националног савета за културу, а други на доношење Стратегије развоја културе. Национални савет за

културу се дефинише као стручно-саветодавно тело Владе и Министарства, чији је превасходни задатак да обезбеди стручну подршку у очувању, развоју и ширењу културе.

Стратегију развоја културе доноси Народна скупштина на предлог Владе, а период на који се доноси износи десет година. То практично значи да Стратегија превазилази страначко-политички ниво самом чињеницом да је доноси Народна скупштина, а не Влада (дакле не доносе је само партије које су у том тренутку на власти), као и да се доноси на период од десет година, (што обухвата најмање три мандата). Стратегија садржи анализу постојећег стања у култури, основне поставке културног развоја, стратешке правце развоја културе, план реализације развоја културе, као и критеријуме за евалуацију развоја културе. Међутим, Стратегија развоја културе још увек није усвојена.

Установе културе су дефинисана чланом 22. Закона. Законом је прилично детаљно регулисан њихов положај, те се може констатовати да не постоји потреба за посебним регулисањем одређених области. Установа културе је правно лице које је основано ради обављања културне делатности, којом се обезбеђује остваривање права грађана у области културе, као и задовољавање потреба грађана или остваривање неког другог законом утврђеног интереса у области културе. Оснивачи установа културе могу бити Република Србија, Аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, али и свако друго правно или физичко лице, под условима прописаним законом. Установе културе се могу оснивати у различитим облицима својине, тако да се на основу тога може рећи да је овај закон изједначио положај установа културе које се оснивају у јавној и приватној својини

Поред установа културе, други субјект у култури представљају сами уметници. У члану 58. Закона дефинише се појам уметника, који представљају физичка лица која стварају ауторска дела из области уметничке делатности или изводе уметничка и ауторска дела из области која су дефинисана у члану 8. Закона.

Законом се уређују још три врсте субјеката у култури:

- самостални уметници - уметници који морају испунити два критеријума, и то да уметничку делатност обављају у виду занимања (дакле, нису запослени на другим пословима), као и да им је репрезентативно удружење утврдило статус лица које самостално обавља делатност у области културе;
- самостални стручњаци у култури који обављају научно-истраживачке, теоријско-критичне, едукативне, продуцентске или менаџерске послове у области културне делатности из члана 8. овог закона и који испуњавају два наведена критеријума као самостални уметници;
- самостални извођачи културних програма и самостални сарадници у култури - лица која обављају вокално-инструментално извођење културних програма, артисти, као и друга лица која обављају стручно-техничке послове и која су такође испунила поменута два критеријума као и самостални уметници.

За ова лица је битно да стекну статус самосталног уметника, стручњака и сарадника или извођача културних програма, како би имали право да им јединица локалне самоуправе на територији на којој имају пребивалиште из свог буџета уплаћује доприносе за социјално и здравствено осигурање. Да би наведена лица била уписана у евиденцију лица која самостално обављају ове делатности, неопходно је да испуне услове који су прописани у члану 61. овог закона.

Још један битан закон за развој културе је **Закон о ауторских и сродним правима** ("Сл. гласник РС", бр. 104/2009, 99/2011 и 119/2012). Овим законом уређују се права аутора књижевних, научних, стручних и уметничких дела, право интерпретатора, право првог издавача слободног дела, права произвођача фонограма, видеограма, емисија, база података и право издавача штампаних издања као права сродна ауторском праву, начин остваривања ауторског и сродних права и судска заштита тих права.

1.3. Институционални оквир

1.3.1. Институције Европске уније

Најзначајније европске институције које доносе одлуке у вези културних политика су:

- Европска комисија делује у области културе, спорта и језика - The European Commission acting in the areas of culture, sport and languages
- Комитет за културу и образовање при Европском парламенту - the Committee on Culture and Education of the European Parliament
- Сектор за образовање, младе и културу у оквиру Савета Европке уније - the *Education, Youth and Culture* sector of the Council of the European Union
- Извршна агенције Европске комисије за образовање, медије и културу - the Education, Audiovisual and Culture Executive Agency of the European Commission

Поред наведених институција, Европска унија промовише развој културе и преко следећих институција и тела:

- European Commissioner for Education, Culture, Multilingualism and Youth
- Cinema of Europe
- Committee on Culture and Education
- Directorate-General for Education and Culture
- Education, Audiovisual and Culture Executive Agency
- Euranet
- Europa Nostra
- European Audiovisual Observatory
- European Film Promotion
- European Institute of Cultural Routes
- European League of Institutes of the Arts
- European Network of Information Centres
- European Union National Institutes for Culture
- European Union Youth Orchestra
- Union of the Theatres of Europe

DG Education and Culture (Генерални директорат за едукацију и културу) - Циљ Генералног директората је да промовише културне различитости и интеркултурални дијалог, културу као катализатор креативности и европску културу као витални деоспољне политике.

Мрежа националних института културе Европске уније – EUNIC – је формирана 2006. и препозната је као лидер у културној сарадњи. Тренутно ЕУНИЦ има 32 члана из 27 земаља. Сви чланови се баве различитим активностима у области уметности, језика, омладине, образовања,

науке, интеркултуралног дијалога и развоја. Циљ EUNIC -а је да омогући успостављање ефикасних партнерстава, као и мреже за сарадњу између организација чланица, да побољша и промовише културне различитости и међусобно разумевање европских друштава, као и да појача међународни дијалог и сарадњу са ваневропским земљама. EUNIC мрежа својим проширењем, намерава да у чланство прикључи националне институте за културу из свих земаља чланица. Рад EUNIC -ом подразумева два нивоа сарадње:

- партнерство на нивоу генералних директора институција
- партнерства успостављена у главним градовима широм Европе

У Београду је 31. јануара 2007. године основан београдски огранак Мреже националних установа културе Европске уније (EUNIC). EUNIC је партнерска организација националних институција културе чија делатност прелази националне оквире и које функционишу са одређеним степеном независности у односу на своје владе. Београдски огранак чине следеће установе културе земаља чланица Европске уније:

- Аустријски културни форум - Österreichisches Kulturforum
- Британски савет – British Council
- Француски културни центар - Centre Culturel Francais
- Немачки културни центар - Goethe Institut
- Италијански културни центар - Istituto Italiano di Cultura
- Шпански културни центар - Istituto Cervantes

Ова мрежа центара је отворена и за друге институције културе земаља чланица Европске уније, који у будућности могу бити основани у Београду. Посматрачи, као што су у овом тренутку Грчка и Пољска, су такође добродошли. Остале земље чланице Европске уније су добродошле да се прикључе на нивоу различитих пројеката и активности EUNIC -а.

1.3.2. Републичке институције

Министарство културе и информисања Републике Србије обавља послове државне управе који се односе на развој и унапређење културе и уметничког стваралаштва; праћење и истраживање у области културе; обезбеђивања материјалне основе за делатности културе; развој и унапређење књижевног, преводилачког, музичког и сценског стваралаштва, ликовних и примењених уметности и дизајна, филмског и стваралаштва у области других аудио-визуелних медија; заштиту непокретног, покретног и нематеријалног културног наслеђа; библиотечку, издавачку, кинематографску и музичко-сценску делатност; задужбине и фондације; систем јавног информисања; праћење спровођења закона у области јавног информисања; праћење рада јавних предузећа и установа у области јавног информисања; праћење делатности страних информативних установа, страних средстава јавног информисања, дописништава и дописника у Републици Србији; информисање националних мањина; регистрацију страних информативних установа и пружање помоћи у раду страним новинарима и дописницима; сарадњу у области заштите културне баштине, културног стваралаштва и информисања на језику и писму припадника српског народа у региону; оснивање и развој културно-информативних центара у иностранству; стварање услова за приступ и реализацију пројеката који се финансирају из средстава претприступних фондова Европске уније, донација и других облика развојне помоћи из надлежности тог министарства, учешће у регионалним пројектима, као и друге послове одређене законом.

Министарство културе и информисања је у оквиру подстицаја културног стваралаштва задржало **институцију конкурса** за програме и пројекте који својим квалитетом доприносе развоју културе и уметности. За сваку област стваралаштва формиране су комисије од врхунских стручњака и еминентних уметника, који су на основу високих критеријума процењују квалитет предложених пројеката и имају пуну објективности при одлучивању. Поред Министарства културе и информисања републичке установе културе су: Ансамбл народних игара и песама "Коло", Архив Југославије, Архив Србије, Београдска филхармонија, Библиотека Матице српске Нови Сад, Галерија Матице српске, Етнографски музеј у Београду, Завод за проучавање културног развика, Историјски музеј Србије, Југословенска кинотека.

Завод за проучавање културног развика - Завод за проучавање културног развика основан је 20. априла 1967. године. Одлуком Владе Републике Србије, 05 број 022-3566/2013 од 30. априла 2013. године („Службени гласник Републике Србије”, број 41/13), Завод је стекао статус установе културе од националног значаја. Завод за проучавање културног развика је установа културе која се бави научним, развојним и примењеним истраживањима, израдом студија и анализа у области социологије културе и културне политике, прикупљајући информације и документацију о култури, уметности и медијима у земљи и иностранству. Завод има право да своје програме валоризује и верификује на домаћем и страном тржишту.

Архив Србије - Архив Србије је једна од најзначајнијих државних установа, у којој је у посебном виду сабрано искуство ранијих генерација које, у не малој мери, изграђује и дефинише и савремено доба. Својим постојањем и радом, стварно и симболички, сведочи о националном и културном идентитету, историјској и правној заснованости државног постојања и континуитета, о нашој посебности, али и о припадности и истинској уклопљености у европско цивилизацијско искуство. У улози централне архивске институције, Архив Србије кроз функцију матичности, вршећи надзор над 36 архивских установа, путем израде стручних упутстава, школовањем стручног кадра и додељивањем стручних звања, усмерава и координира развој и унапређење архивске делатности у Србији. Архив Србије организован је у складу са низом разноврсних стручних послова који се одвијају у међусобној вези и произилазе из његових основних функција, почев од пријема архивске грађе, преко сређивања, заштите, чувања, до њеног коришћења и публиковања.

Центар за нематеријално културно наслеђе Србије је отворен у Етнографском музеју у Београду 20. јуна 2012. године. Полазна основа активности Центра је УНЕСКО-ва *Конвенција о очувању нематеријалног културног наслеђа* усвојена 2003. године. (Народна скупштина Републике Србије ратификовала је Конвенцију у мају 2010. године). Задатак Центра је истраживање, пописивање, обрада, чување и презентација *нематеријалног културног наслеђа* на територији Републике Србије, али уједно и помоћ локалним заједницама у препознавању, вредновању, практиковању и преношењу сопственог културног наслеђа наредним генерацијама. Циљ Центра је постизање бољег статуса и укључивање нематеријалног културног наслеђа као значајног ресурса у оквиру пројекта из области друштвеног и економског развоја. У сврху ефикаснијег рада на очувању нематеријалног културног наслеђа Центар спроводи широку едукацију и сарађује са другим установама, удружењима, организацијама и појединцима у земљи и иностранству. Једна од најважнијих активности Центра за нематеријално културно наслеђе је вођење и чување Националног регистра нематеријалног културног наслеђа, као и целокупне документације о нематеријалном културном наслеђу.

Завод за унапређење образовања и васпитања основала је Влада Републике Србије ради праћења, обезбеђивања и унапређивања квалитета и развоја система образовања и васпитања. У Заводу се обављају развојни, саветодавни, истраживачки и стручни послови у предшколском, основном и средњем образовању и васпитању, као и други послови у складу са законом, актом о оснивању и статутом. Завод за унапређивање образовања и васпитања учествује у припреми прописа из области образовања и васпитања из надлежности Министарства просвете и науке, Националног просветног савета, Савета за стручно образовање и образовање одраслих.

1.3.3. Покрајинске институције

Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање - Обавља студијско-аналитичке послове, управне и статистичко-евиденционе послове који се односе на израду информација, анализа и извештаја о стању у области културе и уметности за потребе Владе и Скупштине (у даљем тексту: Влада и Скупштина), прати законе у култури и друге прописе, којима се уређује област заштите културних добара, прати примену ових прописа на територији Покрајине, прати се примена културне политике и стратегије развоја културе Покрајине, расписују се и реализују конкурси за суфинансирање пројеката у области културе и уметности, предлаже решења за функције матичних установа у области заштите културних добара, допунске услове за рад матичних установа на територији АП Војводине, истражује, проучава и анализира дејство системских решења у области заштите културних добара и јавних збирки и културног стваралаштва, предлаже мрежу установа заштите на територији АП Војводине, издаје дозволе страним држављанима за коришћење архивске грађе, издаје одобрења за изношење културних добара из земље под претходном заштитом, покреће поступак за утврђивање непокретних културних добара у АП Војводини и за обуставу извршења просторних и урбанистичких планова ако угрожавају споменике културе на територији Покрајине, сарађује са министарством надлежним за област културе, другим државним органима, покрајинским органима, градова и јединица локалне самоуправе, установама у области културе и невладиним и другим организацијама у области културе и уметности, обавља послове библиотечке делатности послове прикупљања, селекције, сигнирања и чувања документационих материјала; именовану, предметну и децималну обраду серијских и монографских публикација, као и услуживање и информисање корисника обавља информатичке послове у вези са израдом програма и одржавањем локалног рачунарског система, припрема и ажурира WEB презентацију Секретаријат, обавља послове везане за захтеве за слободан приступ информацијама и припрема извештаје за повереника за приступ информацијама од јавног значаја; обавља послове у вези израде Информатора о раду Секретаријата; обавља информационо-документационе послове и информатичке послове који се односе на израду финансијског плана Секретаријата, планова инвестиционог и текућег одржавања установа културе и реализација тих планова; обавља послове у вези са односима са јавношћу.

Покрајински завод за заштиту споменика културе - Покрајински завод за заштиту споменика културе из Петроварадина у 2014. години је прославио 63 године плодног рада и постојања. Једна од најстаријих и најуспешнијих установа из области заштите културног наслеђа на овим просторима. Оформљен одмах после II светског рата са задатком евидентирања стања Фрушкогорских манастира, званично је основан решењем Народне скупштине Аутономне Покрајине Војводине из јануара 1951. године. Покрајински завод је данас део мреже службе заштите у Републици Србији и централна установа за заштиту непокретних културних добара на територији АП Војводине. У складу са Законом о културним добрима и међународним стандардима стручњаци Завода кроз истраживања и валоризацију културног наслеђа указују на уметничке, стваралачке и духовне вредности народа који живе у Војводини, о потреби очувања тих вредности, националних идентитета и различитости, као дела европских вредности. Током вишедеценијског

рада израђени су многи конзерваторски пројекти и изведени радови на конзервацији, рестаурацији и реконструкцији културног наслеђа од изузетног и великог значаја за Републику Србију широм Војводине, али и у Црној Гори, Босни и Херцеговини, Хрватској, Мађарској, Румунији, Египту и Грчкој.

Архив Војводине је 2013.године, Одлуком Владе Републике Србије (*Службени гласник РС 41/2013*) стекао статус установе културе од националног значаја. Архив је установа културе која обавља заштиту архивске грађе настале радом органа и организација према којима Аутономна Покрајина Војводина обавља права и обавезе оснивача. Ова делатност обухвата заштиту архивске грађе и регистратурског материјала ван архива, њено преузимање и пријем, сређивање, обраду и коришћење у научне, јавноправне и приватноправне сврхе, послове техничке заштите, израду и публикување научноинформативних средстава, сарадњу са архивима у земљи и иностранству и културно-просветну делатност. Архив Војводине обавља и делатност матичне установе у области заштите архивске грађе и регистратурског материјала на територији АП Војводине. Архив поседује библиотеку са око 10.000 монографских и 6.000 серијских публикација. У библиотеци је 2009.године завршен Пројекат конверзије лисног каталога у електронски, који је доступан преко рачунарске мреже запосленима и истраживачима. У оквиру културно-просветне делатности Архив организује тематске изложбе докумената, предавања за ђаке и студенте и представљања књига. Архив објављује своја издања у две библиотеке: *Научно-информативна средства о архивској грађи* и *Посебна издања*.

Завод за културу Војводине је основан 2003.године одлуком Скупштине АП Војводине са циљем да негује и промовише савремене културне стратегије, истражује могућности примене и развоја нових културних модела у Војводини, умрежава постојеће институције културе и афирмише мултикултуралност као привилегију нашег контекста. Програмоски концепт Завода за културу Војводине подразумева научна, стручна, развојна и примењена истраживања у области културе али и стимулисање савремене уметничке продукције у Војводини путем реализовања пројеката који обухватају менаџмент у култури, културну продукцију, културни туризам, организовање културно-уметничких догађања, презентације, информационо-документационе делатности, нове медије, стручна усавшавања и образовање у култури и уметности. Заједничка одредница досадашњих и планираних пројеката Завода за културу Војводине је усмереност ка развојним, како научним тако и креативним стратегијама, које профилишу културни идентитет Војводине.

Заводи за културу националних мањина Војводине - У 2008.години почели су делатност заводи за културу пет националних мањина Војводине: војвођанских Мађара, Словака, Румуна, Русина и Хрвата. Ове заводе основала је Скупштина Аутономне Покрајине Војводине заједно са националним саветом ових националних заједница Одлуком о оснивању Завода за културу војвођанских Мађара, Словака, Румуна, Русина и Хрвата («Службени лист АПВ», број 7/08) ради очувања, унапређења и развоја културе ових националних заједница. Оснивање и подстицање делатности завода за културу војвођанских Мађара, Словака, Румуна, Русина и Хрвата сведочи о залагању за очување мултикултурног идентитета Војводине, за плурализам у култури и отворено друштво. Реализованим пројектима научних, стручних, развојних и примењених истраживања у области културе, уметности и науке, као и организовањем културно – уметничких програма, ови заводи већ су дали значајан допринос неговању и очувању националног идентитета и културе припадника различитих нација које живе у Војводини, а истовремено, допринели богаћењу и развијању мултикултуралности у Војводини, као и доступности богатства тих култура свим грађанима.

1.3.4. Фондови за финансијску подршку развоју културе

Европски фонд за културу – регионални фонд за културу - ECF је 2006.године основала BIFC (Балкански фонд за локане иницијативе), у сарадњи са партнерским организацијама, а под новим именом, уз финансијску помоћ ECF -а, подржава културне иницијативе и организације на Балкану, као и оне које желе да сарађују са партнерима са Балкана.

Фонд Креативна европа - Програм “Креативна Европа” односи се на помоћ културном и креативном сектору у периоду од 2014. до 2020. године, а укупан буџет је 1,46 милијарда евра. Програм “Креативна Европа” заменио је досадашњи шестогодишњи програм “Култура 2007-2013”, као и програм “Медији”. Србија ће са још девет земаља које нису чланице Европске уније учествовати у потпрограму “Култура” програма “Креативна Европа”, саопштило је 3. фебруара Министарство културе и информисања Србије, наводећи да је обезбедило финансијска средства за учешће уметника и креативаца из Србије, као и Деск за Креативну Европу на чијем ће челу бити Димитрије Тадић, саветник у Министарству културе. Апликантима из Србије ће техничку помоћ да конкуришу пружати Деск Креативне Европе, који ће бити задужен и за финансијску помоћ пројектима који буду успешни на конкурсима “Креативне Европе” у 2014. години. У оквиру потпрограма за културу, у децембру су расписани први конкурси, а рокови за подношење пројеката су: 5. март (за европске кооперационе пројекте), 12. март (за пројекте књижевних превода) и 19. март (за пројекте европских платформи и европских мрежа).

Културна агенда Европе - Културна политика ЕУ је осмишљена тако да очува и унапреди дијалог између различитих култура. ЕУ активно промовише ове вредности путем својих програма у области културе. Културна политика промовише разноликост и интеркултурни дијалог и стога ЕУ подстиче прекограничну размену искустава на пољу културе. На пример, уметници могу слободно да се крећу по континенту, а уметничка дела могу лако да се деле са другим државама. Лисабонски уговор, који је ступио на снагу 2009. године, обавезује ЕУ да у свим активностима узима у обзир културу како би се поспешило поштовање међу културама и промовисала разноликост. Култура је кључна компонента у међународним односима Европе. ЕУ је посвећена томе да културне нијансе интегрише у односе Европе са партнерским државама и регионима. То се чини у нади да ће ЕУ тако постати камен темељац нове културне заједнице, обogaћене широким спектром различитих националних утицаја. ЕУ окупља професионалне и невладине организације, културне институције, европске мреже и фондације из културног сектора ради разматрања важних питања и сарадње с институцијама ЕУ и државама чланицама како би се подржало креирање нових политика.

Европска престоница културе - Сваке године Европска комисија бира два града која носе звање европске престонице културе. Ти градови симболизују богатство и разноликост европских култура и подстичу јачање веза између европских земаља тако што окупљају људе и негују позитиван имиџ европског грађанства. Марибор (Словенија) и Гимараеш (Португалија) изабрани су за европске престонице културе 2012.

Europa Nostra - Овај програм представља „глас културне баштине у Европи“. Бави се очувањем културних пејзажа, промовише достигнућа на очувању баштине и гради мостове између прошлих, садашњих и будућих генерација широм Европе. Током 45-годишње историје овог програма настала је мрежа од преко 400 придружених организација чланица из целе Европе.

2. Основни подаци о граду Зрењанину

Град Зрењанин лежи на 20°23' источне географске дужине и 45°23' северне географске ширине, у средишту српског дела Баната, на обалама реке Бегеј и Тиса. Град лежи на надморској висини од 82 метра. У историјским документима се помиње од прве половине 14. века, а данашње име добио је након Другог светског рата. Статус Града стиче 2007.године и данас је административни, економски, културни, образовни и спортски центар средњебанатског региона.

Слика број 1 – Мапа Средњебанатског управног округа

Зрењанин је од Београда удаљен 87 километара, од Новог Сада око 50 километара, а од Европске уније (државна граница са Румунијом) око 60 километара, односно 105 километара од Тимишвара, што чини његов положај изузетно важним транзиционим центром и потенцијалним ресурсом на правцу север – југ и исток – запад. Такође, због таквог географског положаја Зрењанин представља центар промоције културног диверзитета и интеркултуралног дијалога.

Територија града се простире на површини од 1.327км², од чега је 83,5% обрадиво земљиште. У погледу површине, Зрењанин је друга по величини локална самоуправа у Србији, која обухвата 22 насељена места у 27 катастарских општина. Заузима 1,5% територије Србије, односно 6,1% територије Војводине, са просечном надморском висином од 83 м.

Клима на подручју Зрењанина има одлике умерено-континенталне, односно степско-континенталне са израженим сезонским карактеристикама. Температурне разлике између сезона лето-зима могу бити у екстремима и до 70 степени целзијуса. Према подацима Републичког хидрометеоролошког завода Србије, најчешћи ветар у Зрењанину је кошава, годишње има преко 2100

сунчаних часова, 22 дана са снежним падавинама, ведро је 72, а тмурно 102 дана. Падавине су у месечном просеку у периоду од 1981. до 2010. године износиле 583,2 мм. Најзначајније реке на подручју града су Бегеј, Тиса и Тамиш. Административна граница градског подручја креће се и левом обалом Дунава у кратком потезу код насељеног места Чента, чиме се Зрењанин сврстава и у подунавске локалне самоуправе. Захваљујући каналу ДТД, град је једно од најгушћих речних чворишта у Европи.

Захваљујући историјској културној интеракцији и, последично, културној дифузији, Зрењанин дели карактеристике културног региона са већим градовима у окружењу, при чему одлике овог региона превазилазе границе националних држава. Уколико би се посматрало у оквиру строге дефиниције културног региона, по којој он представља део територије са заједничким културним елементима, можемо рећи да се Зрењанин налази у пресеку националног и полидржавног културног региона. Културни пејсаж и културна екологија су по својим одликама блискији географско сличнијим (равничарским) подручјима у Бачкој и суседној Мађарској и Румунији, па се донекле разликују од типичних националних одлика ова два концепта културне географије.

2.1. Друштвено економска анализа тренутног стања

Демографија

Према попису из 2011.године, у граду живи 123.362 становника у нешто више од 44.300 домаћинстава. Демографски трендови на територији града су изузетно неповољни, са израженом депопулацијом у руралним срединама и старењем становништва Природни прираштај у граду је негативан и износи – 6,3 на 1000 становника. Очекивано трајање живота жена је 75,64, а мушкараца 69,44 године. Густина насељености је нешто виша од републичког и регионалног просека (93 становника/км²), међутим и даље по ОЕЦД класификација град Зрењанин спада у рурална подручја³.

Табела XX: Демографско пражњење између два пописа у %по насељеним местима општине Зрењанин

Насељено место	Умањење броја становника [%]
Чента	-3%
Арадац	-4%
Михајлово	-6%
Зрењанин	-7%
Зрењанин – Град	-8%
Елемир	-8%
Стајићево	-8%
Клек	-9%
Меленци	-10%
Бело Блато	-11%
Тараш	-12%
Ечка	-13%
Перлез	-14%

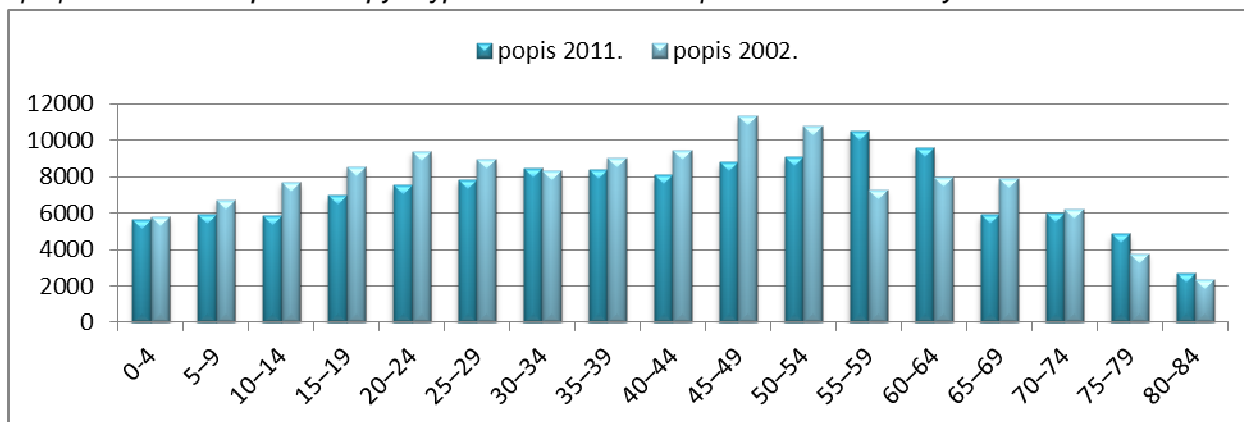
³ОЕЦД класификација - Све територије са густином насељености испод 150 становника/км² се сматрају руралним подручјима

Ботош	-15%
Лазарево	-15%
Книћанин	-16%
Лукићево	-16%
Фаркаждин	-17%
Орловат	-18%
Лукино Село	-20%
Томашевац	-23%
Банатски Деспотовац	-24%
Јанков Мост	-25%

Извор: Републички завод за статистику

У периоду између два пописа (2002. – 2011. године) бројност становништва је опала за 6,6%, а старосна група од 55 до 59 година је постала најзаступљенија. Највећи број домаћинства у 2011.години има 2 члана, док је на Попису 2002. године просечно домаћинство имало 4 члана. Према попису 2011.године, на територији града живи 101.780 пунолетних грађана.

Графикон XX : Старосна структура становништва Зрењанина на попису 2002/2011. године

Извор: Републички завод за статистику

Становништво је претежно српско (74,2%), а по броју националних мањина, подручје Зрењанина је међу најбогатим локалним самоуправама у ширем националном, па и у међународном окружењу. На Попису 2011.године идентификовано је 25 репрезентативних категорија националне припадности.

Табела XX: Национална структура становништва (попис 2011. године)

Укупно	123.362	100 [%]
Срби	91.579	74,2
Мађари	12.350	10,0
Нису се изјаснили	4.695	3,8
Роми	3.410	2,8
Регионалнаприпадност	3.366	2,7
Румуни	2.161	1,8
Словаци	2.062	1,7
Непознато	867	0,7

Југословени	592	0,5
Хрвати	527	0,4
Македонци	412	0,3
Црногорци	280	0,2
Остали	242	0,2
Бугари	184	0,1
Немци	139	0,1
Албанци	110	0,1
Словенци	94	0,1
Муслимани	86	0,1
Руси	79	0,1
Бошњаци	30	0,089
Украјинци	26	0,076
Русини	25	0,070
Буњевци	22	0,064

Извор: Републички завод за статистику

Опадањем броја становника на територији града смањује се број конзумента културних садржаја и аутохтоних културних радника. Иако култура сама по себи подразумева размену, у недостатку својственог локалног културног израза средине, врло лако се, уз помоћ мас-медија, може извршити квалитативна измена културног идентитета. Истовремено, старење становништва у одређеној мери имобилише авангардност и модернизацију локалног културног израза, нарочито из тог разлога што се ове особине не стимулишу код млађе популације. На овај начин, овај део популације се ограничава у популистички културни круг квази-традиционалних вредности, које по правилу нису проистекле из регионалног, а често ни из националног културног идентитета. На овај начин се, парадоксално, обезвређује мултикултурални потенцијал нашег града. Осим тога, депопулација отвара и питање критичне масе „корисника“ културних садржаја, односно економске одрживости институција културе као носиоца тих садржаја.

Саобраћај

Путна мрежа: Према подацима Републичког завода за статистику, у 2011. години, густина путне мреже на територији града Зрењанина (0,28км/км²) је много лошија него што је просек Републике Србије (0,49 км/км²). Путна мрежа на територији Зрењанина има укупно 380 км, од чега је 139 магистралног, 18 регионалног а 223 километара локалног карактера. Од локалних путева, 184 км је са савременим коловозом. На територији Зрењанина најзначајнији правци путне мреже су: државни пут Зрењанин-Нови Сад (М7) са прикључком на паневропски коридор 10, државни пут Зрењанин-Београд (М24 и М24.1) са прикључењем на Паневропски коридор 7, и државни пут Зрењанин-Темишвар (М7) који се прикључује на међународни пут ка Украјини, Молдавији и североистоку Европе. Постоје још и следећи важни путни правци: Зрењанин-Вршац-Темишвар (М7.1), Зрењанин-Орловат-Панчево (М24), Зрењанин-Меленци-Нови Бечеј-Бечеј (М24 и Р113), а сва насељена места су повезана локалним путевима.

Мрежу пловних путева на подручју града чине речна мрежа и мрежа пловних канала. Речну мрежу представља река Тиса, која је на подручју града пловна у целој својој дужини. Река Бегеј протиче кроз град Зрењанин дужином тока од 12 км. и у нашем граду се налази главно пристаниште пловног Бегеја. Пловни Бегеј је веома значајан због могућности одвијања речног саобраћаја са суседним Тимишким регионом у Румунији, али је за његово довођење у функцију неопходно

чишћење у целој његовој дужини. Мрежу пловних канала чине следећи канали: Канал Бегеј (Тиса – Клек) дужине 34+800 км, ИВ – В категорије и Канал Пловни Бегеј (Клек – државна граница) дужине 29+000 км, ИИИ категорије. Канали ИИИ категорије испуњавају услове за саобраћај пловних објеката дубине газа до 1,80 м, канали ИВ категорије до 2,10 м, а канали В категорије до 3,00 м. Већина канала код екстремно високих вода не испуњава услове за одвијање саобраћаја јер се висине пролаза испод мостова смањују знатно испод дозвољених вредности.

Железнички саобраћај: На подручју Града Зрењанина у функцији су пруга Панчево - Главна станица Зрењанин-Кикинда (бр.46) и пруга Зрењанин Фабрика станица-Вршац-Бела Црква обе са дозвољеним брзинама до 50 км/х и осовинским оптерећењем до 16 т. У Просторном плану Републике Србије предвиђено је ширење железничке мреже из Зрењанина према Жабљу, односно Новом Саду.

Ваздушни саобраћај: На подручју града постоји мешовити цивилно-војни аеродром од посебног значаја за одбрану земље-"Ечка". Изграђен је током Другог светског рата, а по завршетку је предат на управљање и коришћење ЈНА, која га 1954. године предаје на коришћење Граду Зрењанину. Скупштина општине Зрењанин и Аеро клуб "Жарко Зрењанин" у току 1988.године покрећу иницијативу за изградњу аеродрома "Б" категорије за привредно-спортску намену. Од тада па до данас се непрекидно воде активности на реализацији програма изградње аеродрома "Ечка", који заузима комплекс од 1158 хектара.

Развијеност саобраћајних комуникација одиграла је важну улогу у развоју културе у Зрењанину јер је омогућила размену културних израза и средстава за њихово остваривање, мобилност појединаца и етничких групација и њихову повезаност са матицом. Саобраћајне комуникације су у доброј мери одредиле културни пејсаж територије Зрењанина и имале велики утицај на урбанистичку структуру градског језгра и архитектонско наслеђе

Економија

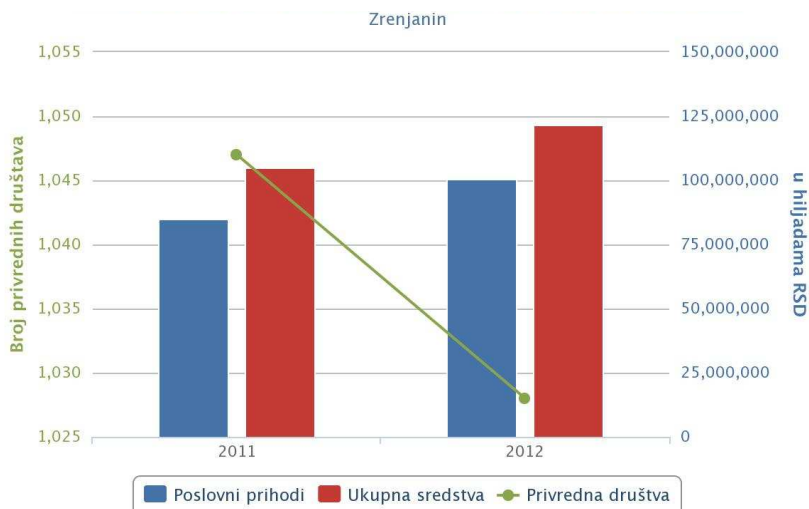
Економију карактерише примарна пољопривредна производња, прехранбена индустрија, индустрија нафте и гаса, прерађивачка, аутомобилска и текстилна индустрија.

Табела XX.1: Структура привреде – према броју привредних друштава

	2011.	2012.	2013.	2014. (јан.-март)
01. Активних	1.073	1.055	1.106	1.116
02. Новооснованих	109	87	89	21
03. Брисаних / угашених	132	108	33	6

Извор: Агенција за привредне регистре

Графикон XX.1: Финансијске перформансе привредних друштава

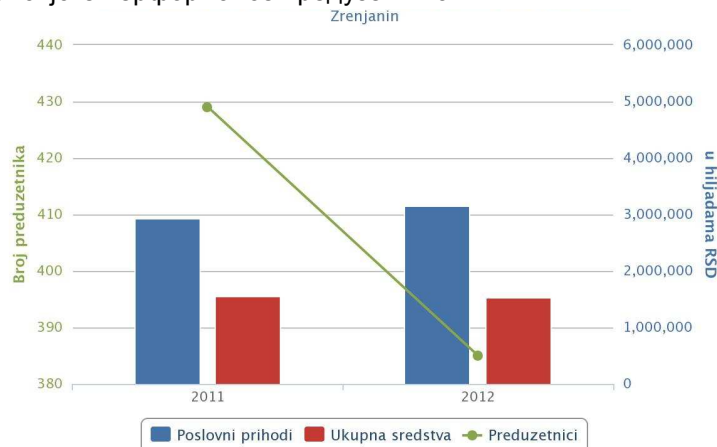

Табела XX.: Структура привреде – према броју предузетника

	2011.	2012.	2013.	2014. (јан.-март)
01. Активних	3.335	3.293	3.194	3.234
02. Новооснованих	507	422	501	115
03. Брисаних / угашених	669	472	605	76

Извор: Агенција за привредне регистре

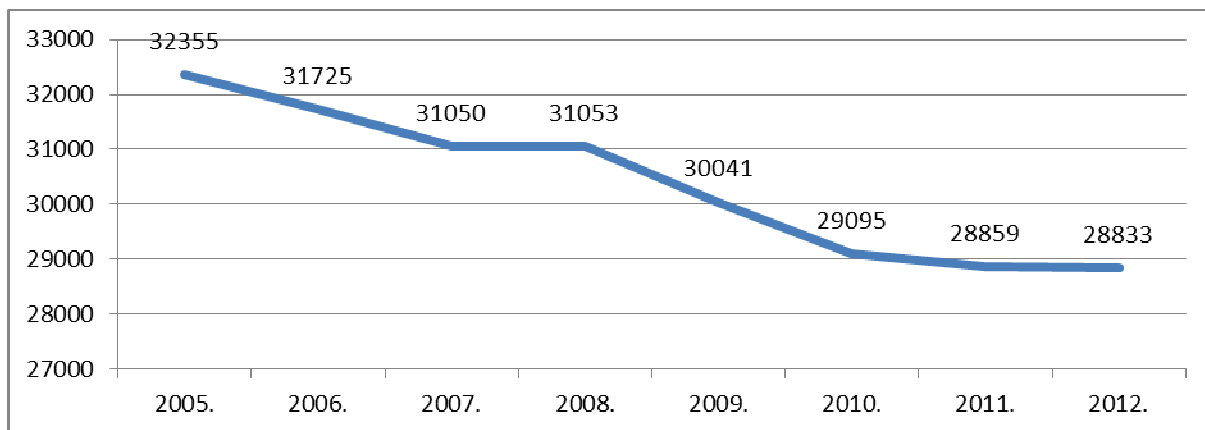
Графикон XX.2: Финансијске перформансе предузетника

Извор: Агенција за привредне регистре

У на територији града према попису из 2011. године има 85.822 радно способних лица. Удео запослених у радно способној популацији је 33,6%. Према подацима РЗС, у Зрењанину је 2012. године било запослено 28.833 становника, односно 23,37% укупног становништва града.

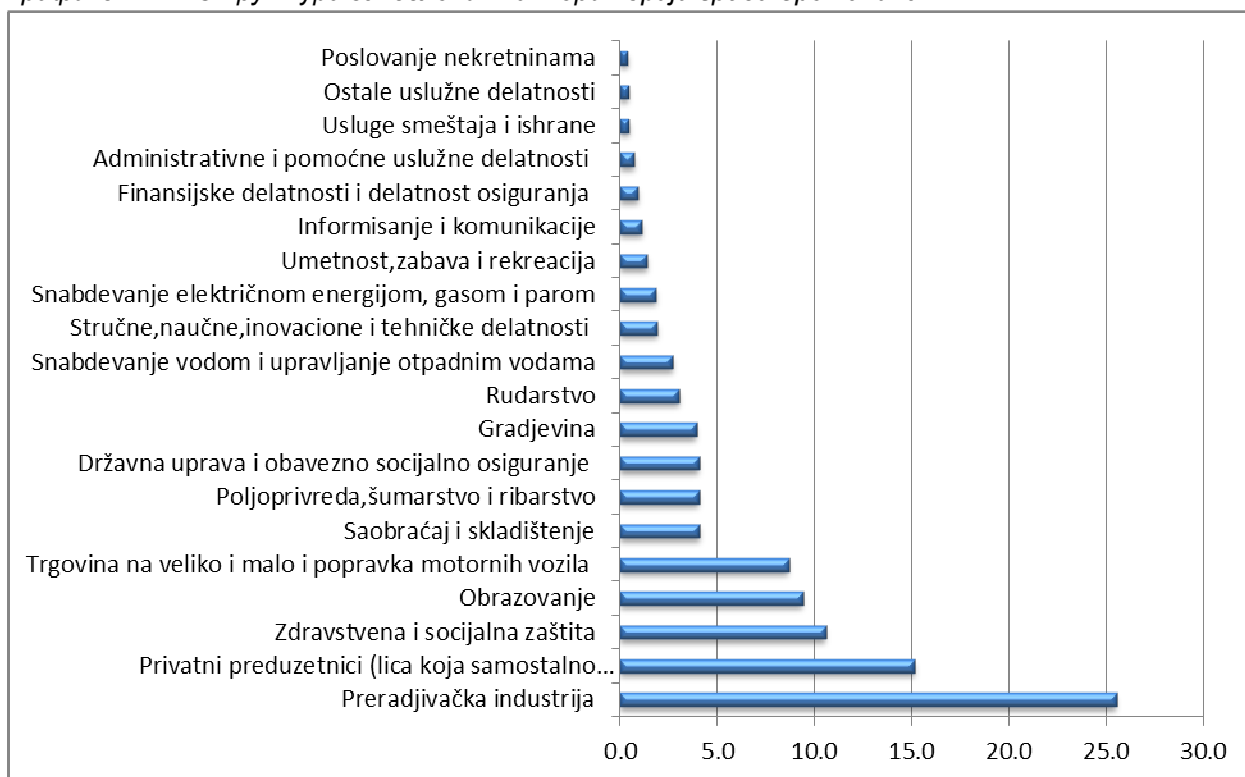
Графикон XX : Број запослених на територији града Зрењанина од 2005. до 2012. године

Извор: Републички завод за статистику

Више од четвртине (25,5%) од тог броја запослење је имало у прерађивачкој индустрији, затим следе приватни предузетници и запослени код њих (15,1%), запослени у сектору здравствене и социјалне заштите (10,6%) и образовању (9,4%).

Графикон XX : Структура запослених на територији града Зрењанина

Извор: Републички завод за статистику

Просечна примања становништва крајем прошле деценије почињу да бележе пад у односу на просек у Србији, и у 2012. години су износила 95,5% националног просека.

Према подацима Републичког завода за статистику за 2012.годину, највише економски активних становника има у старосној доби од 30 до 49 година (54,8%), док је највише економски неактивних у категорији пензионисаних (41,9%) лица са претежном старосном групом од 65 и више година.

Табела XX: Квалификациона структура незапослених

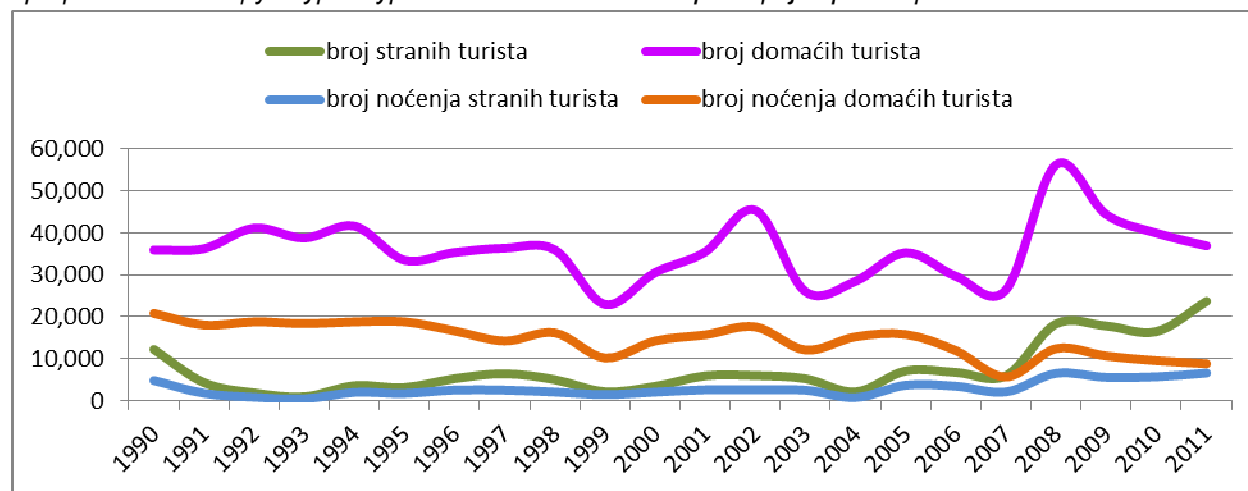
Стручна спрема	2011.	2012.	2013.	2014.
01. Неквалификовани	3.536	2.998	2.566	2.625
02. Нижа стручна спрема и полуквалификовани	152	172	140	151
03. Квалификовани	2.914	2.785	2.402	2.497
04. Средња стручна спрема	2.880	2.594	2.314	2.351
05. Висококвалификовани	72	60	59	60
06. Виша стручна спрема	456	373	300	309
07. Висока стручна спрема	1.068	1.148	1.167	1.159
Укупно	11.078	10.130	8.948	9.152

Извор: подаци НСЗ, обрадила Агенција за привредне регистре

Град Зрењанин има богате природне и културне ресурсе за развој туристичке понуде, уз одређена инфраструктурна ограничења. Према информацијама на интернет страници ЈП „Туристички центар града Зрењанина”, у широј градској зони у 2013. години постоји укупно око 500 лежаја у хотелима, мотелима, приватним апартманима, преноћиштима и приватном смештају. Највећи хотел „Војводина” има 76 соба и 15 апартмана и са хотелом „Сибилла” и „Каштелом Ечка” угости највећи део иностраних гостију. Према подацима РЗС-у о броју туриста и оствареним ноћењима за период од 1990. до 2011. године, Зрењанин годишње у просеку посети око 17.500 туриста, од чега више од 83 % домаћих.

У току године на ужем подручју града се одржава неколико манифестација: Дани пива, Банатске вредне руке, сајам Инсоор, музички фестивал - Soundlovers, Етно фестивал, Банатска прича, Градска тамбурица, Корзо фест, Ноћ музеја, Пастирски дан, изложбе и уметнички садржаји. Такође, у насељеним местима постоји читав низ манифестација локалног карактера.

Графикон XX : Структура туристичке посете на територији града Зрењанина

Извор: Републички завод за статистику

Добра економија неког региона је у прошлости представљала основ културне надградње и дефинисала њене изворне правце и могућности. На темељима економске успешности варошица и трговишта, кроз покровитељство и из политичких потреба иницирани су културни догађаји и ницале су институције културе које су овим насељима постепено давале особине градова. Ово је кроз протеклих неколико стотина година важило и за Зрењанин, све до пада његове економске моћи, крајем 80-тих година XX века. Иако у процентуалном издвајању није било битнијих промена, општа економска ситуација у региону условила је све мањи реални прилив у сегмент културе, мерено номиналним светским стандардима. Последњих година, на глобалном нивоу, култура је идентификована као један од основних чинилаца друштвеног, али и економског развоја заједница, и од „издржаване“ делатности је постала економски ресурс. Развојем културних потенцијала Зрењанина и њиховом капитализацијом, се на овај начин може створити значајан ресурс за допринос локалној економији. Са друге стране, занемаривање оваквог приступа поставља питање до када ће ограничени обим локалне економије имати довољно капацитета да омогући одрживост институцијама културе, односно културних дешавања у нашем граду?

Друштвене делатности

Здравствена заштита у Зрењанину спроводи се у 6 здравствених установа у којима ради укупно 343 лекара, 41 стоматолог и 64 фармацеута. Број становника по једном лекару је нешто испод републичког просека. У друштвеним здравственим установама има укупно 1.146 постеља (Општа болница 600 постеља), плућна болница (160 постеља) и «Русанда» Меленци (386 постеља), односно 6,1 постеља на 1.000 становника.

Друштвена брига о деци спроводи се у оквиру Предшколске установе у 40 објеката које годишње приме око 3000 деце. Од педагошких и образовних установа, на територији града постоји 32 основне и 8 средњих школа које су током школске 2011/2012. године имале 9.693, односно 5.908 уписаних ученика, Висока школа струковних студија и Технички факултет „Михајло Пупин“.

Зрењанин краси епитет „Града спортова“. У оквиру Спортског савеза постоји преко 140 спортских организација (струковних савеза, спортских друштава и спортских клубова). На територији града постоје добри услови за бављење спортом, рекреацијом и физичким вежбањем појединаца, екипа и организација. У саставу Јавне установе “Спортски објекти” Зрењанин, налазе се Хала спортова “Кристална дворана”, Хала спортова “Медисон”, Спортско рекреативни центар “Југ Базен”, Градски стадион, Дом борилачких спортова “Партизан”, Спортски центар “Мала Америка”, Спортско-рекреативни центар “Партизан”, Теники клуб “Галеб”, Стрелиште и тениски терени на излетишту „Мотел“. Осим тога, у граду се налази веслачко - кајакашки дом, 28 фудбалских терена (22 у насељеним местима и 6 у граду), 2 аутоматске куглане, СРЦ „Мотел“ (51.850 м2), терени у власништву месних заједница у граду (4.160 м2), терени и објекти у власништу спортских друштава (ОСД „Граднулица“, 45.000 м2; СД „Нафтагас“ Елемир, 8.460 м2; СД „Лехел“ Мужља, 17.971 м2) и терени и сале у оквиру основних и средњих школа.

Према информацији Полицијске Управе у Зрењанину за прво полугодиште 2013. године, Зрењанин спада међу најбезбедније средине за живот у Републици Србији.

Као инструмент унапређења друштва у целини, култура је саставни део друштвених делатности. Она се са осталим сегментима друштвених делатности допуњује у стварању интелектуалног и људског потенцијала региона, креира свест друштва, успоставља етичке норме, спречава друштвене патологије и успоставља социјалну интеграцију, део је националног идентитета, иницира сарадњу и комуникацију, промовише расну једнакост и социјалну солидарност, помаже у

враћању угрожених група друштвеном и професионалном животу (иницирајући промене у менталитету и превазилажењу предрасуда), смањује диспропорције личног развоја међу људима, и уопштено унапређује димензију друштвеног напретка.

3. Културни идентитет града Зрењанина

Појам културног идентитета дефинисао је Мануел Кастелс (Мануел Цастеллс), који под идентитетом подразумева „процес стварања смисла на темељу културног атрибута или сродног низа културних атрибута којима је дата предност у односу према другим изворима смисла“ (Кастелс 2002: 16). Идентитет представља јединство и индивидуалност једне средине утемељен на постојећим ресурсима локалне заједнице. У том светлу ћемо посматрати културни идентитет града Зрењанина.

3.1. Историја града на Бегеју⁴

Данашњи културни идентитет града на Бегеју уобличен је историјским догађајима, ратовима, сеобама народа, специфичностима поднебља и климатским условима.

Све до 1935. године град је био познат под различитим језичким варијантама назива Бечкерек, звао се Бечкерек, Велики Бечкерек, Нађ Бечкерек или Грос Бечкерек, како су га већ на својим језицима називали Срби, Мађари или Немци, а шпански досељеници су га кратко током 18. века називали „Новом Барселоном“.

„Најстарији писани извор који помиње име Бечкерек налази се на дипломи коју је издао будимски каптол 10. јуна 1326. године⁵, а 1331. године већ имамо података да се у Бечкереку одржава вашар⁶. Из једног историјског извора који датира из 1333. година, а који говори о скупљању папског десетка, може се закључити да је Бечкерек у то време био осредње село. Међутим, на основу археолошких података сазнајемо да је град имао становнике још у праисторији, тачније, у неолиту.

Археолошко одељење Народног музеја у Зрењанину, са једним од најбогатијих фондова у Србији својом поставком показује да су се на подручју града већ у неолиту, пре око 6400 година појавиле прве насеобине, са одликама старчевачке, винчанске и потиске културе. На локалитетима у насељеним местима Арадац и Ботош вршена су у прошлом веку ископавања остатака винчанске културе. Ово одељење својом поставком прати историјски развој градског подручја кроз епохе енеолита (или *бакарног доба*), бронзаног доба, римско-провинцијске и сарматске културе, до сеобе народа и средњег века.

Током 2009. и 2012. године, на локалитету индустријске зоне Ечка откривене су и Келтске некрополе III и IV века п.н. ере.

⁴Preuzeto sa sajta Istorijskog arhiva Zrenjanin - <http://www.arhivzrenjanin.org.rs/index2.htm>

⁵Monografija "Zrenjanin", Zrenjanin 1966. str. 21

⁶Monografija "Zrenjanin", Zrenjanin 1966. str. 21

Мочваре, ритови и влажна клима овог подручја свакако да није пружала повољне услове за стално настањивање. Река Бегеј, на чијој обали је почело да се формира насеље Бечкерек, често је меандрирала и за собом остављала мочваре, баруштине и легло зараза. Тако је подручје вароши биле подељено бегејском водом на три острва и два полуострва, што може да се види из сачуваних мапа из 17. века⁷. У првој половини 15. века у једном спису будимског каптола већ имамо податке да је Бечкерек варош, што говори о економском напредку овог насеља.⁸

Долазак првих досељеника из Србије био је први знак да је и овом подручју запретила опасност од турског освајача. Новостворене околности приморале су угарског краља Зигмунда да придобије српског деспота Ставана Лазаревића за вазала и да са њим склопи споразум о предаји на управу неких поседа, међу којима и варош Бечкерек. (Монографија "Зрењанин", Зрењанин 1966 стр. 23). Све чешћи упади турске војске у банатску равницу остављали су за собом пустош и сејали страх, што је приморало становнике Бечкерек да подигну утврђење, односно бедем, камену ограду и стражарске куле.

Међутим, добро опремљену војску Мехмед-паше Соколовића није спречила оваква заштита града да 1551. године освоји град. Тако ће Турци господарити градом око 150 година. Ипак треба нагласити да је Мехмед-паша Соколовић дао посебан статус граду тиме што га је изузео из државне управе, као вакуф, и тако су: "...од безначајне паланке саградили нов сехер и он је постао седиште кадилука" (7. Др Радован Самарџић, Мехмед-паша Соколовић, Београд 1975, стр. 79).

Из једне мапе Бечкерек од 1697. до 1698. године види се џамија и ограђени део вароши где су живели Турци, а на периферији града живело је хришћанско становништво (8. А. Станојсловић, Петровград 1938, стр.45). Живот под турском влашћу нимало није био подношљив, што се види из побуне Срба у целом Банату 1594. година, па и у Бечкерек. Међутим, први знаци да је турска моћ ослабила појавили су се крајем 17. века поразом турске војске код Беча. Убрзо после тога почело је потискивање Турака са севера Баната тако да је Пожаревачким миром 1718. године град Бечкерек коначно ослобођен. Повлачењем турског освајача варош је остала опустошена са свега сто кућа и 400 душа.⁹

⁷Arhivska građa sveska 2, Zrenjanin 1954. str. 4

⁸<http://www.arhivzrenjanin.org.rs/index2.htm>

⁹<http://www.arhivzrenjanin.org.rs/index2.htm>

Слика XX – Бечкерек и џамија која доминира насељем

После ослобођења од Турака аустријски двор је директно управљао Банатом па самим тим и Бечкерек, тако што аустријски цар није био само аустријски цар него и властелин. Овај кметовски однос града према бечком двору промењен је доношењем повеље Марије Терезије, аустријске царице, 6. јуна 1769. године. Овом повељом Бечкерек престаје да буде коморски посед и добија статус трговишта, па самим тим становници постају слободни грађани. Аустријска царица овом повељом одобрава Бечкереку да бира тржишног судију и осам саветника, који су се двапут недељно састајали и разматрали градска питања.

Поред осталог, варош овом привилегијом добија свој печат са сликом Успења Богородице и натписом " Sigillum Liberi Oppidi Bchkerек " (9. ИАЗ, ЗП број 2). Новом административном поделом Баната на дистрикте, Бечкерек постаје седиште дистрихта и седиште среза, а 1779. година, оснивањем Торонталске жупаније, седиште те жупаније.

Слика XX - Печат града Бечкерек

Због слабе насељености мочварног и ратом опустошеног Баната, бечки двор у 18. веку врши организовану колонизацију. Тако је том приликом, поред веће групе Немаца, у град дошла једна мања група Шпанаца и настанила се у данашњем насељу Мала Америка, а онда су га назвали Мала Барселона. Међутим, Шпанци се влажној клими нису прилагодили, па су се неки одселили, а већи део је крајем 18. века покосила куга.

Током XVIII века отвара се прва основна школа 1722. године, пивара 1745. године, болница 1769. а прва апотека 1784. године. Такође се подиже: храм Успења пресвете Богородице 1745. године, прва католичка црква на градском тргу 1758. године, успоставља се Јеврејска општина 1760. године и гради Храм ваведена пресвете Богородице у Градној улици 1777. године.

Од половина 18. века становништво вароши почиње све више да се бави занатством и трговином, отварају се нови млинови, радионице. Овај економски развој града зауставио је велики пожар који је избио 30. августа 1807. године, а захватио је цео град. Након великог пожара у августу 1807. године који је опустошио ужи центар града, 19. век је обележила изградња и урбанизација која је данашњем центру града дала и данас препознатљив архитектонски дух. Нажалост, поред велике материјалне штете коју је пожар нанео становништву, можда је највећа штета била уништење писаних докумената. До половине овог века изграђена је Жупанијска зграда (која је реконструкцијом 1888. године добила данашњи облик), постављено прво улично осветљење, градски житни магацин адаптиран је у позоришну салу (која је данас најстарија у Србији), почела је са радом гимназија и основана је прва штампарија у Торонталској жупанији.

Слика XX – Жупанијска зграда

Нов крупан политички догађај, који је зауставио напредак града, била је револуција 1848/49. године. Из архивске документације сазнајемо да је град у овој револуцији имао видну улогу. У Бечкерек прво долази до социјалних немира, да би касније револуција добила национални карактер. Српска војска под командом Стевана Книћнина, улази у град 16. јануара 1849. године, а априла исте године у граду борави патријарх Рајачић са најближим сарадницима. После краха револуције и повратка царског апсолутизма, Бечкерек као и цела Торонталска жупанија ушли су у састав новооснованог Српског војвођства и тамешког Баната. Бечкерек постаје седиште дистрихта, седиште новооснованог окружног и среског суда, седиште среског начелства, финансијске дирекције, пореске управе и команде жандармерије. Из докумената сазнајемо да је револуционарни покрет донео доста материјалне штете граду и његовој околини, па је за економски опоравак граду било потребно доста времена.

Слика XX – Зграда суда - Зграда је грађена од 1906-1908. године и од тада на једном месту су смештени Окружни и Срески суд и Затвор.

Тек крајем 19. века у град почиње да продире индустријска производња, а са њом и капиталистички односи. Изградњом друмских саобраћајница и железничке мреже стварају се услови за процват занатства и трговине и оснивање првих фабрика. Привредни напредак града, а и ондашње политичке прилике у аустријској царевини, створили су услове да град добије статус града са уређеним сенатом 1872. године. Тежња Бечкеречана била је да се добије највиши статус у рангирању ондашњих градова, а то је краљевски слободни град, али се та жеља становницима није остварила. Изградњом градске станице и железничких пруга (Киkinда-Велики Бечкерек (1883. године), Велики Бечкерек-Вршац (1889. године) и Велики Бечкерек-Жомбољ (1898. године)) и успостављањем телефонског саобраћаја (1891. године) убрзава се процес усвајања прогресивних идеја, мултикултуралне размене и аустроугарског утицаја на културни идентитет града. Током овог дела 19. века, завршена је изградња Римокатоличке катедрале на градском тргу, у главној улици се поставља први асфалтни тротоар, основана је "Торонталска штедионица" и Занатлијска заједница града, почео је са радом први парни млин, оснива се први спортски клуб-веслачки клуб "Торонтал". У последњој деценији завршена је Финансијска палата (данашња зграда Народног музеја) и започета електрификација града изградњом електричне централе и постављањем прве електричне уличне светиљке.

Из архивског фонда "Град са уређеним сенатом" сазнајемо да је крајем 19. и почетком 20. века почела са радом фабрика "Луксол", фабрика тепиха и штофова, фабрика мрежа, електрична централа, фабрика шпиритуса, неколико млинова, фабрика шећера, фабрика кутија, пилане и циглане. Први светски рат је донео нове недаће Бечкеречанима: ратовање за аустријску монархију на фронтима према Србији, Русији и Италији.

Током прве деценије 20. века заокружен је тадашњи изглед ужег градског језгра изградњом Великог гвозденог („Ајфеловог“) и Малог моста („код Суда“), завршена је изградња судске палате и основан је Жупанијски музеј у Великом Бечкереку.

Слика XX – Велики гвоздени „Ајфелов“ мост

Слика XX – Мали мост код Суда

С почетком светских ратова развој града је практично заустављен све до послератовске индустријализације. Са изузетком Синагоге коју су Немци срушили 1941. године, град није трпео значајнија материјална разарања ни у једном од светских ратова, па ни током НАТО бомбардовања 1999. године. Након ослобођења 1944.године, на целој територији Југославије започиње изградња социјалистичког друштва која је у неким аспектима почивала на негирању и демонтажи градског културног наслеђа, односно затеченог грађанског и капиталистичког културног миљеа. Полет у обнови државе и наметнути обрасци колективизма одлика су и друштвеног и културног живота Зрењанина и трајали су готово до 90' година XX века. У том периоду, почео је да излази недељни лист "Зрењанин", почеле су са радом Виша техничка машинска и Виша технолошка школа, изграђена је хала спортова "Медисон", најстарија наменска дворана у Србији, изграђен је највећи мост у на читавом току реке Бегеј (мост „код СУП-а“) и више стамбених насеља (тзв. „градске спаваонице“), срушен је Велики гвоздени („Ајфелов“) мост, основан је Педагошко-технички факултет (данас Технички факултет "Михајло Пупин").

У овом периоду славу Зрењанина проносе успешни спортисти, а крајем 80' XX века градски хорови "Коча Коларов" и "Јосиф Маринковић" (1984. године Омладински хор "Коча Коларов", као најбољи европски хор, је освојио титулу " Summa cum laude ", док је 1987. године хор музичког друштва "Јосиф Маринковић" у енглеском граду Ланголену освојио титулу "Хор света"). Данас традиционална, манифестација "Дани пива" одржана је по први пут 1986. године.

3.2. Савремени Зрењанин

Културни догађаји на простору Србије, па и Зрењанина почетком 90' година прошлог века постепено се контаминирају ратном реториком, квази-традиционализмом, националном егзалтацијом и општом деградацијом постојећих система вредности. Анахрони, јефтине и ретроградни садржаји проналазе, обликују и негују своју публику захваљујући напрасној доступности електронских мас-медиа, општем сиромаштву, економској и политичкој неизвесности. Критика актуелних друштвених збивања и поштовање личности и посебности човека полако нестаје из културног израза, што је на крају довело до опадања броја конзумента културних садржаја. И поред тога, постојећа мрежа установа културе у Зрењанину успела је да у довољној мери очува културни живот града на Бегеју, и на тај начин и свих народа који су учествовали у његовом дефинисању током неколико векова писане историје. Ову мрежу чине: Народно позориште "Тоша Јовановић", Градска народна библиотека "Жарко Зрењанин", Народни музеј, Савремена галерија Уметничке колоније Ечка - Зрењанин, Културни центар, Савез аматерских културно-уметничких друштава, Аматерско позориште МАДАЧ, Историјски архив и Завод за заштиту споменика културе.

Међутим, Зрењанин нема јасно дефинисан културни идентитет.

Сваки модеран град се у савременом свету појављу како у социолошком, тако и у економском смислу као изузетно сложен производ, који мора да има свој „идентитет“, „марку“, „бренд“. Културни идентите једног града представља мешавину историјских, вредносних, мултетничких..., једном речју хуманистичких принципа у дефинисању идентитета са једне стране, док се са друге стране јављају тржишни принципи који вреднују културне садржаје као робу на тржишту. Постојање културног идентитета једне средине, града, захтева балансиран приступ у промовисању и развоју ова два принципа. Агенда 21 за културу као и Универзална декларација о културној разноликости (члан 8.) наглашава да се „културна добра и услуге, као вектори идентитета, вредности и значења,

не смеју третирати само као робе или потрошачка добра“ али ипак захтева и „признање економске димензије културе и важност културе за креирање богатства и економског развоја“, као и „стратешку улогу културних индустрија и локалних медија и њихов допринос локалном идентитету, креативном континуитету и креирању послова“. Културни живот града Зрењанина тренутно балансира између свакодневног популизма и покушаја да се уметнички осмисли и оствари. Један град може да створи или задобије свој културни идентитет уколико води рачуна о следећем:

- ❖ “заштити културног наслеђа,
- ❖ месту уметника у граду,
- ❖ културној анимацији и духовном животу,
- ❖ културној дифузији,
- ❖ културном и духовном значењу”¹⁰

То значи да би град требало да усклади и заштити своју историју, да својим урбанизмом створи целину која ће бити вредна путовања, да промовише естетику и склад. Тако дати простор неопходно је оплементити садржајима, културним догађајима као што су фестивали, изложбе, конгреси завидног уметничког квалитета. И свакако, неопходно је постојање образовних институција које ће бити генератори нових, младих генерација уметника.

Неадекватном институционализацијом и затварањем културе и културних догађаја у намеске објекте „уметничко стваралаштво је издвојено из свакодневнице и уоквирено временом изван рада и одређеним простором“¹¹

4. Анализа ресурса и потенцијала за развој културе града Зрењанина

4.1. Материјална културна добра

Град Зрењанин располаже великим ресурсима везаним пре свега за историјско надлеђе, односно културним знаменитостима које могу да представљају његову аутентичност и на неки начин одреде његов идентитет.

Материјална културна добра се могу поделити на непокретна и покретна културна добра.

4.1.1. Непокретна културна добра

Непокретна културна добра деле се на:

- ❖ Споменике културе
- ❖ Просторне културно- историјске целине
- ❖ Археолошка налазишта
- ❖ Знаменита места

Сва културна добра су разврстана у три категорије, у зависности од свог значаја: културна добра од изузетног значаја, културна добра од великог значаја и културна добра. Добра која уживају претходну заштиту, по Закону о културним добрима, имају исти третман као и утврђена културна добра.

¹⁰Milena Dragičević Šešić (ured.) – “Јавна и културна политика”, Београ 2002

¹¹Ana Vasiljević – „Креирање идентитета, „brenđiranje“ grada“, UDK 316.72:711.42.01

У спроведеном Истраживању о културној понуди и потражњи на територији града Зрењанина идентификована су непокретна материјална културна добра, које грађани Зрењанина виде као културну знаменитост свога града. Просторно, културно-историјску целину града Зрењанина, која је од великог значаја, чини старо језгро Зрењанина. Старо језгро Зрењанина настало је спонтано током XIX и XX века на простору најстаријег дела града. У тих 200 година оформљена је заокружена историјска целина са градитељским наслеђем које својим стилским обележјима, конструктивним и декоративним елементима и детаљима, представља ликовне и просторне вредности на којима су испољене све карактеристике архитектонских стилова од барока до сецесије. Језгро чини простор који обухвата неколико улица као мањих урбаних целина. Старо језгро Зрењанина се састоји од 2 дела:

- ❖ Трг слободе
- ❖ Улица краља Александра I Карађорђевића

Трг слободе обухвата:

- ❖ **Зграда Скупштине града - Градска кућа – бивша Торонталска жупанија.**

Зграда Торонталске жупаније - данас зграда Скупштине Града Зрењанина која представља најрепрезентативнију палату старог језгра града. Настала је на простору најужег језгра тзв. „Варошког кварта“ који је урбанистички формиран још у 18. веку, на месту старе зграде Краљевске камералне управе саграђене крајем тог века.

Слика XX – Зграда скупштине града Зрењанина

На месту старе жупанијске зграде која је изгорела 1807. године у пожару подигнута је нова која је грађена од 1816. до 1820. године, у барокном стилу. Та зграда је била без данашњих кубета, са балконом на стубовима, где је сваки стуб био из једног комада мермера.

Слика XX – Витраж у згради Скупштине града

После 70 година адаптиран је средњи део зграде а читаво лево крило дограђено у необарокном стилу Зграда је обновљена и постављени су часовници и прозори - витражи на којима су грбови грофова и барона који су давали посебан прилог за обнову зграде. Највећи и најлепши витражи налазе се над главним степеништем зграде и они представљају симболично – Мудрост, Правду и Моћ. У холу на спрату, пред улазом у Свечану салу, налази се јединствени „Пантелићев сат“ из 1902. године чији механизам истовремено покреће четири међусобно удаљена бројчаника. Сат је показивао индентично време у свечаној сали, балкону видљивом са градског трга, фасади окренутој башти и у самом холу, на сатном механизму. Други сат у холу од кованог гвожђа представља поклон у знак захвалности жупанијским властима занатлија који су, након реконструкције зграде, добили прилику да израде две гвоздене капије. Претпоставља се да је направљен око 1890. године.

Слика XX – Унутрашњост зграде скупштине града, хол са сатом

Највећи број испитаника у оквиру наведеног Истраживања, њих 16% је идентификовалу зграду Скупштине града као знаменитост која најбоље представља аутентичност Зрењанина.

Барокна сала и само **Народно позориште** „Тоша Јовановић” је најстарије у Србији.

Према веродостојним историјским подацима, Велики Бечкерек (данашњи Зрењанин) добио је позоришну зграду 1839. године, која је са једне стране обезбеђивала толико потребан кров за гостујуће немачке, српске и мађарске позоришне дружине, а с друге стране је то уједно значило и одређено

институционализовање културног живота у граду.

Слика XX – Барокна сала Народног позоришта “Тоша Јовановић”

У вези са позоришном зградом у Великом Бечкереку постоји релативно много недоумица али највећа је засигурно она како је заправо настало: да ли је то било приватно позориште породице Ђерђанфи (дакле, дали се радило о приватној иницијативи) или је пак она настала усаглашеном, целисходном активносту градских званичника. Чињеница је, наиме, да је зграда позоришта (раније зграда житног магацина) уписана у катастарске књиге као власништво Јаноша Ђерђанфија и његове супруге Елеоноре Петровић. Није познато ко је финансирао да се Ђерђанфијев житни магацин преуреди у позориште али како говоре подаци из Записника са економских седница магистрата, почев од 1840. године град је био закупац и Ђерђанфијеве куће и зграде позоришта, те је он давао зграду у закуп путујућим позоришним трупима. Град је на основу уговора Ђерђанфијевима плаћао годишњи закуп, а тек су 1846. године надлежни градски представници покренули дуготрајан административни поступак за куповину позоришне зграде и куће. Град формално преузима власништво над зградом позоришта октобра 1847.¹²

Зграда Народног позоришта „Тоша Јовановић” је одлуком Покрајинског завода за заштиту споменика културе број 01.104/1-72 од 3.2.1972. године проглашена за културно добро. Налази се у оквиру просторно- културне целине старог језгра Зрењанина, која је стављена под заштиту државе 13.10. 1968. године. Целина је одлуком ИВ АПВ категорисана као културно добро од великог значаја („Сл. лист АПВ“ 25/91).

У оквиру Истраживања 10,8% испитаника је навелу зграду Позоришта као знаменитост.

Поред две, горе наведене зграде, Трг слободе обухвата следеће објекте

- ❖ Народна градска библиотека
- ❖ Римокатоличка црква
- ❖ Римокатоличка црквена општина
- ❖ Зграда бискупског ординаријата
- ❖ Народни градски музеј – Палата финансија

¹² Ferenc Nemeta i i Ivane Kukulj Solarov – “Pod Talijinim krovom”

Улица краља Александра I Карађорђевића – обухвата читав низ зграда и палата, које сведоче о културној, али и о економској историји града Зрењанина. Неке од најлепших објеката су:

Слика XX – Зграда каменоресца Теодосија Тунера (Шехерезада)

Слика XX – Буковчева палата

Соколски дом, дворец у Ечки и други објекти, као и дела значајних стваралаца који су потекли са ових простора и овде стварали, представљају значајно културно добро града Зрењанина.

У оквиру спроведеног истраживања категорија - ужи центар града у коју су сврстани сви одговори : зграда градске куће, зграда позоришта, центар града, зграда суда, мостови, зграда Културног центра, водоторањ, Пинова вила, цркве, Кристална дворана и зграда библиотекe, са објектима старог урбаног језгра јавља се као аутентичност града у 64% случаја.

Затим, друга категорија су места ван града (као што су Каштел Ечка и Царска бара) спортски терени (Мотел, фудбалски стадион, нова "Кристална дворана" и стара хала) и паркови, а она је само код 5,6% испитаника виђена као аутентичност Зрењанина.

Слика XX – Каштел Ечка

Међутим, стање великог броја значајних објеката на територији града је у лошем стању. Поред недостатка новца, веће проблеме праве нерешени имовинско правни односи и компликоване и неусаглашене законске процедуре.

Слика XX - Пинова вила

Слика XX – Сандићева кућа

Систематском заштитом и стручном обрадом непокретне културне баштине на територији града Зрењанина бави се Завод за заштиту споменика културе у сарадњи са осталим институцијама у граду.

4.1.2. Покретна културна добра

Покретна културна добра чине:

- **Уметничка дела и историјски предмети**, односно група предмета, који самостално или заједнички имају посебан значај за упознавање историјског, културног, научног и техничког

развитка, као и природе и њеног развитка без обзира на то кад и где су настали и да ли се налазе у установама заштите или изван њих, као и документациони материјал уз те предмете.

- **Архивска грађа** коју чине изворни и репродуковани писани, цртани, компјутеризовани, штампани, фотографисани, филмовани, микрофилмовани, фонографисани или на други начин забележени документарни материјал од посебног значаја за науку и културу који је настао у раду државних органа и организација, органа јединица територијалне аутономије и локалне самоуправе, политичких организација и њихових органа, установа и других организација, верских заједница, као и појединаца, без обзира на то кад је и где настао и да ли се налази у установама заштите или ван њих.
- **Филмска грађа** коју чине изворни материјали филма и копије филма
- **Старе и ретке књиге** сачињавају: рукописи, рукописне и штампане књиге, периодика и друга библиотечка грађа настала до краја 1867.године, ретке књиге, одређени примерци периодичних издања и друге ретке библиотечке грађе настале и после ове године, као и посебне библиотечке целине које су због свог садржаја, уметничке, културне и историјске вредности значајне за науку и културу.

На територији града Зрењанина, систематском заштитом и стручном обрадом покретне културне баштине баве се следеће институције: Народни музеј града Зрењанина, Савремена галерија Уметничке колоније Ечка-Зрењанин и Историјски архив града Зрењанина и Градска народна библиотека.

Унутар збирки пет одељења Народног музеја смештено је преко 33.000 музејских предмета, а најзначајније збирке су:

- збирка хладног и ватреног оружја,
- збирка капа златара,
- ликовна збирка са значајним фондом слика из XVIII и XIX века,
- збирка накита из праисторије и средњег века,
- збирка птица.

Слика XX – Археолошка збирка

Слика XX – Ликовна збирка

Слика XX – Етнолошка збирка

Са друге стране, Савремена галерија Уметничке колоније Ечка има завидну збирку -слике, скулптуре, графике, цртежи, пастели, акварели, таписерије, фотографије, дигитални и видео радови и инсталације, око 2600 предмета који представљају преглед савремене југословенске уметности од 1945. године до данас.

Збирка Савремене галерије Уметничке колоније Ечка - Зрењанин директно је повезана са радом Уметничке колоније јер је чине углавном дела аутора настала током боравка у колонији. У колонији су боравили многобројни уметници, од оних чије је стваралаштво започело између два светска рата, па до најмлађих који завршавају академије.Збирка се богатила и донацијама државних институција међу којима је најзначајнија донација Савезног извршног већа 1963.године, па су на овај начин у збирку ушла и дела уметника који нису боравили у колонији.Својим значајем збирка захтева озбиљно научно-историјско истраживање, сортирање, систематизацију и презентацију.

Историјски архив чува око 5000 метара архивске грађе сврстане у 751 фонд и збирку од којих су:

- 67 фондова од изузетног значаја
- 66 фондова од великог значаја.

Сва архивска грађа је вишејезична, писана на српском, латинском, немачком и мађарском језику. Историјски архив располаже и са око 15.000 библиотечких јединица и великим бројем листова и часописа

Слика XX - Лазарусова мапа 1528. - Представља подручје Панонске низије, на овој мапи је интересно да је исток горе

Слика XX – Разгледнице

4.2. Нематеријална добра

“UNESCO нематеријално културно наслеђе дефинише као „праксу, презентацију, изражавање, као и удружена знања и неопходне вештине, које заједнице, групе и у неким случајевима, појединци препознају као део свог културног наслеђа. Нематеријално културно наслеђе, које се понекад назива и *жива културна баштина*, манифестује се, између осталог, у следећим областима: усмена традиција и језик, сценска уметност, друштвена пракса, ритуали и празници, знање и примена знања о природи и универзуму, и традиционална уметност. Преношена с генерације на генерацију, константно обнављана у друштвеним заједницама и групама, као реакција на околину, као интеракција с природом и историјским условима постојања, нематеријално културно наслеђе изазива осећај идентитета и континуитета. Значај нематеријалног културног наслеђа је и у томе што промовише, одржава и развија културни диверзитет и људску креативност”¹³.

Нематеријална културна баштина може бити неки специфичан обичај, језик, музика, игра, народно знање, занатска умећа, гастрономија. Посебан сензибилитет овом простору даје и његова мултиетничност, изразита национална диверзификација и склад који постоји међу припадницима различитих етничких заједница.

Простор Баната обележен је низом специфичности пре свега због миграционих економско-социјалних кретања који створили данашњу шареноликост изазвану сеобама, асимилацијом и национализацијом. Насељеници су са собом доносили своје духовно наслеђе. Многи од донетих обичаја су ишчезли, упропашћени или измењени услед различитог друштвеног развоја или под дејством других утицаја али је значајан број обичаја сачуван и преношен из генерације у генерацију све до данас. По обичајима се одвијао целокупни народни живот у прошлости, обичаји су неписане форме који имају снагу закона, а везани су за годишње празнике (Божих, Ускрс, славе.....) или се практикују за део човековог животног циклуса (рођендани, крштења, свадбе...). У Банату се прославља Божих (Христово рођење) уз традиционални божићни ручак када је цела породица на окупу, а дан пре Божих прославља се Бадњи дан којим у ствари започињу божићни нобреди-склањање одређених ствари и предмета из куће, уношење бадњака и сламе, коришћање, паљење ватри на улицама..... Од друге половине деветнаестог века у свим селима Баната појављују се певачи коринђаши који на Бадње вече у поворкама/групама иду од куће до куће и пред вратима певају шалјиве, честитарске песме. Групе коринђаша чине деца али је познато да и старије особе радо учествују у овом обичају. За отпеване песмице коринђаши су даривани јабукама, орасима, сувим шљивама или другим воћем и слаткишима. Обичај коледовања/коринђања је у Банату дубоко укоренењен што доказује то да се и данас практикује за Бадње вече. Такође слави се и Васкрс, дан христовог васкрсења, када се фарбају јаја. У Банату се традиционално прославља и Врбица (Лазарева субота) када црквена литија пролази улицама где одсеца врбове гране и даје их учесницима поворке. Из цркве младе врбове гранчице се односе кући.

Годишњи обичаји или обичаји уз календарске празнике представљају препознатљив део традиционалне културе свих народа који живе на територији града Зрењанина. Неки од њих се одржавају и данас, већином у редукованој форми, или су, што је чест случај у последњих 20 година, настали као резултат ревитализације појединих обичаја.

Занатска делатност у Зрењанину има вековну традицију. Први конкретнији подаци везани за занатску делатност и занатлије потичу тек из XI века, из периода када је цео Банат признавао Турску власт и када је Мехмед Соколовић Бечкерек прогласио за задужбинско имање (мада су најстарији писани записи о Бечкереку из IX века). Записи су везани за златарску вештину и Петра Смедеревца, чије је дело Оковано јеванђеље посвећено владици Максиму Бранковићу, ранијем

¹³<http://nkns.rs/o-nematerijanom-kulturnom-nasledju/>

српском деспоту.Највећи дућани и занатске радионице били су концентрисани у главној улици - такозваној чаршији. Врло је мало података који се односе на занатство за време Турака, а када су Турци крајем VII и почетком VIII века изгубили покрајине северно од Саве и Дунава, занатство је наставило развој под новом аустријском влашћу.Тада у Бечкерек долазе немачке занатлије: зидари,циглари,тесари,ковачи...Заједно са занатима,досељено становништво је донело и своје алате, начин рада, начин организовања и терминологију.Тако се још у овом периоду, поред имена занатлија, срећу и даље термини турског порекла као што су мумџија (свећар), туфегџија (пушкар), абација (кројач сукна), берберин, ћурчија (кројач крзна),дунђер (зидар), кујунџија (златар,) капаманџија (јорганџија), касапин..... као и термини мађарског порекла сабов (кројач), чизмар, кочијаш.....немачког - молер, бирташ.....или пак словенског попут воденичара, колара, сувачара...

Своју кулминацију великобечкеречко занатство достиже у другој половини XIX века, када се појављују нови занати-машинбраварски, ливачки и механичарски. Занимљиво је да су се током XVIII века занатством бавили углавном Мађари и Немци, а трговином Срби, да би током XIX века примат у занатској делатности преузели Срби.У другој половини XIX века долази до највеће експанзије занатлија, њихових радњи и броја помоћника. Најбројнији су били зидари, столари, обућари, бравари, а податак да је 1900.године од 26.407 становника 5.554 живело од заната довољно говори о снази занатске делатности. Све до VIII века и појаве барока уметнички стилови из Европе нису имали значајнији утицај на занатство у Банату.

Привредни напредак који је уследио у другој половини XIX века одразио се и на развој и изглед кућа које се почињу градити од тврдог материјала, покривају се црепом.....На кућама из тог периода срећу се поједностављени елементи барока који су били углавном на самом забату куће. Такође досељене занатлије Мађари и Немци дају свој допринос и када је у питању унутрашње уређење куће. Унутрашњост просторија се богато декорише брукатом, сомотом и дамастом, намештај се украшава оковима.

Крајем XIX и почетком XX века ,занатлије у Великом Бечкереку су почеле да приређују изложбе локалног карактера.Прва занатска изложба у Великом Бечкереку организована је 1883.године, а на њој је представљено 65 занатских радионица са преко 100 учесника.Изложбене активности великобечкеречких занатлија нису се зауставиле само на локалном нивоу, већ они учествују на изложбама у Будимпешти, Темишвару, Паризу,Печују....

Стари занати, који су пре неколико деценија многим били главни извор прихода, данас полако одлазе у прошлост. Велики број младих данас и не зна шта је то, рецимо, лончарски, самарџијски, сарачки или ћурчијски занат. И док су код нас занати срамота, а стопа незапослености 22,4 одсто, у Немачкој скоро сваки четврти иде на занат.

У току године, традиционално се на ужем подручју Града Зрењанина одржавају манифестације "Банатске вредне руке", Етно фестивала - " Банатска прича", "Градска тамбурица", "Корзо фест", "Пастирски дани", изложбе и уметнички садржаји кроз које се презентују стари али и нови занати који су се одржали на подручју Баната односно Зрењанина.На овај начин се стари занати, али и обичаји покушавају сачувати од изумирања али и поново оживети, пре свега код млађе популације. У оквиру ових манифестација учествују удружења, клубови, активи месних заједница, организације, друштва и други који желе и сматрају да знају и могу да се представе у разним видовима народног стваралаштва

После више стотина година постојања популацијске,демографске етничке и културолошке заједнице народа у Банату у коме вековима егзистирају различити народи који опет чине целину

заједничког живота, задржавајући истовремено и аутентичне облике и одлике живота, и гастрономија сваког од тих народа носи специфичности које су народи донели са собом.

Банатска кухиња је мешавина разних утицаја кухиња али пре свега немачке и мађарске. Ти се утицаји највише огледају у мешавини слатког и сланог - кувано месо и слadak сос, печење и салата од вишања.....У Банату су такође заступљена румунска кухиња (мамалига -палента.....), мађарска кухиња (секељи гулаш....), личка кухиња (кисело зеље....), јеврејска кухиња (разна пецива....), босанско-херцеговачка кухиња (босански лонац, раштан са месом.....), словачка кухиња (кулен...).

Иако није званичан, средњобанатски регион је богат виноградима и произвиђачима вина који укупно обрађују око 100ха.О томе говоре и удружења произвођача вина и узгајивача винове лозе, који су се удружили и тако наступају на манифестацијама и такмичењима. Поред производње вина, у Банату постоји и традиција производње ракије. Ракије се производе од воћа-дуње,кајсије, шљиве, јабуке.....

Производња пива у Зрењанину почела је 1745.године када се у тадашњи Велики Бечкерек доселио колониста Себастијан Крајцајзен и отворио прву радионицу пива. Пивара у Великом Бечкереку била је у рукама градске управе све до 1871.године када је купује Золди Хуго, а све до 1874.године пиво се отакало искључиво у бурад.Лазар Дунђерски купио је пивару 1891.године. Он је одмах снабдео пивару модерним машинама. 1917.године пивару предаје свом сину Гедеону. После Другог светског рата пивара је национализована, касније улази у састав ИПК "Серво Михаљ". Пивара је приватизована 2003. године, када је контроверзни војвођански бизнисмен Момчило Рајић за 912.000 евра дошао у посед 51,04 одсто капитала ЗИП-а. Убрзо након тога, производња је обустављена и стављен је катанац на фабрику. Без посла је остало око 250 радника. На предлог града Зрењанина, као једног од поверилаца, јула 2010. године уведен је стечајни поступак. И поред тога што град више нема пивару, настављена је традиција одржавања Дана пива која је први пут одржана 1986.године, а од тада је прерасла првобитну идеју и постала део градске традиције.

Као и народну ношњу, тако и праву народну банатску музику одликују све оне особине које доводе у везу са панонско-скитским коренима. У правој "етно" музици Баната гајде и најразличитије врсте фрула (овде углавном израђиване од дрвета зове и најразличитијих облика) су инструменти који су једино и заступљени. Банатско коло, познатије као "бећарац", које се свирало и певало у свечаним приликама – свадбама и различитим весељима, а које је пропраћено гајдашима, уједно нас везује и за старе српске крајеве одакле је највећи број данашњих Срба са ових простора дошао у XVII веку, јер стихови "бећарца" су испевани у десетерцу (епском), док је музика гајди свакако веза са прастарим панонско-скитским коренима.Крај XIX века било је време када је бећарац заживео услед општег стања европског духа који је заживео и у Банату. Од кола углавном се играју : мађарац мали или трукрави, мађарац велики, кукуњешће, врањевка, чарлама, банатско коло...

Иако данас музику тамбураша најпре препознајемо као војвођанску, тамбуру су још крајем XIV и почетком XV века Турци донели на Балкан и прво је била заступљена у музици Босне, Источне Србије и Македоније, али сасвим другачије него што се користи у тој заиста карактеристичној, али не и старој и самосвојној тзв. војвођанској музици. Иако су утицаји били са различитих страна, вероватније је да је музика "тамбураша" у оваквом облику настала као мешавина утицаја из Украјине (одатле су и утицаји и на тзв. староградску музику), из Румуније и Мађарске.Гајде су још један инструмент карактеристичан за Банат,а већина гајдашких песама су задирљивог садржаја, нарочито на свадбама. До половине XX века свирале су се гајде и фриле, а онда примат преузимају хармоника и виолина.

Чувари традиције и традиционалних обичаја на територији града Зрењанина су културно уметничка друштва, којих тренутно има око 40. Културно уметничка друштва учествују у скоро свим манифестацијама које се организују на територији града Зрењанина

У току године, традиционално се на ужем подручју града Зрењанина дешава неколико манифестација: Дани пива, Банатске вредне руке, сајам "Иноцооп", музички фестивал - "Соундловерс", Етно фестивал- " Банатска прича", Градска тамбурица, Корзо фест, Ноћ музеја, Пастирски дан, изложбе и уметнички садржаји. Такође, у насељеним местима постоји читав низ манифестација локалног карактера.

"Дани пива" - Једна од најзначајнијих и најпосећенијих туристичко-привредних манифестација Србије, одржава се сваке године, последње недеље августа, а први пут је организована 1986. године. "Дани пива" су градска манифестација која обједињује садржаје културног, забавног, спортског и привредног карактера, и последњих година бележи посећеност на дневном нивоу од неколико десетина хиљада гостију. На угоститељским штандовима се може дегустирати више од 20 врста пива, уз неизбежне гастрономске специјалитете, а на десетак локација одржава се више од 20 различитих програма: рок концерти, вечери поп музике, фестивал тамбураша "Прим за примом, фестивал са пивом", смотра народног стваралаштва "Банатске вредне руке", међународни фестивал фолклора "Лала", међународни фестивал свадбених обичаја и фестивал свирача на архаичним инструментима, такмичење у кувању рибље чорбе "Златни котлић", спортска такмичења и турнири, луна парк, дечији програм, ликовни хепенинг, етно-изложба, међународни сајам предузетништва "ИНОЦООП", такмичење у брзом испијању пива за жене и мушкарце, такмичење у држању литарске кригле пива, и још много тога.

Етно-фестивал "Жетелачке свечаности" - У славу жетве, жита и хлеба, месна заједница "Мужља" организује сваког лета, током једног викенда у јулу, међународни етно-фестивал "Жетелачке свечаности". Осим такмичења косаца, одевених у народне ношње, на традиционални начин (по дужини откоса, оштрењу косе и слагању покошеног жита), манифестација обухвата и изложбу и дегустацију банатских гурманских специјалитета, као саставног дела сваке жетве, а учесници "Жетелачких свечаности" до њиве предвиђене за такмичење стижу у поворци која дуж улица Мужље позива мештане да им се прикључе.

Међународни фестивал фолклора "Лала" - У организацији Савеза аматерских културно-уметничких друштава Зрењанина (САКУД), одржава се од 2003. године у склопу "Дана пива". На једном од градских тргова, из вечери у вече, током последње недеље августа, наступају фолклорни ансамбли из Србије и иностранства, а њихови наступи организују се и у околним местима. Фестивал се отвара свечаним дефилеом учесника централним градским улицама.

"Сремчеви дани" - Манифестација културе која се одржава у Елемиру од 2006. године, крајем јуна. Посвећена је великану српске књижевности Стевану Сремцу, који је један део живота провео у овом месту и посветио му своје дело "Бал у Елемиру". Осим проглашења награђених на књижевном конкурс "Бал у Елемиру" и тематских књижевних вечери, током манифестације се на месном тргу и околним просторима организују и пригодне изложбе, концерти, позоришне представе.

"Дани Уроша Предића" - Организују се почетком јуна у Орловату, родном месту једног од највећих српских сликара из периода реализма. У живи манифестације су сусрети ликовних

уметника, сликарска колонија и изложбеали и низ пратећих програма, евоцирања успомена на Уроша Предића, књижевних промоција, забавних садржаја.

"Корзофест" - Зона унапређеног пословања Зрењанин (БИД), покренула је 2011. године нову мултикултуралну градску манифестацију под називом Корзо фест. Идеја Корзо феста је побољшање културне понуде града Зрењанина у летњем период, кроз различите програме који се реализују у главној градској улици, где се окупља највећи број грађана. Циљ је да се у том период, када се излазак у град своди или на шетњу главном улицом, или на седење у некој од башти, грађанима на том простору понуде културни садржаји који су усмерени на евоцирање и враћање правих вредности, уношење позитивне енергије и обнављање духа нашег града и грађанства уопште. Корзо фест се представља кроз : културно-уметнички, ликовни, драмски, музички и спортски програм, трибине, дебате и књижевне вечери. Поред еминентних учесника из света културе и спорта из других градова, ангажовани су и промовисани ствараоци и спортисти Зрењанина, како би се представио, покренуо и афирмисао прави потенцијал града.

Етно фестивал "Банатска прича" - Етно фестивал „Банатска прича“ је први пут одржан 2007. године. Данас је то место окупљања промотера традиције и фолклора Војводине. Сувенирски програм Овај фестивал је домаћин многобројним активима, асоцијацијама и удружењима жена, плесним и културно-уметничким групама, песницима, сликарима и другим уметницима, школама, занатлијама, куварима и еминентним угоститељским објектима, спортистима и особама са инвалидитетом.

4.3. Кључни актери у културном пољу града Зрењанина

Локална самоуправа мора да преузме водећу улогу у планирању и развоју културе на својој територији. Градска управа има довољно знања и искуства у консултативним процесима са грађанима, познаје локалне вредности и тежње, који су неопходни за ефикасно планирање у области културног развоја. Такође, локална самоуправа пружа и финансира широк дијапазон културних услуга на својој територији.

4.3.1. Градска управа и финансирање културе у граду

У оквиру организационе шеме Града Зрењанина значајно место заузима Градско веће. Градско веће Града Зрењанина у свом саставу по први пут има члана задуженог за културу. На овај начин олакшана је комуникација између установа културе, као и свих других кључних актера у области културе са доносиоцима одлука на локалном нивоу.

Култура је у надлежности Одељења за друштвених делатности и Одељења за финансије Градске управе. На челу овог одељења је шеф Одсека за послове из области образовања, културе, здравства, спорта и осталих области друштвених делатности, а постоје још три позиције задужене за: послове из области образовања и културе; послове планирања средстава и праћење остваривања планова буџетских корисника из области друштвених делатности; и послове информисања, спорта, заштите споменика културе и осталих области друштвених делатности.

Организације из области културе, које је основао Град Зрењанин или им поверио вршење делатности културе, финансирају се из средстава буџета града. Град финансира расходе за запослене, материјалне трошкове и програмске активности. Програмске активности се делом финансирају и из средстава буџета Покрајине, Републике и средстава спонзора. Организације из

области културе, делатност обављају у објектима које се налазе углавном у старом језгру града и под заштитом су Завода за заштиту споменика културе. Одржавање ових објеката захтева велика средства из локалног буџета

Из буџета Града Зрењанина финансира се седам установа културе у домену плата запослених, текућих трошкова и програма:

- ❖ Градска народна библиотека "Жарко Зрењанин"
- ❖ Народни музеј Зрењанин
- ❖ Историјски архив Зрењанин
- ❖ Културни центар Зрењанина
- ❖ Народно позориште" Тоша Јовановић "
- ❖ Завод за заштиту споменика културе Зрењанин
- ❖ Савремена галерија Уметничке колоније Ечка-Зрењанин

Удео буџета за културу у оквиру укупног буџета Града Зрењанина у периоду од 2010. до 2012. године износи у просеку 8,43% на годишњем нивоу.

Табела XX – Буџет за културу Града Зрењанина

Година	Укупан буџет Града Зрењанина	Буџет за културу	% од градског буџета
2010	2,580,739,000.00	229,558,000.00	8,89
2011	3,095,309,000.00	265,504,000.00	8,57
2012	3,451,254,000.00	270,175,859.26	7,83

Извор: Градска управа Града Зрењанина-Одељење за финансије (2014)

Иако проценат издвајања локалне самоуправе за потребе културе и културног развоја града има тренд опадања, он је и даље далеко изнад републичког просека, који је у 2013 години износио свега 0,62% од укупног буџета, па чак је већи и од међународног стандарда, који се креће око 2,4%. Зрењанин по глави становника на годишњем нивоу издваја из локалног буџета за културу следеће износе

Табела XX – Издвајање из локалног буџета за културу по глави становника

Година	Буџет за културу	Број становника по попису 2011	Средства за културу по глави становника
2010	229,558,000.00	123362	1860.85
2011	265,504,000.00	123362	2152.24
2012	270,175,859.26	123362	2190.11

Извор: Градска управа Града Зрењанина-Одељење за финансије (2014)

Такође, град Зрењанин значајно подржава рад невладиних организација у области културе. У протеклом периоду, за аматерске активности у пољу културе град је издвојио следећа средства:

Табела XX – Финансијска подршка НВО у области културе од стране града Зрењанина

	2010	2011	2012
Буџета Града Зрењанина	1,330,00.00	3,108,000.00	5,260,000.00

Извор: Градска управа Града Зрењанина-Одељење за финансије (2014)

Табела XX – Укупан број запослених у установама културе

Година	2010	2011	2012
Установа	2010	2011	2012
Градска народна библиотека “Жарко Зрењанин”	35	35	36
Народно позориште ”Тоша Јовановић”	79	77	78
Народни музеј Зрењанин	42	45	49
Културни центар Зрењанина	35	35	35
Историјски архив	21	21	21
Завод за заштиту споменика културе	13	13	13
Савремена галерија Уметничке колоније Ечка-Зрењанин	17	16	17
УКУПНО ЗАПОСЛЕНИХ У УСТАНОВАМА КУЛТУРЕ ГРАДА ЗРЕЊАНИНА	242	242	249

Извор: Установе културе града Зрењанина (2013)

Табела XX – Удео запослених у култури на територији града Зрењанина

	2010	2011	2012
Годишњи просек запослених на територији града	29000	28858	28833
Број запослених у установама културе	242	242	249
Удео запослених	0,83%	0,83%	0,86%

Извор: Национална служба за запошљавање (2013)

Табела XX – Просечна месечна бруто зарада запослених у установама културе

	2010	2011	2012
Просечан месечни износ из буџета Града Зрењанина за зараде запослених у установама културе	14,984,041.16	15,218,464.58	16,815,226.91
Број запослених у установама културе	242	242	249
Просечна месечна бруто зарада запослених у установама културе	61,917.53	62,886.22	67,531.03

Извор: Установе културе града Зрењанина (2013)

Иницијативом културних и јавних радника радника, 2010.године Зрењанин је потписао Агенду 21 за културу, први документ који на глобалном нивоу промовише одговорност градова и локалних самоуправа за културни развој заједнице.

Установе културе Града Зрењанина директно утичу на формирање културне понуде града, у сарадњи са организацијама цивилног друштва и пословним сектором

4.3.2. Установе културе града Зрењанина

Градска народна библиотека “Жарко Зрењанин”

Градска народна библиотека „Жарко Зрењанин” у Зрењанину, самостална је установа културе од 1946. године. Матична је за све типове библиотека на територији Средњобанатског округа, у граду Зрењанину и општинама: Нови Бечеј, Житиште, Сечањ и Нова Црња. Своју делатност обавља кроз следећа одељења и службе: научно и дечје одељење са читаоницама, позајмно, завичајно, матично и обрадно одељење, рачуноводство, секретаријат, штампарију и књиговезницу, као и сопствену књижару, *Клуб књиге*. Обрађени књижни фонд Библиотеке износи 171. 515 наслова

књига и брошура. Готово читав фонд књига је на српском језику (99,8%), а све остале књиге су на: мађарском, немачком, руском, енглеском и француском језику.

Слика XX – Зграда библиотеке

Библиотека се од 1967. године налази у згради која датира из 1892. године и која се налази у самом градском језгру. Располаже простором од 1.302 м². Библиотека има читаоницу капацитета 50 места. Део фонда, посебно периодике, налази се у таванским и подрумским просторијама, док је одређени број књига смештен у два депоа ван зграде

Поред своје основне делатности Градска библиотека је и оснивач Фонда „Тодор Манојловић“ који сваке године додељује *Награду за модерни уметнички сензибилитет*, издавач је часописа за културу, уметност и друштвена питања *Улазница*, организатор регионалног књижевног конкурса за необјављену песму, причу и есеј. Градска народна библиотека скоро тридесет година бави се издавачком делатношћу. Домаћин је и организатор традиционалних дечјих манифестација „Песничка штафета“ и „Читалачка значка“ које су створане са основним циљем да откривају младе таленте, поспешују креативност и развијају љубав према писаној речи код најмлађих. То је вероватно један од разлога зашто већину чланова библиотеке чине деца до 14 година старости, затим деца средњошколског узраста, одрасли и на крају студенти. За све категорије корисника важи јединствена чланарина на годишњем нивоу, која омогућује коришћење услуга свих одељења.¹⁴

Приказани број чланова у табели која следи, дакле, не представља реалан број корисника управо због могућности породичног чланства. Треба имати у виду да Библиотека бесплатно уписује прваке зрењанинских основних школа, као и децу из вртића Предшколске установе Зрењанин.

Такође, укупан број посетилаца Градске народне библиотеке „Жарко Зрењанин“ на годишњем нивоу, због природе библиотечко-информационе делатности и организације рада саме установе, подразумева посете Библиотеци ради: коришћења фондова одељења, учешћа у манифестацијама, праћења програма и услуга у штампарији, књижари и читаоницама.

Табела XX – Активности градске библиотеке

	2010	2011	2012
Број чланова	3,542	3,161	3,271
Број позајмљених књига	142,867	108,672	99,867
Број реализованих програма	154	212	191

¹⁴ Napomena - Svi korisnici usluga Biblioteke u članjenjem, pored mogućnosti korišćenja svih odeljenja i usluga, ostvaruju pravo na porodično članstvo koje podrazumeva da istu člansku karticu mogu koristiti svi članovi jednog domaćinstva (u obzir se uzima prosečna četvoročlana porodica).

Извор: Градска народна библиотека „Жарко Зрењанин“ Зрењанин (2013.год)

Структура и број запослених у библиотеци није много варирао у последње три године.

Табела XX – Број и структура запослених у Градској библиотеци

Година	2010	2011	2012
Укупан број запослених	1	1	1
• Управљачки кадар	13	14	15
• Администрација	21	20	20
• Стручни кадар	1	1	1

Извор: Градска народна библиотека „Жарко Зрењанин“ Зрењанин (2013.год)

Стручни кадар у библиотеци „Жарко Зрењанин“ чини свега 60% од укупно запослених, док се 40% запослених бави администрацијом и управљањем. Администрацију у ужем смислу речи чине: секретар, шеф рачуноводства и 2 обрачунска радника. Санитарне послове обављају 2 спремачице, књиговезачке, штампарске и посао ИТ менаџера обавља 5 радника. Остали запослени, без обзира на радно место, имају положен стручни библиотечки испит и могу се сматрати стручним кадром.

Табела XX – Финансијско пословање Градске библиотеке

Информације о буџету	2010	2011	2012
Укупан прилив средстава – приходи	35,211,653.05	40,186,045.00	39,434,837.42
Укупна потрошња средстава- расходи	35,655,798.36	40,163,433.67	39,693,315.33
Приходи – расходи	-444,145.31	22,611.33	-258,477.91

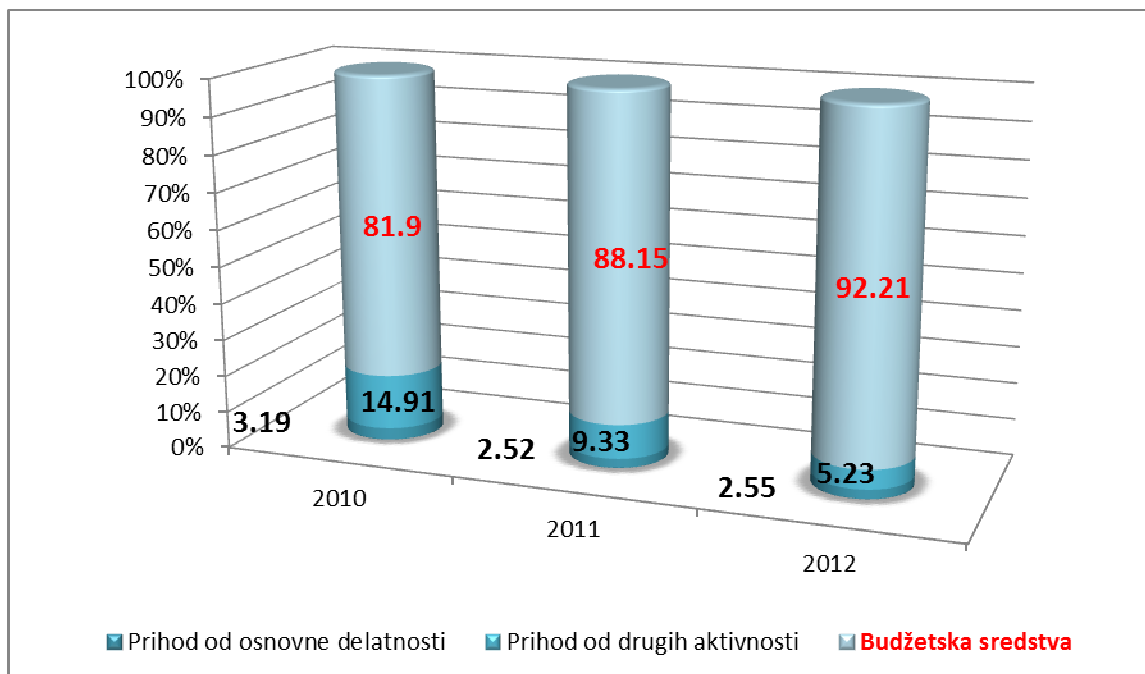
Извор: Градска народна библиотека „Жарко Зрењанин“ Зрењанин (2013.год)

Табела XX – Структура прихода Градске библиотеке – извори прихода

Приход	2010	2011	2012
Укупан приход	35,211,653.05	40,186,045.56	39,434,837.42
1. Приход од основне делатности	1,124,000.00	1,011,500.00	1,006,250.00
2. Приход од других активности	5,249,139.98	3,750,020.57	2,063,856.06
3. Буџетска средства	28,838,513.07	35,424,524.99	36,364,731.36
• Град Зрењанин	27,045,836.50	33,799,722.20	34,155,206.81
• Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање	400,000.00	1,363,600.00	907,900.00
• Министарство културе Републике Србије	450,000.00	200,000.00	1,000,000.00
• Министарство рада и социјалне политике	942,676.57	61,202.79	301,624.55
4. Донације	-	-	-

Извор: Градска народна библиотека „Жарко Зрењанин“ Зрењанин (2013.год)

График XX - Структура извора финансија у % по годинама – Градска народна библиотека

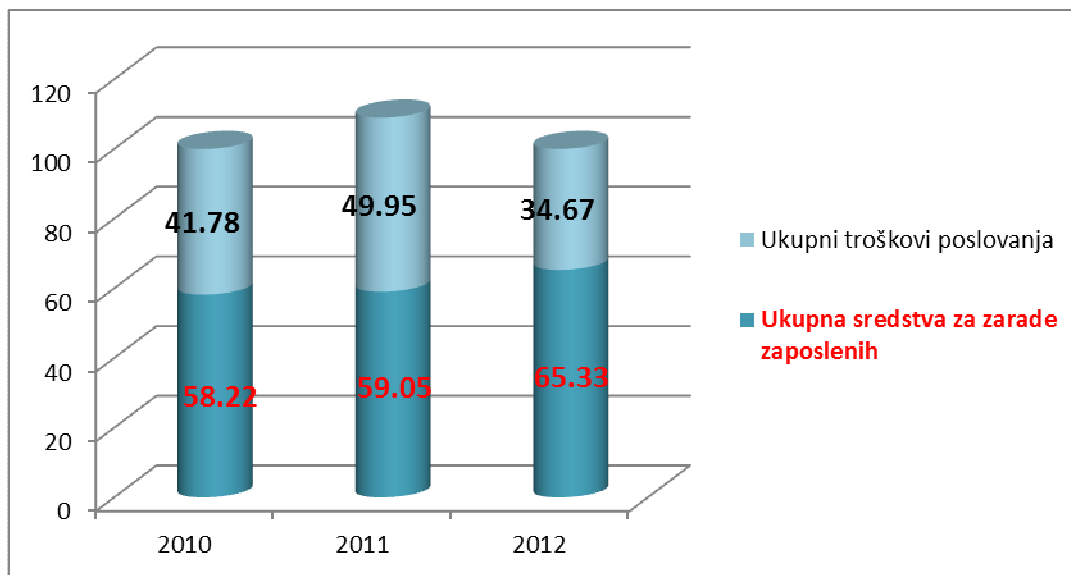
На основу горе наведених података уочен је раст процента финансирања из буџетских средстава, док сопствени приходи, остварени из основне и/или других делатности и активности током времена опадају. Буџетски приходи Градске библиотеке се састоје од прихода од различитих нивоа власти. Међутим, финансирање Градске библиотеке из буџетских средстава са преко 93% се односи искључиво на град Зрењанин, док из републичких и покрајинских власти библиотека се финансира мање од 7%. Из донаторских средстава Градска библиотека није остварила приходе у посматраном периоду.

Табела XX – Структура расхода Градске народне библиотеке

Расход	2010	2011	2012
Укупан расход	35,655,796.36	40,163,433.67	39,693,315.33
1. Укупна средства за зараде запослених	20,757,072.92	23,718,296.42	25,932,336.03
2. Укупни материјални трошкови	14,898,723.44	16,445,137.25	13,760,979.30
• Административни трошкови	1,941,914.16	3,384,012.17	4,129,389.95
• Редовно одржавање установе	98,783.09	41,295.57	58,668.85
• Обнова инвентара	0	27,900.00	40,700.00
• Мање поправке	148,860.28	401,097.99	326,375.30
• Веће поправке	700,000.00	323,860.80	0
• Књиге и публикације	439,449.10	236,242.01	278,184.25
• Материјални трошкови организације догађаја у култури	22,350.73	17,279.35	37,246.40
• Остали материјални трошкови	11,547,366.08	12,013,449.36	8,890,414.55

Извор: Градска народна библиотека "Жарко Зрењанин" Зрењанин (2013.год)

График XX - Структура расхода у % по годинама – Градска народна библиотека

Народно позориште "Тоша Јовановић"

Позориште у Зрењанину је основано 1946. године када позориште добија сопствени ансамбл који делује на три сцене: драмској, камерној и луткарској. Затим се 1956. године оснива и професионално луткарско позориште. Интеграцијом Драмског и Луткарског позоришта 1975. године формирано је данашње Народно позориште *Тоша Јовановић* са Драмском и Луткарском сценом. Позориште, које је један од оснивача неких значајних националних и учесник међународних позоришних фестивала, и данас активно учествује у креирању културног живота нашег града, али је и део културне слике данашње Србије. Народно позоришта „Тоша Јовановић“ члан је Заједница професионалних позоришта Војводине, од 2014. године постало део Адриатиц театарске руте, туристичко-културне руте која постоји на нивоу целе Европе са циљем туристичких обилазака најзнаменитијих театарских здања по Европи.

Позориште се налази у центру града. Последња адаптација Позоришта била је 1984. године. Унутрашњост Позоришта је рестаурирана захваљујући сачуваним оригиналним плановима.

Капацитет позоришне сале је укупно 306 места за седење, 118 у партеру, 64 места у партер ложама, 68 места у ложама на првом спрату, док је у ложама на другом спрату 56 места и још двадесетак места ван ложа. Постоји и четврти спрат са местима за стајање.

Слика XX – Улаз у зграду Народног позоришта

Фестивала професионалних позоришта Војводине, као најстарији позоришни Фестивал у старој Југославији финансирао се уз помоћ средстава добијених путем конкурса од покрајинског

Секретаријата за културу и информисање, Министарства културе и града домаћина који се мењао сваке године. Међутим, у периоду од 2005. до 2011. године Фестивал је био организован у Зрењанину, али, на жалост никада се није потписао Споразум о сарадњи између Заједнице професионалних позоришта Војводине (оснивача и организатора Фестивала) и града Зрењанина у вези са финансирањем истог. Свих тих година Народно позориште “Тоша Јовановић” је финансирало Фестивал из своје продукције, одричући се целе премијере. Народно позориште “Тоша Јовановић” је заинтересовано да се овај значајан фестивал перманентно организију у Зрењанину.

Табела XX – Активности Народног позоришта - Драмска сцена

	2010	2011	2012
Укупан број представа	86	73	83
• у свом простору	66	59	72
• на гостовањима	20	14	11
Укупан број посетилаца	16055	11438	13351
• у свом простору	12220	8448	10075
• на гостовањима	3835	2990	3240

Извор: Народно позориште “Тоша Јовановић” Зрењанин (2013.год)

Драмска сцена је 2013. године одиграла укупно 102 представе које је видело око 20360 гледалаца. Од тога је 19 представа одиграно ван куће, на гостовањима и фестивалима пред 4870 гледалаца. На великој и камерној сцени Народног позоришта „Тоша Јовановић“ било је 39 гостовања (5845 гледалаца) београдских позоришта као и позоришта из Кикинде, Суботице, Сомбора, Вршца, Београда, Ријеке, аматерског позоришта „Мадач“ и независних продукција и програма различите врсте.

Од оснивања професионалног Луткарског позоришта (1956. године) па до данас, позориште има одличну сарадњу са образовним институцијама на територији града Зрењанина, а посебно са предшколском установом и основним школама. У заједничкој организацији, сва деца узраста до 10 година, присуствују на минимум 2 представе годишње.

Такође, Народно позориште „Тоша Јовановић“ је периодично, сваке 7. године домаћин домаћин Сусрета професионалних позоришта лутака Србије, јединог и најстаријег луткарског фестивала код нас, који финансира Министарство културе и град домаћин. Наше позориште би требало да буде домаћин овог фестивала 2016. године.

Табела XX – Активности Народног позоришта - Луткарска сцена

	2010	2011	2012
Укупан број представа	98	107	119
• у свом простору	82	89	102
• на гостовањима	16	9	15
Укупан број посетилаца	14540	13560	16515
• у свом простору	10895	10650	11865
• на гостовањима	3645	2910	4650

Извор: Народно позориште “Тоша Јовановић” Зрењанин (2013.год)

Луткарска сцена је 2013. године одиграла укупно 111 представа које је видело 22500 гледалаца. Од тога је 17 представа одиграно ван простора Народног позоришта пред 4960 гледалаца.

Табела XX – Структура и број запослених у Народном позоришту „Тоша Јовановић“

Година	2010	2011	2012
Укупан број запослених	79	77	78
• Управљачки кадар	5*	5*	5*
• Администрација	14	13	13
• Стручни кадар	60	59	60

Извор: Народна позориште "Тоша Јовановић" Зрењанин (2013.год)

* Напомена - у управљачки када се убрајају директор, помоћник директора, оперативни директор, шеф технике и шеф рачуноводства.

Подаци о финансијском пословању позоришта приказани су и табели испод

Табела XX – Финансијско пословање Народна позоришта

Информације о буџету	2010	2011	2012
Укупан прилив средстава - приходи	89.963.934,78	93.836.823,67	96.415.139,09
Укупна потрошња средстава- расходи	90.016.513,49	93.850.346,31	96.246.821,02
Приходи – расходи	-52,578.71	-13,522.64	168,318.07

Извор: Народна позориште "Тоша Јовановић" Зрењанин (2013.год)

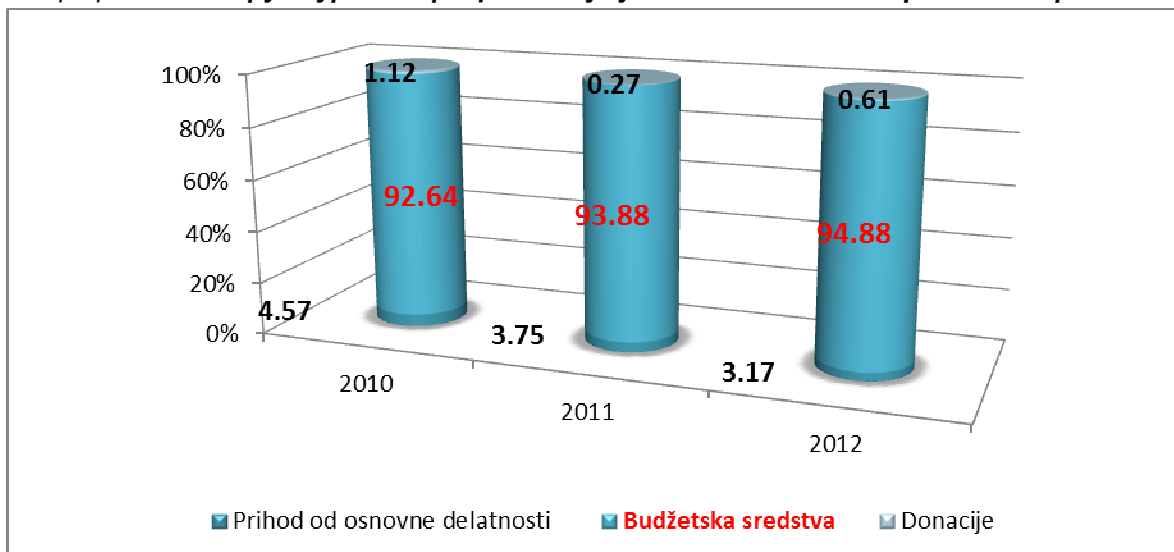
Табела XX - Структура прихода Народна позоришта

Приход	2010	2011	2012
УКУПАН ПРИХОД	89.963.934,78	93.836.823,67	96.415.139,09
1. Приход од основне делатности	4.108.745,32	3.514.282,56	3.057.085,81
2. Приход од других активности	-	-	-
3. Буџетска средства	83.346.582,00	88.038.170,55	91.478.593,32
• Град Зрењанин	83.346.582,00	87.111.170,55	91.046.485,00
• Секретаријат за културу Војводине	-	777.000,00	432.108,32
• Министарство културе и информисања	-	150.000,00	-
4. Средства од изнајмљивања простора	701.522,07	402.961,49	80.742,49
5. Спонзорства	-	84.745,76	-
6. Донације	1.010.000,00	255.000,00	588.000,00
7. Укупно други приходи	797.085,39	1.541.663,31	1.210.717,47
• Приходи од фондова за исплату накнаде боловања	619.363,24	1.490.519,62	801.805,97
• Приходи од осигурања – накнада штете	141.694,00		24.501,00
• Остали приходи (од обустава радницима по разним основама, новчане награде и сл.)	36.028,15	51.143,69	271.698,50
• Приходи од продаје покретних ствари			112.712,00

Извор: Народна позориште "Тоша Јовановић" Зрењанин (2013.год)

Народно позориште „Тоша Јовановић“, као и већина осталих установа културе највећи проценат својих прихода остварује из буџета, и то из буџета града Зрењанина – преко 95%. Такође удео финансирања из буџета има тренд повећања, посматрано у последње три године. Народна позориште показује спремност на сарадњу и са осталим – „ванинституционалним“ актерима у финансирању својих активности, односно користи механизме спонзорства и донаторства. Такође један мањи део средстава позориште обезбеђује кроз изнајмљивање простора.

График XX - Структура извора финансија у % по годинама – Народно позориште

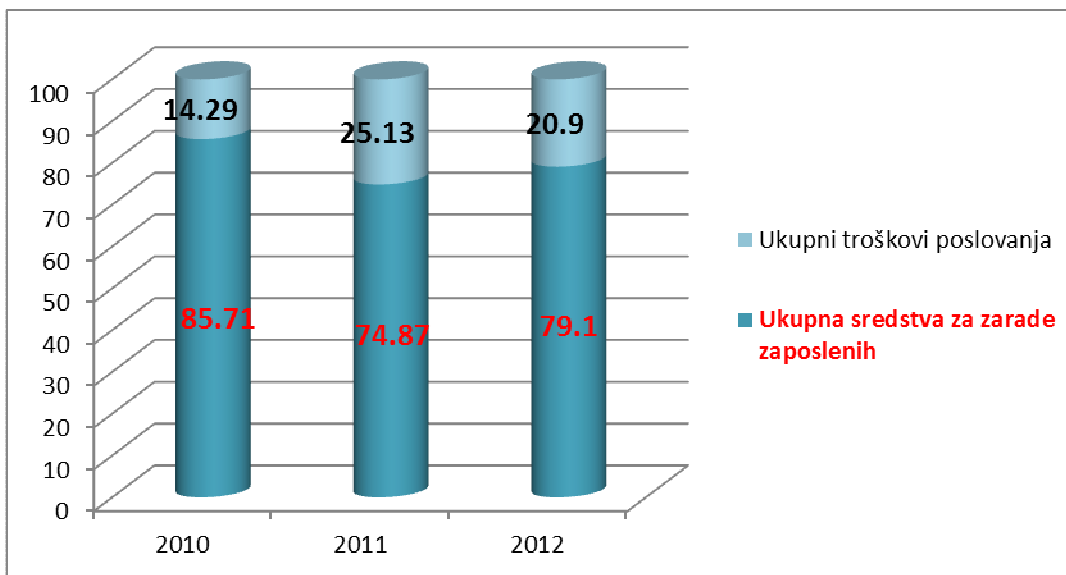
Што се тиче расхода, сви расходи Народног позоришта приказани су у табели испод.

Табела XX - Структура расхода Народног позоришта

Расходи	2010	2011	2012
Укупан расход	90.016.513,49	93.850.346,31	96.246.821,02
1. Укупна средства за зараде запослених	77.156.030,97	70.264.516,13	76.134.895,48
Хонори сараднике на представама	6.768.685,00	6.344.621,00	6.682.498,00
2. Укупни материјални трошкови	12.162.131,08	13.929.404,25	19.392.821,92
• Административни трошкови	5.070.470,86	7.119.957,49	10.650.655,79
• Редовно одржавање установе	851.659,98	442.493,90	343.533,80
• Обнова инвентара	14.400,00	209.556,78	354.796,80
• Мање поправке	639.361,75	550.554,07	585.708,72
• Веће поправке	1.303.358,16		800.000,00
• Књиге и публикације	99.242,30	140.334,10	127.793,60
• Материјали за опремање представа	885.385,26	908.355,75	1.400.162,44
• Материјали за трошкове превоза – за возила	700.213,02	988.627,93	1.044.138,75
• Остали материјални трошкови	2.598.039,75	3.569.524,23	4.086.032,02
3. Инвестициона улагања	-	-	-
4. Остали трошкови пословања	698.351,44	9.656.425,93	719.103,62

*Извор: Народно позориште Тоша Јовановић(2013.год)

График XX - Структура расхода у % по годинама – Народно позориште

Укупна средства за зараде запослених у протекле три године у просеку износе око 80% укупних прихода, док сви остали трошкови пословања и позоришне продукције износе свега 20% укупних расхода. Разлог овакве структуре буџет је неопходност великог људског потенцијала у реализацији представе и велики број организованих проба (просек 40 проба за једну представу) како би се одржао и унапредио квалитет представа. Позориште показује тенденцију ка порасту изведених представа и програма на својим сценама.

Народни музеј

Зрењанински Народни музеј (основан 1906. године) спада у категорију музејских установа комплексног типа, завичајног карактера и својим истраживачким радом покрива подручје средњег Баната. Оваквим начином организације богато културно наслеђе овог подручја из области природе, археологије, етнологије, уметности и историје дошло је у оквире систематске заштите и стручне обраде једне специјализоване установе са стручњацима свих потребних профила. Унутар збирки пет одељења Музеја смештено је преко 33.000 музејских предмета а поменућемо само неколико најзначајнијих збирки: збирка хладног и ватреног оружја, збирка капа златара, ликовна збирка са значајним фондом слика из ХВИИИ и ХИХ века, збирка накита из праисторије и средњег века, збирка птица. Музеј има и Педагошко-информативну службу, Документациони центар, рестаураторску и конзерваторску радионицу, фотографско одељење као и столарску радионицу. У Музеју постоји и стручна библиотека са преко 5.000 наслова.

Слика XX – Зграда Народног музеја

Простор сталне поставке музеја има површину од 1200 м². На првом спрату посетиоци имају прилику да погледају Уметнички део сталне поставке који обухвата два сегмента – ликовну и примењену уметност. На првом спрату се такође налази и Собу спорта а део сталне поставке на другом спрату Народног музеја обухвата поставке Природњачког, Археолошког, Историјског и Етнолошко одељење. Презентација збирки одвија се у оквиру сталне поставке и тематских изложби.

Тренутно зрењанински Народни музеј располаже и са три изложбена простора у приземљу зграде, то су Салон, Мали салон и Хол музеја који је адаптиран у изложбени простор. Салон, у који се улази са градског трга, површине 200 м², опремљен је савременом технологијом, климатизацијом и осветљењем и представља најелитнији изложбени простор у граду. Музеј има сопствену службу обезбеђења са видео надзором.

Зрењанински Народни музеј проглашен је за најбољи музеј у Србији у 2006. години због великог броја посетилаца - преко 85.000, 34 организоване тематске изложбе и реновиране сталне поставке.

Табела XX – Активности Народног музеја

	2010	2011	2012
Број реализованих програма	61	50	45
Број посета	62,941	44,597	55,498

Извор: Народни музеј Зрењанин (2013.год)

Табела XX – Структура и број запослених у Народног музеј

	2010	2011	2012
Укупан број запослених	42	45	49
• Управљачки кадар	8*	8*	8*
• Администрација	16	15	16
• Стручни кадар	18	22	25

Извор: Народни музеј Зрењанин (2013.год)

* Управљачки кадар чине директор и шефови одељења и служби

Табела XX – Финансијско пословање Народног музеја

Информације о буџету	2010	2011	2012
Укупан прилив средстава - приходи	49,741,785.87	51,696,336.59	54,810,792.04
Укупна потрошња средстава- расходи	39,156,838.92	54,894,076.39	56,188,034.94
Приходи – расходи	10,584,946.95	-3,197,739.80	-1,377,242.90

Извор: Народни музеј Зрењанин (2013.год)

Табела XX - Структура прихода Народног музеја

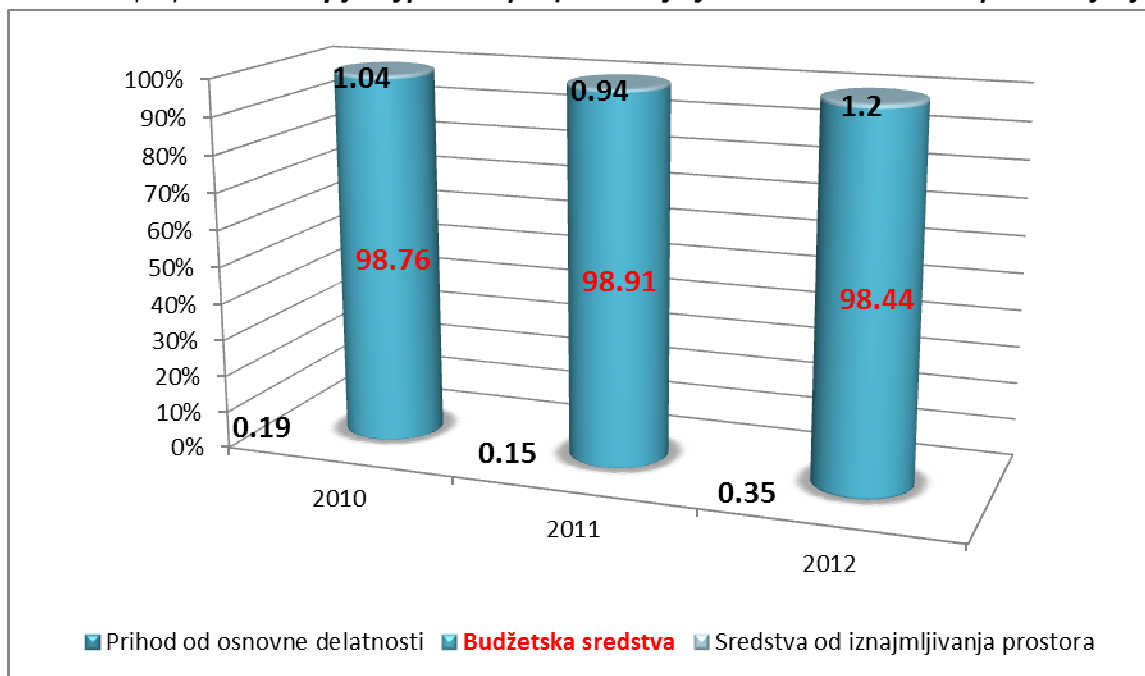
Приход	2010	2011	2012
Укупан приход	49,741,785.87	51,696,336.59	54,810,792.04

Приход од основне делатности	94,850.00	77,850.00	193,050.00
Приход од других активности	22,335.00	0	0
Буџетска средства	48,989,382.5	51,086,411.57	53,904,958.82
• Град Зрењанин	36,815,029.50	45,457,287.57	51,100,622.15
• Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање	11,345,000.00	4,630,000.00	1,890,000.00
• Министарство културе Републике Србије	-	100,000.00	-
• Општина Нова Црња	-	899,124.00	-
• Општина Сечањ	40,000.00	-	-
• Рефунације из буџета	789,353.00	1,458,360.20	914,336.67
Средства од изнајмљивања простора	518,050.37	483,637.02	658,796.22
Донације	117,168.00	22,338.00	53,987.00
Примања од продаје нефинансијске имовине	-	26,100.00	-

Извор: Народни музеј Зрењанин (2013.год)

Град Зрењанин учествује у финансирању са 75,15% од свих буџетских прихода у 2010. години, док у 2011. години, односно 2012, годину учествује се 88,98%, односно 94,79%.

График XX - Структура извора финансија у % по годинама – Народни музеј

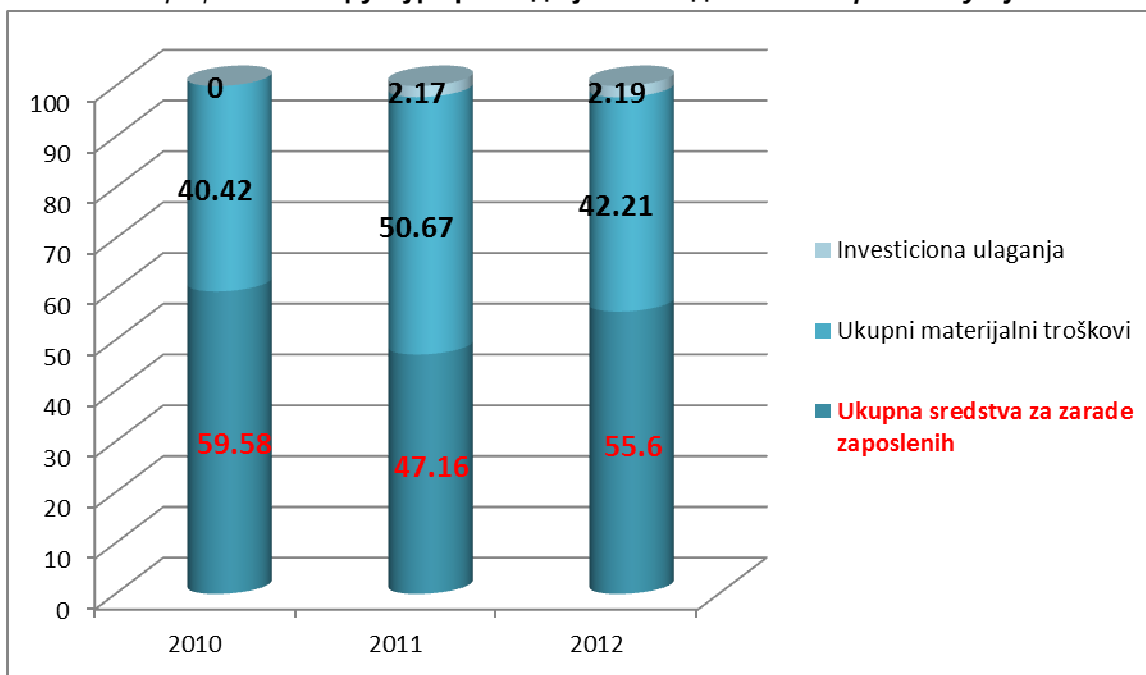
Табела XX - Структура расхода Народног музеја

Расход	2010	2011	2012
Укупан расход	39,156,838.92	54,894,076.39	56,188,034.94
Укупна средства за зараде запослених	23,328,856.92	25,887,601.00	31,242,606.00
Укупни материјални трошкови	15,827,982.92	27,814,674.27	23,714,776.75
• Административни трошкови	12,974,707.09	22,720,871.94	23,714,776.75
• Редовно одржавање установе	343,052.30	807,908.51	666,950.56

• Обнова инвентара	595,517.20	520,516.00	296,560.00
• Мање поправке	65,672.84	43,884.75	196,037.48
• Веће поправке	700,000.00	323,860.80	0
• Књиге и публикације	77,440.32	96,378.00	16,124.60
• Материјални трошкови организације догађаја у култури	1,351,373.33	2,924,082.21	1,895,476.63
• Остали материјални трошкови	42,219.84	701,032.86	645,596.90
Инвестициона улагања	0	1,191,801.12	1,230,652.19

Извор: Народни музеј Зрењанин (2013.год)

График XX - Структура расхода у % по годинама – Народни музеј

Културни центар Зрењанина

Културни центар Зрењанина је основан 1978. године под именом Дом младости. Током 35 година постојања организовани су разноврсни културни, образовни и забавни програми. Главне активности Културног центра Зрењанина реализују се у оквиру: позоришног, дечјег, филмског, трибинског, музичког и изложбеног програма, а значајно место заузима и сопствена продукција и издавачка делатност.

Културни центар Зрењанина је јавна установа чији је оснивач Град Зрењанин која организује програме намењен свим старосним и социјалним категоријама становништва. Наша мисија је развијање, унапређење и подизање општег нивоа културе у локалној средини, задовољавање културних потреба свих грађана, неговање мултикултуралности, стварање амбијента за развој алтернативних и авангардних културних пракси и старалаштва маргиналних група. Наша делатност почива на уверењу да култура мора бити ствар јавне бриге и да она не може бити препуштена хировима тржишта и искључиво приватној иницијативи. За културни идентитет и квалитет живота у граду, као цивилизованој демократској средини неопходно је постојање

институција које омогућавају испољавање креативности грађана и приступ културним добрима. Битан сегмент рада Културног центра јесте сарадња и размена програма са осталим установама културе и организацијама цивилног сектора у Зрењанину и сличним центрима из целе Србије и региона. Једнственост Културног центра огледа се у његовој поливалентности и презентацији културног стваралаштва које није заступљено у другим установама културе. Поред тога што настојимо да прикажемо домете високе уметности и културе ми служимо и као својеврсни јавни и инфраструктурни сервис за културно стваралаштво обичних људи.

Слика XX – Зграда Културног центра

Објекат Културног центра Зрењанина има око 5.000 м2 простора. Централни простор је велика сала, капацитета од 550 до 1000 људи у којој се одржавају најразличитији садржаји. Осим ње, постоји још пет мањих, вишефункционалних сала, канцеларије, угоститељски простори и дворишни амфитеатар.

Табела XX – Активности Културни центар

	2010	2011	2012
Број реализованих програма	353	352	340
Број посета	104,477	88,519	90,840

Извор: Културни центар Зрењанина (2013.год)

Табела XX – Структура и број запослених у Културном центру

	2010	2011	2012
Укупан број запослених	35	35	35
• Управљачки кадар	7	7	7
• Администрација	5	5	5
• Стручни кадар	5	5	5
• Техника	10	10	10
• Помоћно особље	8	8	8

Извор: Културни центар Зрењанина (2013.год)

Табела XX – Финансијско пословање Културног центра

Информације о буџету	2010	2011	2012
Укупан прилив средстава -приходи	33,095,459.00	38,149,447.00	41,860,305.00
Укупна потрошња средстава-расходи	33,174,142.00	37,814,607.00	41,930,990.00
Приходи – расходи	-78,683.00	334,840.00	-70,685.00

Извор: Културни центар Зрењанина (2013.год)

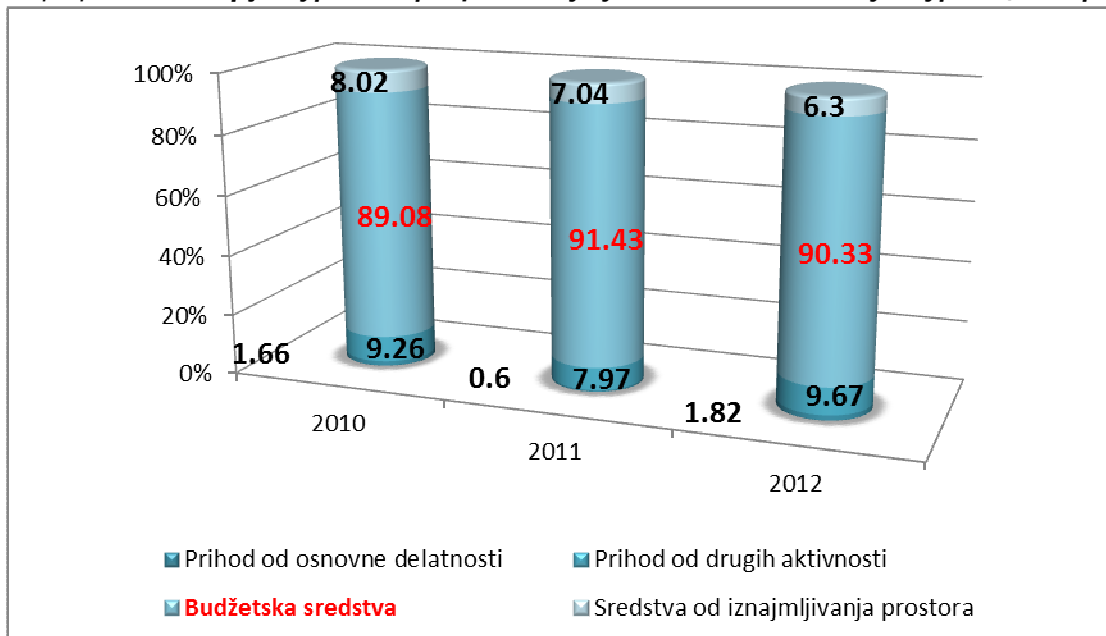
Табела XX - Структура прихода Културног центра

Приход	2010	2011	2012
Укупан приход	33,095,459.00	38,149,447.00	41,860,305.00
Приход од основне делатности	550,715.00	227,676.00	762,155.00

Приход од других активности	3,063,233.00	3,041,276.00	4,046,753.00
Буџетска средства	29,481,511.00	34,880,495.00	37,813,552.00
• Град Зрењанин	28,781,511.00	34,730,495.00	37,753,552.00
• Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање	500,000.00	150,000.00	60,000.00
• Министарство културе Републике Србије	200,000.00	0	0
Средства од изнајмљивања простора	2,654,479.00	2,686,803.00	2,635,441.00
Донације	152,700.00	0	80,000.00

Извор: Културни центар Зрењанина (2013.год)

График XX - Структура извора финансија у % по годинама – Културни центар

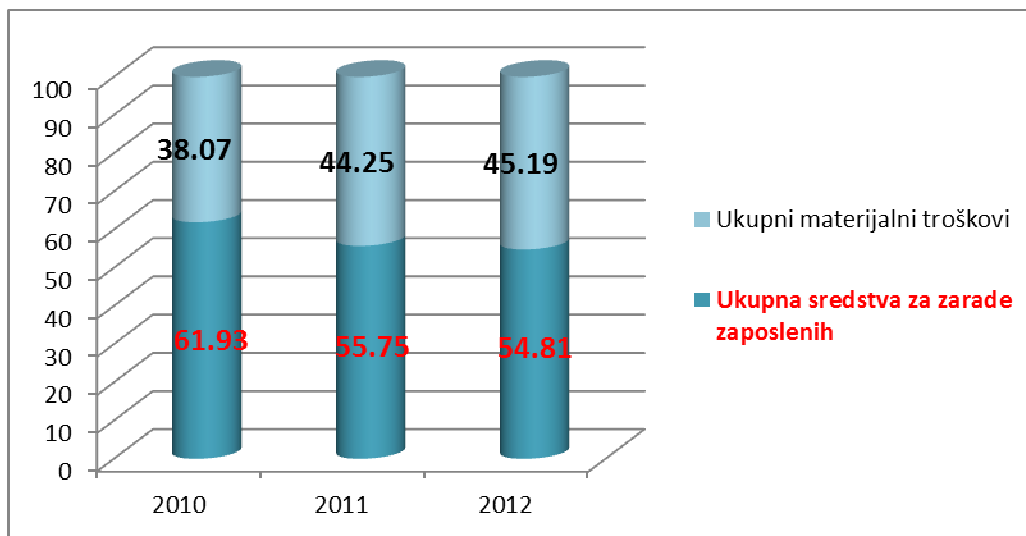

Табела XX - Структура расхода Културног центра

Расход	2010	2011	2012
Укупан расход	33,174,142.00	37,814,607.00	41,930,990.00
Укупна средства за зараде запослених	20,544,051.00	21,081,358.00	22,982,721.00
Укупни материјални трошкови	12,630,121.00	16,733,249.00	18,948,269.00
• Административни трошкови	5,889,357.00	7,209,066.00	10,871,257.00
• Мање поправке	545,894.00	584,420.00	607,707.00
• Материјални трошкови организације догађаја у култури	2,048,55.00	1,307,449.00	1,717,303.00
• Остали материјални трошкови	4,146,316.00	7,632,314.00	7,469,325.00

Извор: Културни центар Зрењанин (2013.год)

График XX - Структура расхода у % по годинама – Културни центар

Историјски архив Зрењанин

Историјски архив Зрењанин је установа културе која чува, прикупља, сређује, обрађује, даје на коришћење и презентује јавности самостално или у сарадњи са другим установама културе, архивску грађу и друге архивалије настале на подручју Средњобанатског округа. Грађа је вишејезична, писана на српском, латинском, немачком и мађарском језику. Историјски архив је основан 1947.године. Током свог постојања Неколико пута је мењао назив, а своје садашње име носи од 1965. године.

Архив чува око 5000 метара архивске грађе сврстане у 751 фонд и збирку од којих су:

- 67 фондова од изузетног значаја
- 66 фондова од великог значаја.

Архивску грађу чине изворни и репродуковани писани, цртани, компјутеризовани, штампани, фотографисани, филмовани, микрофилмовани, фонографисани или на други начин забележни документарни материјал од посебног значаја за науку и културу који је настао у раду државних органа и организација, органа јединица територијалне аутономије и локалне самоуправе, политичких организација и њихових органа, установа и других организација, верских заједница, као и појединаца, без обзира на то кад је и где настао и да ли се налази у установама заштите или ван њих.

При Архиву ради библиотека која располаже са око 15.000 библиотечких јединица и великим бројем листова и часописа. Архив од 1953. године има и своју издавачку делатност. Од тада је издато 12 свезака стручног часописа Архивска грађа и 22 монографске публикације. Архив је објавио и *Водич кроз архивску грађу*.

Дигитализација архивске грађе постала је незаобилазна делатност историјских архива. Успешност дигитализације зависи о томе колико су добро смишљени и припремљени одговори на питања шта, зашто и како дигитализовати. У овом се раду дигитализација посматра као креативна заштита у функцији осигурања и побољшања приступа различитим врстама изузетно вредне старе штампане и рукописне грађе. Такође се износи и став да би дигитализација требала унаприједити научно-истраживачки рад те на креативан начин представити збирке старе грађе и ширем кругу

корисника. Да би се то и остварило, потребно је темељно припремити пројекте дигитализације, тј. утврдити критеријум за одабир грађе која ће се дигитализовати, начин обраде дигитализоване грађе и технике за дигитализације. У периоду од 2000. до 2005. почело се са микрофилмовањем црквених матичних књига од 1746. до 1895. године. У циљу заштите, али и модернијег приступа презентацији и истраживању архивалија, у периоду који је пред нама, планира се наставак послова на микрофилмовању и дигитализацији периодике која је веома заступљена у нашем библиотечком фонду.

Слика XX – Изложбени салон Историјског архива

Архив се налази у згради Градске управе Зрењанин (саграђена 1820. године, и дограђена 1888. године) која има статус споменика културе. За свој рад користи простор површине 1.000 м², од чега су 584 м² депои, читаоница 65 м², и остале просторије 351 м². Архив од 2007. године има изложбени салон у којем приређује изложбе.

Табела XX – Активности Историјског архива

	2010	2011	2012
Број реализованих програма	6	6	6
Број посета	1,900	2,100	2,050

Извор: Историјски архив Зрењанина (2013.год)

Табела XX – Структура и број запослених у Историјском архиву

	2010	2011	2012
Укупан број запослених	21	21	21
• Управљачки кадар	1	1	1
• Администрација	5	5	5
• Стручни кадар	15	15	16

Извор: Историјски архив Зрењанина (2013.год)

Табела XX – Финансијско пословање Историјског архива

Информације о буџету	2010	2011	2012
Укупан прилив средстава - приходи	20,332,251.00	23,746,821.00	26,403,422.00
Укупна потрошња средстава-расходи	20,394,005.00	24,021,102.00	26,015,271.00
Приходи – расходи	-61,754.00	-274,281.00	388,151.00

Извор: Историјски архив Зрењанина (2013.год)

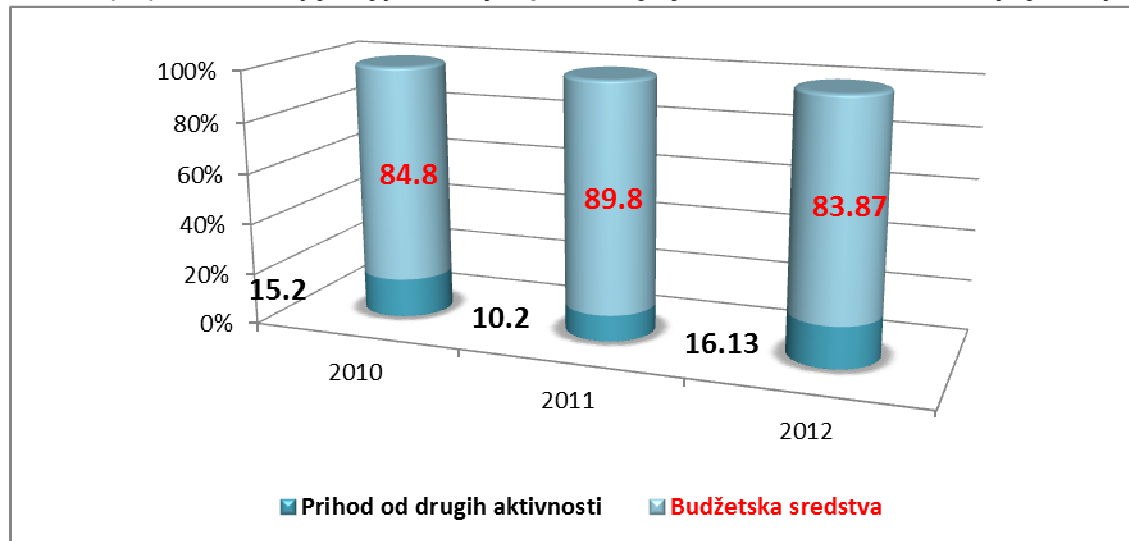
Табела XX - Структура прихода Историјског архива

Приход	2010	2011	2012
Укупан приход	20,332,251.00	23,746,821.00	26,403,422.00
Приход од основне делатности			
Приход од других активности	3,092,251.00	2,423,821.00	4,259,422.00

Буџетска средства	17,240,000.00	21,323,000.00	22,144,000.00
• Град Зрењанин	16,706,000.00	19,935,000.00	21,209,000.00
• Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање	380,000.00	568,000.00	800,000.00
• Друга министарства/секретаријати	154,000.00	820,000.00	135,000.00

Извор: Историјски архив Зрењанина (2013.год)

График XX - Структура извора финансија у % по годинама – Историјски архив

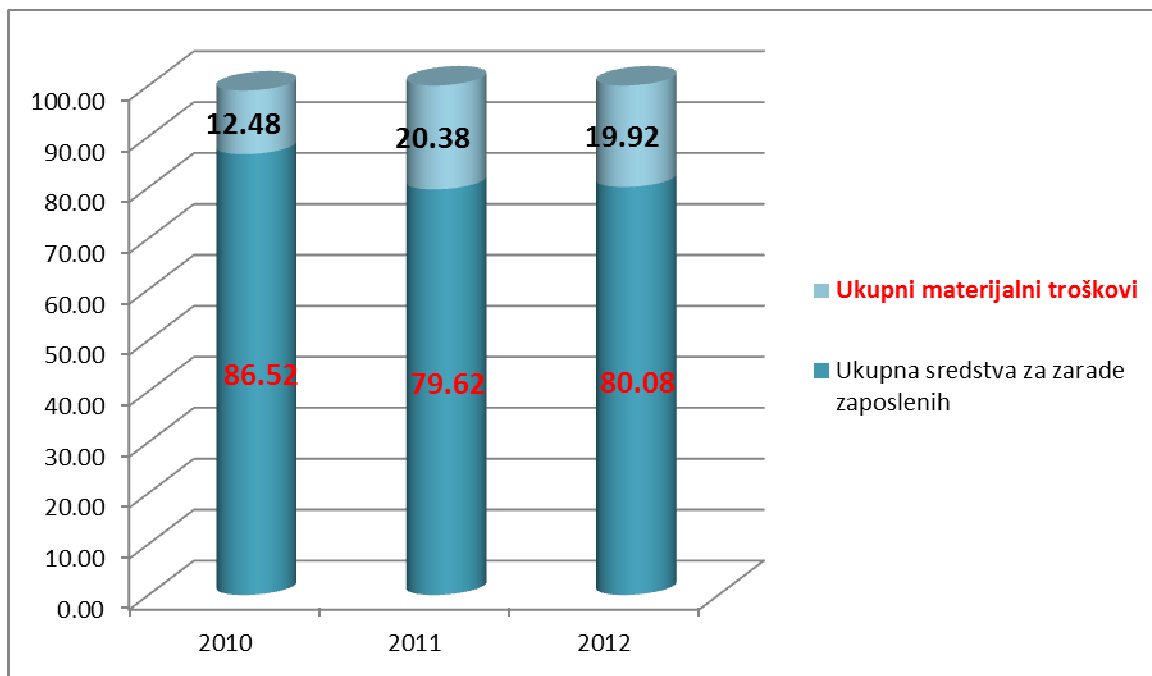

Табела XX - Структура расхода Историјског архива

Расход	2010	2011	2012
Укупан расход	20,394,005.00	24,021,102.00	26,015,271.00
Укупна средства за зараде запослених	17,644,000.00	19,125,000.00	20,832,000.00
Укупни материјални трошкови	2,750,005.00	4,896,102.00	5,183,271.00
• Административни трошкови	463,000.00	503,000.00	590,000.00
• Редовно одржавање установе	55,000.00	47,000.00	87,000.00
• Обнова инвентара	504,000.00	299,000.00	695,000.00
• Књиге и публикације	160,000.00	168,000.00	70,000.00
• Остали материјални трошкови	616,005.00	2,951,102.00	1,754,271.00
• Материјални трошкови организације културних догађаја	952,000.00	928,000.00	1,987,000.00

Извор: Историјски архив Зрењанина (2013.год)

График XX - Структура расхода у % по годинама – Историјски архив

Завод за заштиту споменика културе Зрењанин

Завод за заштиту споменика културе Зрењанин основан је 2004. године и најмлађи је Завод ове врсте у Србији. До његовог оснивања, послове на заштити и очувању градитељске баштине на територији града Зрењанина и других општина Средњебанатског округа, обављао је Покрајински завод за заштиту споменика културе из Новог Сада. У својој надлежности покрива територију града и четири општине Средњебанатског округа (Град Зрењанин, Нови Бечеј, Нова Црња, Сечањ и Житиште). Завод изводи радове на конзервацији и рестаурацији најугроженијег архитектонског наслеђа, евидентира нове археолошке локалитете, појединачне архитектонске објекте, амбијенталне урбане и руралне целине, јавне споменике и знаменита места. Своју делатност Завод обавља кроз следећа одељења:

- одељење за архитектуру,
- одељење за археологију,
- одељење за етнологију,
- одељење за историју уметности,
- одељење правне заштите, докуменатације и општих послова

Приоритет у програмској оријентацији је публикавање сазнања о културном наслеђу Зрењанина и других насељених места. У Заводу раде стручњаци конзерватори различитих струка, из области археологије, етнологије, сликарства, вајарства и архитектуре. Данас је Завод смештен у згради бивше великобечкеречке штедионице у самом центру града.

Слика XX – Стара великобечкерчка штедионица, данас Завод за заштиту споменика културе

На територији средњег Баната налази се 58 споменика културе, једна просторно културно историјска целина, једно знаменито место и једно археолошко налазиште. (У оквиру Просторне културно историјске целине налази се 46 споменика културе) – о којима Завод води бригу.

По категоријама и степену заштите један објекат је од изузетног значаја, 29 објеката су од великог значаја, једно знаменито место, археолошко налазиште и просторно културно историјска целина и 28 објекта су од значаја.

Табела XX – Активности Завода за заштиту споменика

	2010	2011	2012
Број реализованих програма	5	11	8
Број посета	270	250	1050

Извор: Завод за заштиту споменика културе Зрењанин, Зрењанин (2013.год)

Табела XX – Структура и број запослених у Заводу за заштиту споменика културе

	2010	2011	2012
Укупан број запослених	13	13	13
• Управљачки кадар	1	1	1
• Администрација	2	2	2
• Стручни кадар	10	10	10

Извор: Завод за заштиту споменика културе Зрењанин, Зрењанин (2013.год)

Табела XX – Финансијско пословање Завода за заштиту споменика културе

Информације о буџету	2010	2011	2012
Укупан прилив средстава -приходи	18,080,000.00	25,066,000.00	40,257,000.00
Укупна потрошња средстава-расходи	17,179,000.00	26,418,000.00	25,694,000.00
Приходи – расходи	901,000.00	-1,352,000.00	14,563,000.00

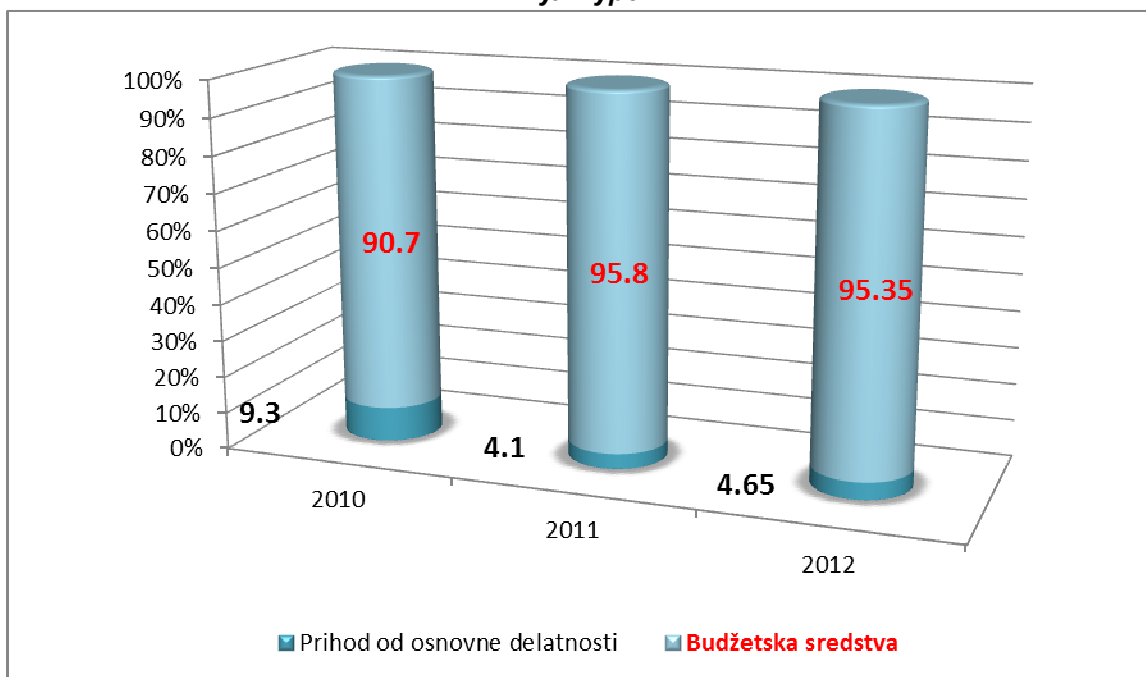
Извор: Завод за заштиту споменика културе Зрењанин, Зрењанин (2013.год)

Табела XX - Структура прихода Завода за заштиту споменика културе

Приход	2010	2011	2012
Укупан приход	18,080,000.00	25,066,000.00	40,257,000.00
Приход од основне делатности	1680,000.00	1,028,000.00	1,873,000.00
Приход од других активности	0	0	0
Буџетска средства	16,400,000.00	24,038,000.00	38,384,000.00
• Град Зрењанин	12,150,000.00	14,623,000.00	16,076,000.00
• Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање	300,000.00	150,000.00	398,000.00
• Министарство културе Републике Србије	3,150,000.00	6,300,000.00	21,560,000.00
• Друга министарства/ секретаријати	0	2,615,000.00	0
• Општина Нови Бечеј	800,000.00	300,000.00	350,000.00
• Нова Црња	0	50,000.00	0

Извор: Завод за заштиту споменика културе Зрењанин, Зрењанин (2013.год)

График XX - Структура извора финансија у % по годинама – Завод за заштиту споменика културе

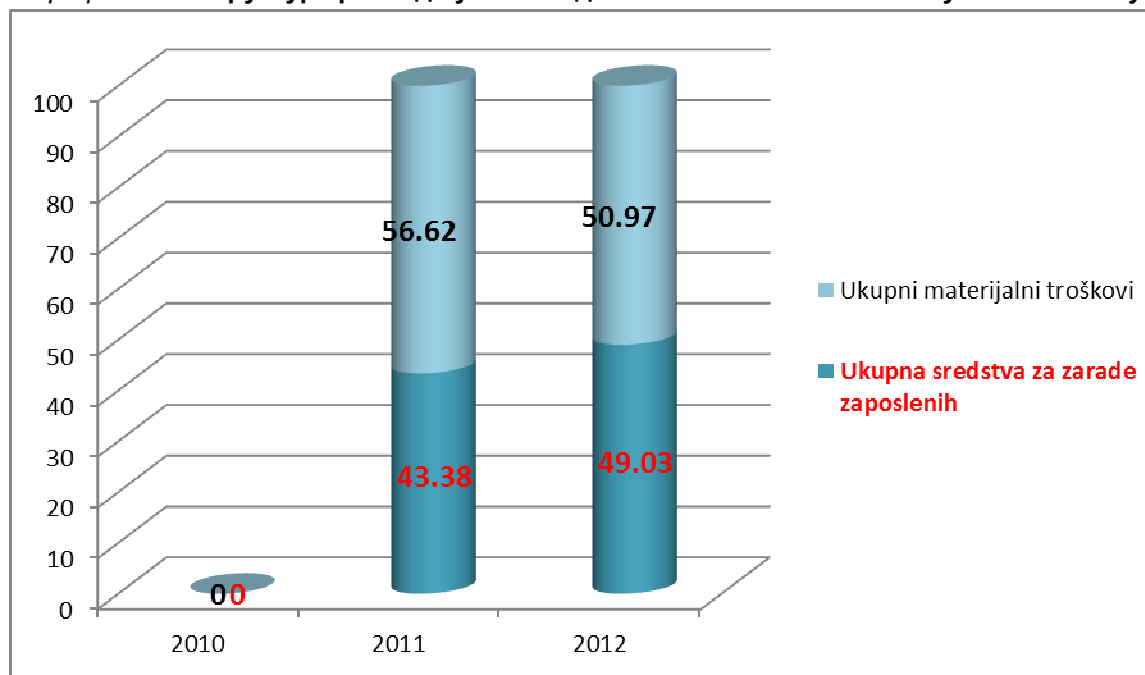
Табела XX - Структура расхода Завода за заштиту споменика културе

Расход	2010	2011	2012
Укупан расход	17,179,000.00	26,418,000.00	25,694,000.00
Укупна средства за зараде запослених	9,688,000.00	11,460,000.00	12,597,000.00
Укупни материјални трошкови	7,177,000.00	14,958,000.00	13,097,000.00
• Административни трошкови	1,043,793.00	974,905.00	1,250,741.00
• Редовно одржавање установе	315,133.00	252,000.00	297,170.00
• Обнова инвентара	314,317.00	1,358,804.00	346,864.00
• Мање поправке	66,872.00	6,454.00	132,240.00
• Веће поправке	1,991,234.00	5,451,313.00	6,034,892.00

• Књиге и публикације	133,167.00	152,983.00	181,349.00
• Материјални трошкови организације догађаја у култури	0	0	0
• Остали материјални трошкови	3,312,484	6,701,541.00	8,243,256.00

Извор: Завод за заштиту споменика културе Зрењанин, Зрењанин (2013.год)

График XX - Структура расхода у % по годинама – Завод за заштиту споменика културе

Савремена галерија уметничке колоније Ечка - Зрењанин

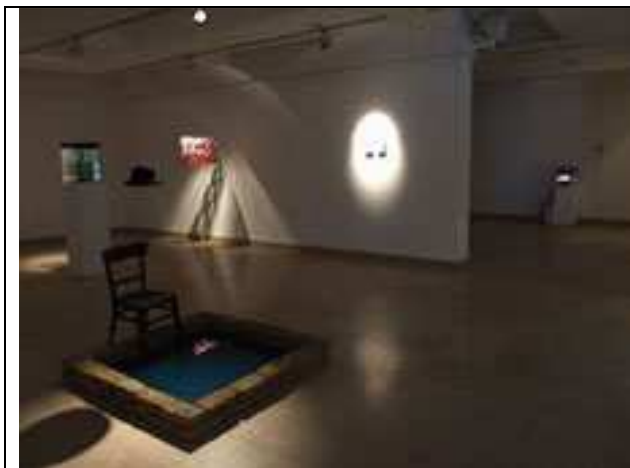
Савремена галерија Уметничке колоније Ечка-Зрењанин (у даљем тексту галерија) основана је 1962. године као установа која води бригу о Уметничкој колонији Ечка и збирци која се формира у колонији. Галерија чува, истражује и излаже дела југословенске и српске послератне ликовне уметности, настала углавном у Уметничкој колонији у Ечки. Овом делатношћу, образована је збирка која данас садржи преко две хиљаде шесто уметничких предмета уметника из бивше Југославије и иностранства. Захваљујући овој збирци данас постоји преглед савремене ликовне уметности Југославије и Србије од 1946. године до данас. До оснивања Музеја савремене уметности у Београду 1965. године, Уметничка колонија у Ечки била је једино место у Србији где се репрезентативна продукција југословенске ликовне уметности могла видети на једном месту.

Фонд Савремене галерије чине збирка слика и акварела, збирка скулптуре, објеката и инсталације, кабинет графика (графички листови и цртежи), збирка нових медија (фотографије, видео – радови и др.) и збирка иностране уметности (радови изведени различитим техникама у различитим медијима иностраних аутора који су боравили и радили у Уметничкој колонији Ечка).

Савремена галерија Уметничке колоније Ечка-Зрењанин делује кроз различите садржаје: организовање радионица за уметнике из земље и иностранства у Уметничкој колонији Ечка, организовање изложби домаће и иностране савремене уметности, организовање међународне манифестације Бијенале акварела. Све изложбе у Салону Савремене галерије пропраћене су

стручним публикацијама у виду каталога. Изложбена делатност праћена је и другим активностима: концертима, промоцијама књига, стручним предавањима. Савремена галерија Уметничке колоније Ечка-Зрењанин већ неколико година иницира пресељење у адекватнији објекат.

Изложбе се организују у две галерије, у Салону Савремене галерије у Зрењанину и у Галерији у Ечкој.

Слика XX – Савремена галерија Уметничке колоније Ечка-Зрењанин

Слика XX – Савремена галерија Уметничке колоније Ечка-Зрењанин

Spomen-zbirka Pavla Beljanskog i
Savremena galerija Zrenjanin

Vas pozivaju na svečano
otvaranje izložbe

Ečka: kolonija novih ideja

četvrtak, 16. maj 2013.
u 19 časova

Spomen-zbirka Pavla Beljanskog
Trg galerija 2, Novi Sad

EČKA

KOLONIJA
NOVIH
IDEJA

Табела XX – Активности Савремене галерије

	2010	2011	2012
Број реализованих програма	28	18	18
Број посета	7901	5444	5600

Извор: Савремена галерија уметничке колоније Ечка-Зрењанин (2013.год)

Табела XX – Структура и број запослених у Савременој галерији

	2010	2011	2012
Укупан број запослених	17	16	17
• Управљачки кадар	1	1	1
• Администрација	8	8	8
• Стручни кадар	8	7	7

Извор: Савремена галерија уметничке колоније Ечка-Зрењанин (2013.год)

Табела XX – Финансијско пословање Савремене галерије

Информације о буџету	2010	2011	2012
Укупан прилив средстава -приходи	16,559,000.00	18,273,238.03	18,556,255.63
Укупна потрошња средстава-расходи	16,557,876.37	18,280,612.84	18,513,302.98
Приходи – расходи	1,123.63	-7,374.81	42,952.65

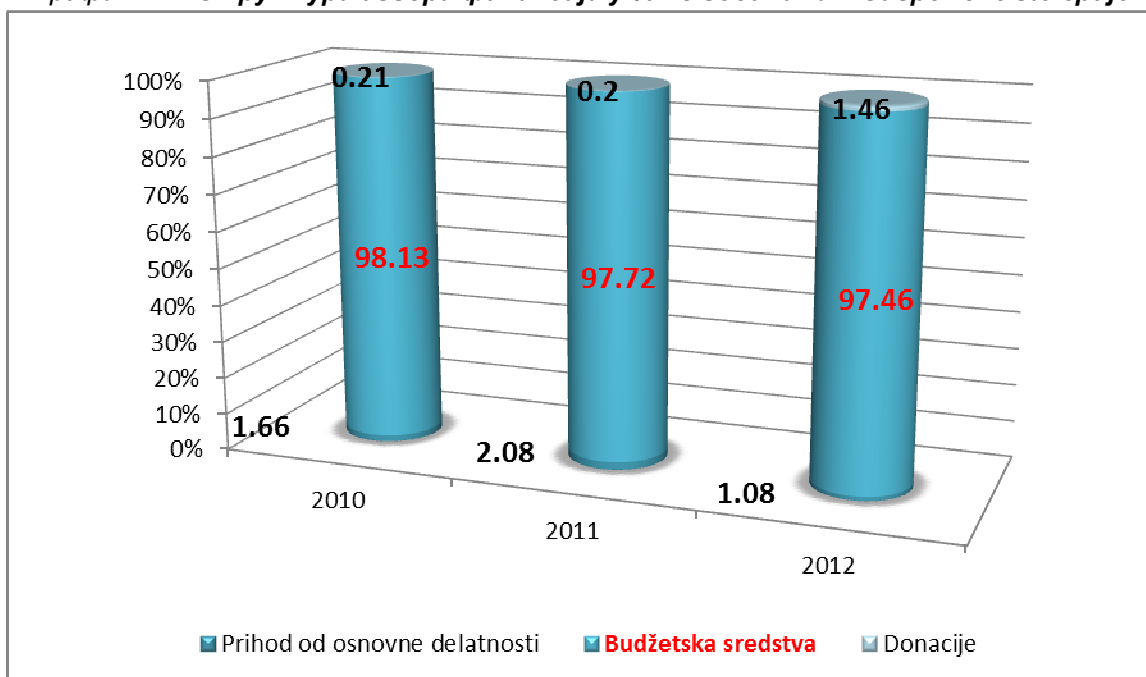
Извор: Савремена галерија уметничке колоније Ечка-Зрењанин (2013.год)

Табела XX - Структура прихода Савремене галерије

Приход	2010	2011	2012
Укупан приход	16,559,000.00	18,273,238.03	18,556,255.63
Приход од основне делатности	275000.00	380000.00	200794.47
Приход од других активности	0.00	0.00	0.00
Буџетска средства	16249000.00	17857536.03	18084599.16
• Град Зрењанин	15503000.00	17467536.03	16599383.09
• Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање	481000.00	-	410000.00
• Министарство културе Републике Србије	265000.00	390000.00	300000.00
• Приходи од ПИО фонда	0.00	0.00	775216.07
Донације	35000.00	35702.00	270862.00

Извор: Савремена галерија уметничке колоније Ечка-Зрењанин (2013.год)

График XX - Структура извора финансија у % по годинама – Савремене галерије

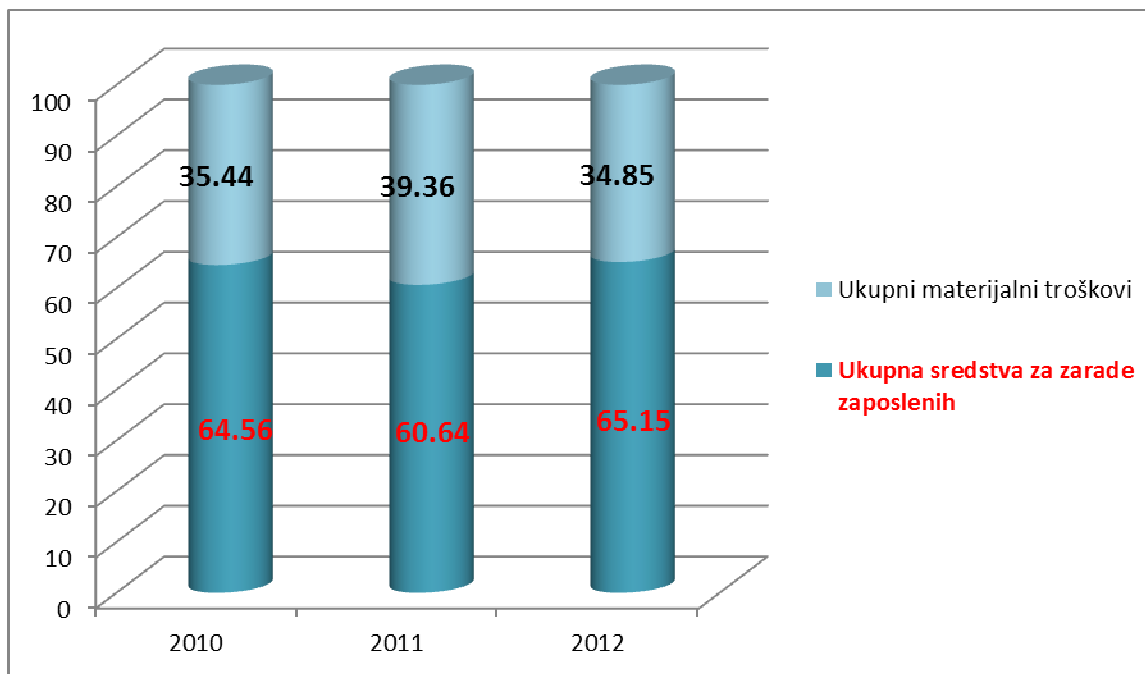

Табела XX - Структура расхода Савремене галерије

Расход	2010	2011	2012
Укупан расход	16,557,876.37	18,280,612.84	18,513,302.98
Укупна средства за зараде запослених	10,690,482.15	11,084,803.35	12,061,164.35
Укупни материјални трошкови	5,867,394.22	7,195,809.49	6,452,138.63
• Административни трошкови	1,350,976.56	1,259,852.99	2,515,315.99
• Редовно одржавање установе	481,791.59	361,741.03	376,758.93
• Мање поправке	547,142.56	228,919.00	228,405.05
• Обнова инвентара	302,944.99	305,658.59	142,636.00
• Материјални трошкови организације догађаја у култури	1,466,844.92	3,069,977.43	1,938,295.38
• Остали материјални трошкови	1,717,703.60	1,969,660.45	1,250,727.28

Извор: Савремена галерија уметничке колоније Ечка-Зрењанин (2013.год)

График XX - Структура расхода у % по годинама – Савремена галерија Уметничке колоније Ечка-Зрењанин

4.3.3. Други актери у културном пољу града

У дефинисању културолошке мапе наше регије, поред установа из области културе, значајно место припада и Савезу аматерских културно - уметничких друштава града Зрењанина – САКУД-у. Већим делом своје делатности, ова друштва директно учествују у очувању и неговању изворних и аутентичних културних традиција народа који живе на овом подручју и презентацији мултикултурализма нашег града у иностранству. Према извештају о раду САКУД-а за 2011. годину, од 27 регистрованих КУД-ова на подручју града, програмске активности су имала 22 која су реализовала приближно 450 различитих програма из свих облика аматерске културне делатности: музичких, хорских, фолклорних, драмских, рецитаторских и ликовних. Имајући у виду висок степен ентузијазма који је у позадини сваког организованог аматерског културно - уметничког рада, као и мобилност свих ансамбала за извођење програма у земљи и иностранству, разумљиво је да САКУД са својим члановима покрива значајан простор репрезентативне културне понуде наше регије. У оквиру САКУД-а делују: КУД "Лала", Ечка, КУД "Весели Банаћанин" Зрењанин, КУД "Чента" Чента, КУД "Гик Банат-ПИОНИР", КУД "Слобода" Книћанин, КУД "Коло" Меленци.

Табела XX – Активности САКУД

	2010	2011	2012
Број реализованих програма	19	22	18
Број посета – оријентациони број	500	800	700

Извор: САКУД (2013.год)

Foto IVAN Pancic

Слика XX – КУД Пионир Зрењанин

Аматерско позориште "Мадач" основано је 1952. године. Током 1953. и 1954. године радило је као професионално позориште на мађарском језику при Народном позоришту "Тоша Јовановић", када се због недостатка средстава укида професионална драма. Припрема и изводи позоришне представе на мађарском језику на територији Војводине. "Мадач" у типичној години припреми три позоришне премијере, а за 60 година постојања изведено је више од 3.800 представа које је видело око 400 хиљада гледалаца. "Мадач" има четири сцене: Драмску, Оперетску, Омладинску и Књижевну сцену. Оперетска и Књижевна сцена постоји тек последњих десетак година, а представе су добро посећене.

Табела XX – Активности Аматерско позориште "Мадач"

	2010	2011	2012
Број реализованих програма	23	15	19
Број посета – оријентациони број	нема података	нема података	нема података

Извор: Аматерско позориште "Madach" (2013.год)

Табела XX – Структура и број запослених у Аматерском позоришту "Мадач"

	2010	2011	2012
Укупан број запослених	4	4	4
-управљачки кадар	1	1	1
-администрација	3	3	3

Аматерско позориште "Мадач" се финансира из градског буџета. Локална самоуправа је 2010. године издвојила 3,646,555.00 динара, а 2011. године 3,960,704.68 динара за финансирање аматерског позоришта.

Поред већ наведених у Зрењанину постоје многа удружења која се баве културом, као што су: Друштво завичајаца Орловат, Пословно удружење зона унапређеног пословања БИД Зрењанин, Удружење Херцеговаца потомака и пријатеља " Херцеговина Зрењанин", Туристичко друштво "Језеро" Чента, Удружење грађана "Кормило" Зрењанин, Камерни хор " Emmanuel ", Актив жена "Граднулички бисери" Зрењанин, Омладински клуб Перлез, Музичка школа "Јосиф Маринковић" Зрењанин, Дечији стваралачки центар " Машталиште", Мађарско културно удружење "Петефи", Удружење жена "Ружа" Арадац, Матица Словачка у Србији - Месни одбор Арадац, Уметничка асоцијација Зрењанин, Асоцијација за развој "Багљаш" Зрењанин, Удружење грађана "Кроз прозор фабрика", Удружење грађана "СИГА" Перлез, УГ " PhotoExpo", Шишарке - музичка група, Зрењанински камерни оркестар, Прво друштво виноградара весела браћа - Орловат, Центар за креативно одрастање и мултикултуралну сарадњу "ЦЕКОМ", ВУНААРТ, Центар за унапређење екологије и културе живљења ЕКОКУЛТ, Удружење чланова и пријатеља Матице српске, НВО " Нови оптимизам", Градски дувачки оркестар, Певачко друштво "Преподобни Рафаило банатски", Уметничка сцена "Сивери Јанош", Удружење певача и музичара из Мужље, Мађарско културно друштво " Царска бара " и остали

Град Зрењанин има дугу и цењену традицију музичке уметности. О томе најбоље сведоче бројна признања која су на светским такмичењима добијали чувени Зрењанински хорови, али и оркестри, солисти и самостални уметници.

Музичка школа „Јосиф Маринковић” је основана 1948. године и из ње су свој уметнички живот започели многи данас истакнути солисти, чланови оркестара и хорова у Београду, Новом Саду и ван граница наше земље, као и истакнути педагози у школама и на Академијама, уредници на радију и телевизији. Ова школа је једина је основна музичка школа у Средњебанатском округу, и једина средња музичка у Средњебанатском и Севернобанатском округу.

Слика XX – Из учионице Музичке школе "Јосиф Маринковић"

Из ове школе су поникли хор „Јосиф Маринковић”, Зрењанински камерни оркестар и Градски дувачки оркестар. Овај хор и оркестри наступали су широм Европе доносећи са свих такмичења вредне награде и признања. Зрењанин још зову и "Град хорова", а за то постоји савршен разлог.

Највећи успех Зрењанинске музичке сцене остварио је свакако хор "Коча Коларов", који је 2002. године је примљен у Светску хорску федерацију, као једини ансамбл из наше земље. Учесник је бројних међународних такмичења и смотри, и носилац звучне титуле "Summa Cum Laude", као најбољи европски хор. Са још неколико мањих хорова који негују претежно домаћу духовну музику наставља богату градску хорску традицију. Хор "Коча Коларов" 2002. г. примљен је у Светску хорску федерацију, као једини ансамбл из наше земље. Од тог тренутка почињу активности хора, битно да излазе из уобичајених оквира дотадашњег рада (фестивали, концерти...)

Као логичан след ове експанзије активности и организовања програма у којима "Коча" није једини учесник (и Зрењанин није једино место догађања), а ради што ефикаснијег деловања, основан је, уз подршку Европског Музичког Савета (који је у саставу УНЕСКО -а), ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ МУЗИЧКИ ЦЕНТАР (ИМЦ) са административним седиштем у Зрењанину.

Основни задатак ИМЦ јесте, да што је могуће више квалитетних ансамбала, солиста и стручњака из музичке области, (уз финансијску подршку међународних фондација) доведе у нашу земљу и омогући контакт наших уметника са њима, али што је још важније, да по принципу реципроцитета, такође и наши уметници и стручњаци различитих музичких профила добију могућност да под истим условима, свету представе нашу музичку баштину, као део богате културе нашег народа. ИМЦ има за циљ да се својим деловањем ухвати у коштац са континуираном навалом кича и шунда, за који можемо слободно рећи да достиже размере својеврсног "музичког злочина".

Хор "Јосиф Маринковић" - Љубав према хорском певању у Зрењанину подстакло је изузетни музичар и педагог, диригент Слободан Бурсаћ (1941-1993), који је својим ентузијазмом и харизмом створио генерације певача и са хором "Јосиф Маринковић" остварио изузетне резултате. Професор дириговања на Факултету музичке уметности у Београду и диригент прослављеног зрењанинског хора Слободан Бурсаћ више није међу живима, са радом је 2002. године престао и хор "Јосиф Маринковић". Бројне награде и успеси хора за више од три деценије деловања, заоставштина хора, чува се у Народном музеју у Зрењанину и Историјском архиву града Зрењанина, међу њима прва награда "Summa cum laude", освојена у белгијском граду Neerpelt, као и пласман у финале Међународног хорског фестивала "Бела Барток" у Дебрецину у Мађарској, обе 1986. године. На реномираном светском фестивалу у Ланголену у Великој Британији, хор "Јосиф Маринковић" 1987. године осваја прву награду у категорији мешовитих хорова и одмах потом, у међусобном надметању свих победника, ласкаву титулу "Хор света". Као сећање на диригента и успехе хора покренут је Први меморијални фестивал "Слободан Бурсаћ". Фестивал је ревијалног карактера, наступиће 11 зрењанинских хорова, а циљ организатора је да наредних година на фестивалу наступе и хорови из осталих градова Србије, и да временом прерасте у фестивал регионалног, па и европског карактера.

Певачко друштво "Преподобни Рафаило Банатски" основано је 1991. године у Зрењанину под благословом тадашњег Епископа банатског Г. Амфилохија (Радовића). Хор је добио име Преподобни Рафаило Банатски. Од самог почетка одређење овог певачког друштва било је појање на богослужењима и неговање православног музичког стваралаштва. Хор "Преподобни Рафаило Банатски" је мушки хор, што је данас, на жалост, редак случај у Банату који је до 1941. год. био препознатљив по црквеним "паорским" певачким друштвима.

Слика XX - Певачко друштво "Преподобни Рафаило Банатски"

Радам хора је првих шест месеци руководио Ђакон Зоран Миланковић а након њега па све до данас хором управља диригент Нино Рајачић, рођен 1974. год. у Зрењанину.

Хор је остварио и значајне концертне наступе у Вршцу, Сремским Карловцима, Новом Саду, Београду, Крагујевцу, Цетињу, Котору, Будви, Ваљево, Темишвару (Румунија), Кракову и Бијелско Бијалој (Пољска). Хор је добитник награде града Зрењанина за 2001. Хор је освојио другу награду у категорији црквених хорова на 30. Интернационалном фестивалу у Хајновци 2011.

Камерни хор EMMANUEL из Зрењанина је основан 21. 01. 1997. године са циљем да негује и афирмише сакралну и светску хорску музику. Хор у просеку има 25 чланова, а чине га студенти, радници, пензионери. На програму хора налазе се дела светски познатих композитора као што су Beethoven, Mozart, Rossini, као и мађарских композитора: Kodály, Bárdos, Halmos. Поред њих радо пева и дела војвођанских композитора. Од настанка хор је имао преко двестотине званичних наступа на разним концертима, фестивалима, и академијама. Имао је и запажене наступе у иностранству. У више наврата успешно је гостовао у Будимпешти, Румунији и Словачкој. Хор делује као самостално културно удружење и за досадашњу активност је више пута похваљиван и награђиван. Негује врло добру сарадњу са Градском управом, Савезом аматера, као и са многим институцијама културе и сличним хорovima из земље и иностранства. Хор неуморно ради на пропагирању хорске музике и у том циљу непрестано гостује и одржава концерте по многим местима Војводине.

Зрењанински Камерни оркестар, „Camerata Pannonica” основан је 1969. г. и од тада својим доприносом на неговању камерног музицирања, постаје битан фактор у богатој традицији овог вида музичког изражавања не само у Зрењанину, већ и у знатно ширим оквирима. Крајем осамдесетих престаје са радом, али на иницијативу младих младих професора зрењанинске музичке школе поново почиње са радом 2011. године. Репертоар зрењанинских гудача обухватао је све епохе, а квалитет музицирања омогућио је сарадњу са истакнутим солистима као што су Мирослав Чангаловић, Душан Трбојевић, Петар Тошков, Јован Колунџија и други. Нажалост након две деценије успешног рада, због све теже ситуације у култури, оркестар није успео да одржи радни континуитет.

Градски дувачки оркестар репрезентативни је представник музичког живота града и учесник на бројним међународним такмичењима дувачких оркестара, смотрема и манифестацијама у земљи и иностранству. Једини је оркестар из Србије који је члан Светске асоцијације дувачких оркестара (WASBE). Основан је 1973. године и имао је више од 700 наступа. Негује и камерно музицирање, а његови чланови претежно су професори Музичке школе “Јосиф Маринковић”, садашњи и некадашњи ученици, што обезбеђује оркестру високу професионалност.

У Зрењанину постоји и велики број небуџетских институција, организација цивилног друштва и појединаца које дају велик допринос развоју културе у граду и Војводини али неке би требало посебно издвојити.

Центар за креативно одрастање и мултикултуралну сарадњу Цеком, основан 2001. године, нуди алтернативни приступ постојећим институционализованим програмима васпитања и образовања деце и младих. Основни циљ је формирање слободне и креативне личности, а основна делатност, организовање активног коришћења слободног времена кроз рад са децом и младима у стваралачким радионицама, као и њихово активно учествовање у различитим програмима, пре свега културно- уметничким. Центар, без накнаде, користи просторије уступљене од стране Града. У оквиру центра реализују се следеће радионице: ликовна, драмска, музичко-певачка, спортска, луткарска, еколошка, новинарска, радионица за покрет, бајкаоницу и радионица за бољу комуникацију и толеранцију. Радионице се формирају у односу на узраст деце и младих, као и у односу на њихова интересовања.

Слика XX – ЦЕКОМ - "Приче из коцкограда"

Центар за децу и младе "Машталиште" основан је уз помоћ Save The Children Fund-a и ЕЧНО -а. Центар је намењен свој деци од рођења до завршетка средње школе и сви у њему могу да пронађу садржаје који их интересују. До сада Центар броји преко 2.500 уписане деце и младих људи. Основна мисија центра је изражена у реченици "иста права за све" која је у складу са ставом да сва деца, без обзира на социјалну, етничку, верску или било коју другу групу којој припадају имају једнака права на подстицајно одрастање. Зато у овом центру данас заједно успешно раде деца различитих способности, социјалних могућности и матерњих језика. Многе акције у граду започеле су баш у овом клубу младих. Ипак, основна идеја која води ову организацију је афирмација различитости - социјалне, националне, конфесионалне, полне ... и сваке остале.

4.4. Културне праксе становника града Зрењанина

Културне праксе становника Зрењанина, детаљно су анализирана у оквиру Истраживању о културној понуди и потражњи на територији града Зрењанина. Како је ово истраживање саставни део Стратегије, у овом одељку преносимо само кључне закључке неопходне за израду SWOT анализе.

Грађани Зрењанина своје слободно време проводе највише уз електронске медије, као што су телевизија и компјутер, и у дружењу са породицом и пријатељима. Активности везане за путовања,

ликовну уметност и музичку уметност, па чак и хоби, заступљене су у јако малом проценту. Такође, скоро да не постоје одговори „посећујем биоскопе и позоришта“ у слободно време, а активности везане за читање, што се јавља као одговор учестало, углавном се односе на новине, а слабије на књиге. Пракса провођења слободног времена ван куће, што би значило облик понашања који даје потенцијал за евентуално посећивање културних манифестација, слабо је развијена код људи из насељених места у близини Зрењанина. Они у највећем броју случајева, време воле да проводе код своје куће. Код урбаног становништва резултати су другачији. Већина становништва воли слободно време да проводи код куће и повремено на јавном месту или код пријатеља. Најинтересантнија публика са потенцијалом да излази и посећује јавне догађаје су млади из града. Када се укрсте подаци о томе где воли да проводи слободно време урбана и млада популација, добијамо резултате да, у већини случајева, они воле поједнако да су код куће или на јавним местима. Ови подаци могу да се објасне барем на два начина. Са једне стране, у оближњим насељеним местима нема много догађаја који би извели људе ван куће, долазак до града може бити скуп и напоран, поготово у саобраћајно слабо повезаним местима са Зрењанином. Са друге стране, вероватно да је вредностни ситем усвојен код куће и у широј заједници, такав да се више цене делатности у домаћинству него учествовање у урбаном искуству провођења времена на јавним местима.

Питање о томе колико је испитаницима важна култура данас може да буде индикатор за утврђивање нивоа културних потреба, а оно је и директно постављено. Резултати показују да се већина људи определило за понуђене одговоре „веома много“ и „много“. Међутим, с обзиром да су анкетари постављали питање испитаницима, верујем да нико од испитаника није био спреман да каже да га култура не интересује, па бих стога резултат: *23% испитаних је рекло „осредње ми је важна култура данас“*, схватио озбиљније. Ако се 23% њих определило за одговор да им је култура данас осредње битна, верујемо да би без присуства анкетара или да је питање било постављено индиректно добили слабије резултате о стварној важности културе грађанима. У прилог томе иде диспарат између тога колико је њих рекло да сматра да је култура веома много или много битна и посећености културних институција у Зрењанину. Такође то се може закључити и када је у питању избор најзначајнијег културног догађаја на коме су били грађани прошле године. "Дани пива" су по популарности испред "Ноћи музеја", коцера класичне музике, Сајма књига у библиотеци и осталих озбиљних културних манифестација.

У истраживању је постављен читав сет питања о томе какве садржаје преферирају грађани Зрењанина да би се утврдио образац посећивања културних манифестација. Одговарајући на овај циљ, могли бисмо да кажемо, на основу резултата анкете, да када је музика у питању, преовладава образац слушања народне музике, па би тиме биле и најучесталије посете концератима где се слуша ова врста музике. На другом месту би били по посећености рок и поп концерти. Образац одлажења у позориште открива да је његов класичан облик најадекватнији зрењаниској публици. Од класичне позоришне изведбе људи најчешће очекују добру забаву и већина одлази да гледа комедију или ређе драму. Резултати показују да Зрењанинци најчешће иду на изложбе слика и евентуално примењене уметности. У књжарама купују, или из библиотека позајмљују, најчешће романе. У бископима би највише волели да погледају комедију, акциони или трилер филм. Спременост грађана да купе филм, слику, књигу или музички албум је на ниском нивоу. Углавном око 80% људи то не чини ни једном годишње. Мали део популације купује један до пет продуката културе, а само око 5% купи више од пет продуката културе годишње. Разлог овоме лежи у чињеници да су продукти културе прескупи у односу на примања грађана. Такође, као културни образац, код грађана постоји навика набављања бесплатних пиратских копија продуката културе што умањује продају књига и музичких албума и посећеност биоскопа.

Из овог извучимо закључак о непостојању високих културних потреба код грађана Зрењанина. Оне се свде на просечне потребе становништва, које карактерише више забава него уживање високе културе.

Такође је занимљив сегмент истраживања који се односи на начин информисања грађана о културним дешавањима у граду.

4.5. Оцена културне понуде града Зрењанина¹⁵

Када је у питању реална посећеност тренутне културне понуде, која је један од индикатора важности културе, онда можемо дати себи за право да констатујемо поражавајуће резултате, наведено је у Истраживању о Културној понуди и потражњи града Зрењанина. Посећеност позоришта, Културног центра и Библиотеке су на ниском нивоу, а посећеност Луткарског позоришта и Историјског архива су на минимуму. Постоје велики делови популације, што се види у резултатима истраживања, који уопште не посећују институције културе. Они који то раде, ретко одлазе на културне програме више пута недељно. Међутим, запослени у установама културе сматрају да процес прикупљања података и одабир узорка није урађен у складу са тренутном ситуацијом у граду, менталитетом становништва и да неодржава реално стање. Као пример се најчешће наводи Луткарско позориште. Од оснивања професионалног Луткарског позоришта (1956. године) па до данас, позориште има одличну сарадњу са образовним институцијама на територији града Зрењанина, а посебно са предшколском установом и основним школама. У заједничкој организацији, сва деца узраста до 10 година, присуствују на минимум 2 представе годишње, тако да проценат од 74,8% грађана никако не може бити адекватан.

Са друге стране, постоји структурални проблем величине града и бројности његове публике који намеће ограничења. Тешко је очекивати велики број културних дешавања сваке вечери у мањем граду. Ипак, без обзира на неучесталу понуду свих културних институција ниво спремности да се они посећују у тренутном облику је на минималном нивоу код грађана Зрењанина.

Ради се о дијалектици односа у коме слаба посећеност културних догађаја доводи до још слабије културне понуде, а ово опет повратно негативно утиче на посећеност. Нема сумње да је инертност зрењанинских културних институција на делу. Колико год директори причали о усавршавању кадрова и сталном личном ангажовању у маркетингу, чињеница да неке културне институције немају интернет сајт (који је у тренутку писања овог текста главно средство информисања), а то је са друге стране показатељ минималне спремности културних институција да повећају посећеност. Начин информисања грађана преко плаката и паноа је давно превазиђен облик културног маркетинга, а много значајније светске културне институције то раде користећи се најсавременијим облицима интернет маркетинга уз сталну спремност прилагођавању новим облицима комуникације у савременом друштву, у коме су те промене честе. Директори мисле да мењају програм и да је он сваке године различит, док публика у преко 70% случајева сматра да се он суштински не мења. Већина директора тврди да у околностима кризе имају добар програм, а велики део публике жали се на недостатак садржаја и монотонију.

Уопштено говорећи из истраживања се види да образац одлажења на културни догађај, код зрењанинске публике, има следеће карактеристике: интересантна тематика, привлачна цена и величина и културолошки значај догађаја. *Ови критеријуми су вероватно за менаџере у култури тешко спојиви, јер привлачна цена са великим и значајним догађајем често не иде заједно.*

¹⁵ Istraživanje о *Kulturnoj ponudi i potražnji grada Zrenjanina (2013)*

Табела XX – Укупан број посетилаца

Укупан број посетилаца			
	2010	2011	2012
Градска библиотека – број чланова	3542	3161	3271
Народно позориште „Тоша Јовановић“	30595	24998	29866
Народни музеј	62941	44597	55498
Културни центар	104477	88519	90840
Историјски архив	1900	2100	2050
Завод за заштиту споменика културе	270	250	1050
Савремена галерија Уметничке колоније Ечка-Зрењанин	7901	5444	5600
Укупно:	211626	169069	188175

Извор: Истраживање о *Културној понуди и потражњи града Зрењанина (2013)*

Најширој популацији, без сумње, је најзначајнији културни догађај који су посетили прошле године манифестација "Дани пива". У том смислу, ово је најпопуларнија манифестација у Зрењанину, док су у мањој мери, у односу на "Дане пива", популарни фестивал "Soundlovers" и сеоске славе по околним насељеним местима. Резултати показују да од културних институција Градска народна библиотека "Жарко Жрењанин", позориште "Тоша Јовановић" и књижаре имају највећу посећност. Од свих испитаника највише има оних који барем једном месечно и два три пута годишње одлазе у ове институције. Иако им је посећеност, према мишљењу истраживача слаба, посећност других културних институција је још слабија. Нема сумње да је истраживање показало да Зрењанинцима недостају, пре свега, две врсте културних догађаја. Најважнији тип догађаја који сматрају да недостаје је концерт или музички фестивал. Читајући одговоре, може се закључити да се не ради о концерту локалног бенда, већ о музичком фестивалу или бар једнодневном концерту који би привукао најбоље домаће и неке познате стране извођаче. На другом месту су филмски фестивал или нека врста филмских програма. Истраживање сугерише да постоји потражња за филмским представама и фестивалима, а да садашња понуда не одговара (или садржински или због скромних техничких могућности) публици. Веома ретко и са малом фреквентношћу у анкети јавила се потреба за сајмовима књига, трибинама, дечијим културним догађајима, изложбама, балетом и концертима класичне музике.

На питање у којој мери су испитаници задовољни културном понудом у Зрењанину њих 1,9% је веома задовољно, 26,2% задовољно, 57,8% је средње задовољно, 12,2% незадовољно и 1,9% веома незадовољно. Уобичајена објашњења ставова испитаника да су већином средње задовољни прате типични коментари као што су: *могло би да се организује више манифестација, ипак се нешто организује, лоша финансијска ситуација, фали музичких концерата и филмова, недостаје разноврсност, годинама се ништа битно не мења, колико средстава има добро је, недостаје садржаја, монотона је, може много боље.*

У поређењу са прошлом годином испитаници сматрају да је културна понуда града Зрењанина остала на истом нивоу у 76,4% случајева, да је порасла у 6,1% случаја и да је опала у 17,5% случајева. Образлажући своје ставове да је култура у Зрењанину на истом нивоу као и прошле године испитаници су најчешће изјављивали: *ништа се није променило, нема ничег новог, недостају средстава, лош менаџмент, не уочавам разлику, све је слично, нема значајних промена,*

нема пара - нема ни идеја, све паре одоше на плате запосених у култури, нема ништа за програме, добра је понуда са обзиром на кризу.

Табела XX – Предлози за побољшање културног живота у Зрењанину

Предлози за побољшање културног живота у Зрењанину	Процент
Квалитет	27.4%
Разноврсност	29%
Новине	11.2%
Учесталост	10.2%
Пристапацност	9.2%
Напредовање	12.6%

Извор: Истраживање о *Културној понуди и потражњи града Зрењанина (2013)*

Са друге стране у Истраживању, питање о томе која врста културног догађаја недостаје у културној понуди Зрењанина остављено је отворено. Испитаници су слободно давали одговоре који су груписани у четрнаест категорија. Музички концерти најразличитијих врста су догађај који навише недостаје грађанима Зрењанина, затим су то различите врсте фестивала и места за пројекције филмова или догађаји везани за филмску уметност.

Такође су резултати показали, да манифестације које укључују више институција и више различитих, кратких културних догађаја имају много више посетилаца, него класичне форме.

У сваком случају, установе културе се морају прилагодити савременим и модерним условима пословања. У данашњим условима културни ресурси се морају нудити на тржишту као културни „производ“. Културни „производ“ постаје све важнији, посетиоци су купци и зато се према њима треба тако и понашати. Зрењанинске установе културе морају да развију свој, заједнички, аутентични културни „производ“. Културни производи не чине сами предмети или догађаји, већ начин њихове интерпретације. Културни ресурси морају посетиоцу пружити извор емоција и одређени доживљај. Није довољно понудити само разгледање музеја и галереја, него је потребно формирати „производ“ – од ресурса направити атракцију. Следећи корак је квалитет промотивног материјала и информација на веб-страницама које утичу на очекивања посетиоца, затим прва визуелна импресија када се улази у простор, амбијент, гостољубивост, излагање, презентација, интерпретација.....

5. SWOT анализа

SWOT анализа представља једноставан алат у оквиру стратегијског менаџмента који омогућава лаку и брзу, реалну процену тренутног положаја одређеног сектора у датом друштвено економском окружењу. SWOT је скраћеница од енглеских речи **Strength** (снаге), **Weaknesses** (слабости), **Opportunities** (могућности) и **Threats** (претње). Овај тип анализе служи за идентификацију субјективног доживљаја локалних актера о тренутном стању у локалној заједници. Снаге и слабости се односе на све уочене елементе на које сама заједница и њени актери могу да утичу и да их мењају, док су могућности и претње елементи на које заједница не може да утиче, али може да их узме у обзир при дефинисању будућих активности. Зато су предности и слабости интерни фактори, док су могућности и претње екстерни фактори. Током израде SWOT анализе локалну заједницу треба описати онаквом каква јесте, а не како је замишљамо или желимо да буде.

Суштина SWOT анализе је да се у што већој мери користе идентификоване предности и могућности из окружења, али и да препознају слабости, као и претње из окружења и да се на њих реагује.

СНАГЕ	СЛАБОСТ
<ul style="list-style-type: none"> • Богато културно-историјско наслеђе • Архитектура и етнографско наслеђе • Културна историја • Постојање професионалних јавних установа • Постојање просторних и техничких услова за унапређење културне понуде • Стручан и едукован кадар • Постојање традиције • Богато аматерско стваралаштво • Велики број удружења грађана и уметничких група • Ентузијазам појединаца унутар и изван институција културе • Алтернативни простори у којима се реализују културна дешавања • Подршка локалне самоуправе • Културна разноликост – мултикултуралност • Могућност одржавања културних садржаја на отвореном • Присутност локалних медија • Организација културних манифестација од домаћег и интернационалног значаја • Велики број квалитетних и афирмисаних стваралаца • Реконструисани поједини објекти установа културе • Спремност на међуопштинску, регионалну и међународну сарадњу • Укљученост у имплементацију пројеката финансираних из ЕУ средстава 	<ul style="list-style-type: none"> • Непостојању дефинисане културне понуде града • Слаба веза просвете и културе • Недефинисан однос према културним активностима школа • Превазиђен и неодржив модел финансирања културе, • Схватање културе као нечег маргиналног • Трошење буџетског новца на некавалитетне културне програме • Недовољна иницијатива и мотивисаност запослених у култури • Лош систем вредновања рада у установама културе и у образовним институцијама • Слаба посећеност културних програма • Непостојање савременог биоскопа • Низак ниво културне свести грађана • Мала укљученост грађана, а поготово младих у креирање културних програма • Незаинтересованост младих за културу • Лош маркетинг појединих програма • Неразвијена уметничка продукција • Недовољно културних и едукативних програма намењених младима и деци • Недовољна сарадња са приватним сектором • Недостатак стручне критике у медијима • Недовољна заступљеност културних програма у медијима • Лошем стању културне инфраструктуре и технике потребне за културне догађаје • Објектима културе који нису приведени намени • Дисконтинуитет културних програма • Парцијалне и исцепкане активности • Недостатак струковних удружења уметника • Недовољна подршка уметничким ствараоцима • Нејасни критеријуми за доделу средстава НВО
МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Статус кандидата за чланство у ЕУ 	<ul style="list-style-type: none"> • Политизација културе

<ul style="list-style-type: none"> • Доступност ЕУ фондова за финансирање културе • Дobar законски оквир • Постојање подршке националних и покрајинских власти • Међуопштинска и прекогранична сарадња 	<ul style="list-style-type: none"> • Реституција • Недостатак надлежности локалних институција у области заштите културне баштине • Непостојање дугорочне стратегије развоја културе у Србији • Лоше материјално стање грађана • Неразвијен концепт друштвено одговорног пословања • Поремећен систем вредности • Спора децентрализација
--	---

6. Дефинисање стратегије развоја културе града Зрењанина

6.1. Стратешки изазови

Дефинисање кључних стратешких изазова развоја културе Града Зрењанина урађено је у оквиру шест радионица. Радне групе су идентификовале најзначајније проблеме, за које је процењено морају добити адекватан одговор у наредном периоду.

Први изазов везан је за организацију и рад културног система у Граду Зрењанину. Учесници на радионицама су идентификовали да је недостатак јасне и прецизне културне политике града, као и политизација културе, недовољна синхронизација и сарадња свих културних актера један од најзначајнијих фактора који утиче на степен развоја културе Града. Иако Град Зрењанин издваја за културу око 8% свог целокупног годишњег буџета, грађани Зрењанина не препознају квалитет културне понуде, што доводи у питање ефективност и ефикасност установа културе, као и квалитет програма невладиних организација финансираних из градског буџета.

Други кључни изазов представља проблем недовољног и неадекватног простора за рад, како установа културе где је оснивач Град Зрењанин, тако и других актера на културној сцени града. Најочигледнији проблем са простором имају Савремена галерија Уметничке колоније Ечка-Зрењанин и Градска народна библиотeka, као и културно уметничка друштва, ликовни уметници и други. Са друге стране уочено је постајање великог броја алтернативних простора, који се могу искористити за потребе развоја културе и приближавање културних активности грађанима. Као неискоришћен ресурс чланови радних група су идентификовали домове културе у насељеним местима, чија је трансформација неопходна. Слична ситуација је у погледу техничке опремљености установа културе, која је застарела и не прати савремене трендове.

Трећи изазов везан је за комплетне људске ресурсе, и то како запослене у установама културе, тако и невладине организације, уметнике и њихова струковна удружења. Недостатак мотивисаности, иновативности и креативности доводи до релативно скромних културних програма. Такође, уочен је недостатак квалитетних семинара, како из специфичних области културе, тако и из менаџмента, прикупљања финансијских средстава и слично.

Четврти идентификовани изазов тиче се управљање културним наслеђем и очувањем културног идентитета. Неки од главних проблема који су изражени у овој области су:

- Девастирана културна добра, деградација знатног броја споменика културе услед:
 - Нерешених имовинско правних односа
 - Реституције
 - Недостатка финансијских средстава за обнову и конзервацију
 - Ограничене надлежности локалних институција
- Недовољна свест о вредности културне разноликости;
- Одумирање традиционалних вредности, обичаја и манифестација;
- Недовољно познавање културе мањинских заједница, и недовољна доступност културе мањинских заједница широј јавности;

Пети изазов је везан за публику јер је кроз спроведено истраживање уочено непостојање високих културних потреба код грађана Зрењанина, односно да се културне потребе грађана свODE више на забаву него на уживање високе културе. Такође је идентификована недОВОљна сарадња са образовним институцијама тј. недОВОљна мотивисаност запослених у образовању да се укључе у програме развоја и неговања културних потреба код деце и омладине.

Застарела концепција једног броја јавних градских манифестације, нејасна политика о идентификацији манифестација које су од кључног значаја за Град, као и њихов уско локални карактер представљају шести изазов. Такође је идентификовано непостојање аутентичног културног „производа“ Града Зрењанина, слаба сарадња са секторима туризма и креативних индустрија, као и слаба међународна сарадња.

Седми изазов односи се на комуникацију уопште. Идентификован је недостатак комуникације између

- Доносиоца одлука на националном, покрајинском и локалном нивоу
- Доносиоца одлука на локалном нивоу и установа културе и невладиних организација
- Локалних установа културе и институција културе на покрајинском и националном нивоу
- Локалних институција културе и невладиног сектора
- Свих актера на културној сцени града Зрењанина са грађанима

Такође је констатована слаба промоција културних активности и неадекватна презентација културног наслеђа и уметничког стваралаштва.

6.2. Кључне вредности

У решавању горе наведених изазова Град Зрењанин ће поштовати следеће кључне вредности:

- Афирмација културног идентитета
- Поштовање традиционалних вредности свих националних заједница на територији града Зрењанина
- Поштовање законске регулативе, транспарентност и јавност рада
- Успостављање интеркултуралног дијалога
- Успостављању баланса између заштите културне баштине коју имамо и подршке развоју савременог стваралаштва
- Подстицање грађанског и уметничког активизма
- Отвореност ка новим идејама и сугестијама
- Обезбеђивање једнаких могућности за све актере на културној сцени

- Толерантност – пуно поштовање родне, верске и националне равноправности
- Доступност културних садржаја свим категоријама становништва

6.3. Дефинисање визије

На основу урађеног социолошког истраживање о *Културној понуди и потражњи града Зрењанина*, социо-економске анализе тренутног стања у области културе Града Зрењанина, SWOT анализе, удврђивања стратешких изазова, а уз пуно поштовање наведених кључних вредности, дефинисана је ВИЗИЈА развоја културе Града Зрењанина до 2022. године

Град Зрењанин је 2022 године град са развијеном и свима доступном културном понудом, град који подржава и подстиче уметничке експерименте, град који је поносан на своју истројију и мултикултуралност где је креативност видљива и не налази се само у нашим културним просторима, него и на улицама, трговима и парковима.

6.4. Стратешки приоритети и циљеви развоја

Непостојање дефинисане националне стратегије приликом формулисања локалне културне политике је отежавајући, али не и ограничавајући фактор. Подаци из спроведеног Истраживање показују да је велики проценат запослених у култури и трећина анкетираних грађана незадовољна стањем у култури, што говори у прилог неопходности предузимања адекватних мера у циљу реформе сектора културе на локалном нивоу.

Одговарајући на дефинисане изазове, а у складу са визијом развоја културе града Зрењанина у оквиру овог стратешког документа дефинисани су следећи стратешки приоритети развоја културе града Зрењанина:

1. Унапређење квалитета и доступности услуга у области културе
2. Очување културне баштине и развој мултикултуралности
3. Развој и неговање публице
4. Промоција културне понуде и културни туризам

6.4.1. Унапређење квалитета и доступности услуга у области културе

За унапређење квалитета услуга у области културе, као и повећање доступности услуга свим грађанима неопходно је унапредити ефикасност културног система града Зрењанина. Планирано унапређење ће се спровести кроз нов начин координације активности, развој међусекторске и међурегионалне сарадње и значајно унапређење рада јавних установа културе. Такође је неопходно развити потпуно нов систем финансирања активности из области културе као и идентификовати нове изворе финансирања.

За унапређење рада јавних установа културе, Стратегијом је планирано унапређење просторно-техничких и људских капацитета у циљу унапређења културне понуде града Зрењанина. Застарела концепција једног броја јавних градских манифестације, нејасна политика о идентификацији манифестација које су од кључног значаја за Град, као и њихов уско локални карактер снажну утичу на дефинисање културне понуде Града.

У оквиру овог приоритета, у табели испод су наведени планирани стратешки циљеви и мере.

Стратешки циљеви	Мере
Унапређење ефективности културног система града Зрењанина	Унапређење управљања културним системом у граду
	Унапређивање рада јавних установа културе
	Подршка раду ванинституционалних актера културне политике
	Развој локалне, регионалне и међународне сарадње
	Подршка развоју сарадње сва три сектора (јавни, пословни и цивилни)
Унапређење просторних и техничких капацитета	Унапређење просторних капацитета свих актера културне политике
	Унапређење техничких капацитета актера културне политике
	Увођење информационо комуникационих технологија у рад установа културе
	Алтернативни простори
	Унапређење домова културе у насељеним местима
Унапређење капацитета људских ресурса	Континуирана стручна едукација свих локалних актера културне политике
	Унапређење менаџерских капацитета свих локалних актера културне политике
Унапређење квалитета културне понуде	Валоризација и унапређење постојећих културних активности и програма
	Развој нових и иновативних културних „производа и услуга“
	Подршка савременој и алтернативној културној продукцији

6.4.2. Очување културне баштине и развој мултикултуралности

Један од кључних задатака града Зрењанина у наредном периоду је заштита и очување културне баштине и даљи развој мултикултуралности. Кроз спроведено Истраживање и кроз рад радних група, идентификован је проблем недовољне информисаности грађана Зрењанина о постојању и значају културне баштине на територији града. Са тим у вези неопходно је предузети сет мера како би се подигла свест грађана о значају културне баштине.

Са друге стране, велики број непокретне, материјалне културне баштине је у изузетно лошем стању, па је плански приступ, због изузетно великих финансијских средстава, у решавању овог питања битна компонента овог стратешког документа. Истовремено, неопходно је спровести валоризацију културног наслеђа, дефинисати приоритете и предузети активности на заштити покретних културних добара, као и нематеријалног културног наслеђа.

У сарадњи са организацијама цивилног друштва, које негују традију националног мањина, град Зрењанин ће и у наредном периоду подржавати развој мултикултуралности.

У оквиру овог приоритета, у табели испод су наведени планирани стратешки циљеви и мере.

Стратешки циљеви	Мере
Подизање свести грађана о значају културне баштине	Успостављање нових и иновативних метода едукације грађана
	Континуирано промовисање културне баштине
Унапређивање услова за заштиту културног наслеђа	Валоризација културног наслеђа и дефинисање приоритета
	Спровођење свих потребних законских процедура (Припрема пројектно техничке документације)

	Реконструкција кључних објеката
	Конзерваторски и други радови....
	Подршка очувању нематеријалне културне баштине
Развој мултикултуралности	Очување културног идентитета етничких заједница
	Повећање видљивости културних активности и етничких заједница
	Подршка сарадњи етничких заједница са матичним земљама у области културе

6.4.3. Развој и неговање публике

Кроз спроведено Истраживање идентификован је забрињавајуће низак ниво културних потреба грађана Зрењанина, односно да се културне потребе грађана своде више на забаву него на уживање високе културе. Са тим у вези Стратегија је дефинисанила стратешке циљеве који ће допринети отворености и доступности установа културе за све грађане и укључење младих у дефинисање културних активности.

Посебан сегмент овог документа обухвата развој културне понуде у руралним деловима града Зрењанина, као и остваривање сарадње са образовним институцијама. Синхронизацијом ових активности, као и успостављањем сарадње са Канцеларијом за младе и подршком аматеризму, очекивано је унапређење културних потреба грађана Зрењанина.

У оквиру овог приоритета, у табели испод су наведени планирани стратешки циљеви и мере.

Стратешки циљеви	Мере
Отвореност и доступност установа културе	Остваривање сарадње са образовним институцијама
	Развој културне понуде у насељеним местима
	Подршка развоју аматеризма
Укључење младих у дефинисање културних активности	Заједничке активности са Канцеларијом за младе
	Развој механизма за размену информација

6.4.4. Промоција културне понуде и културни туризам

Један од стратешких приоритета град Зрењанина у области културе је изградња имиџа град, као града уметности и уметника, квалитетних културних програма на локалном, регионалном и међународном нивоу. Међутим, непостојање аутентичног културног „производа“ Града Зрењанина, слаба сарадња са секторима туризма и креативних индустрија, као и слаба међународна сарадња не доприносе видљивости Зрењанина на регионалној културној сцени. Зато је неопходно спровести низ мера у циљу унапређења видљивости културне понуде града Зрењанина и уложити напоре у развој културно-туристичких производа.

У том циљу значајно је успоставити сарадњу са кључним актерима из области туризма, пружити подршку развоју креативних индустрија и инвестирати у озбиљну промоцију дефинисаног културно-туристичког производа.

У оквиру овог приоритета, у табели испод су наведени планирани стратешки циљеви и мере.

Стратешки циљеви	Мере
Унапређење видљивости града на регионалној културној сцени	Дефинисање кључних културних активности (културних “производа”) за “брендирање” града
	Савремене и иновативне промотивне активности за културне „производе“
Развој културне размене	Развој културне размене на регионалном нивоу
	Развој културне размене на нивоу ЕУ, а посебно у Дунавском региону
Подршка развоју културног туризма	Успостављање сарадње са кључним актерима из области туризма
	Подршка развоју креативних индустрија у граду
	Дефинисање јасне туристичке понуде - „туристичког производа“
	Промоција туристичког производа

6.5. Акциони план

Град Зрењанин		Стратегија развоја културе Града Зрењанина 2014 – 2022			
1. Приоритетна област		Унапређење квалитета и доступности услуга у области културе			
1.1.		Стратешки циљ - Унапређење ефективности културног система града Зрењанина			
1.1.1.		<i>Мера: Унапређење управљања културним системом у граду</i>			
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
1.1.1.1.	Формирање тима за припрему предлога пројеката, посебно оних за ЕУ и друге међународне донаторе	Градска управа Зрењанин	2015	-	-
1.1.1.2.	Дефинисање тела за интерсекторску сарадњу културе и туризма, као и културе и образовања	Градска управа Зрењанин	2015	-	-
1.1.1.3.	Унапређење постојећих модела финансирања. – програмско буџетирање	Градска управа Зрењанин	2015	300,000 дин	Град Зрењанин
1.1.1.4.	Израда и усвајање норматива за финансирање материјалних трошкова јавних установа културе	Градска управа Зрењанин	2015	-	-
1.1.1.5.	Увођење система мониторинга и евалуације рада јавних установа културе	Градска управа Зрењанин	2015	500,000 дин	Град Зрењанин
1.1.2.		<i>Мера: Унапређивање рада јавних установа културе</i>			
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
1.1.2.1.	Реорганизација и/или реструктурирање рада јавних установа културе	Градска управа Зрењанин и установе културе	2016 - 2022	50,000,000 дин	Град Зрењанин
1.1.2.2.	Креирање стратешких планова развоја јавних установа културе	Градска управа Зрењанин и установе културе	2015	5,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС
1.1.2.3.	Формирање уметничких Савета у уставностама културе и јавно објављивање дефинисаних критеријума за селекцију програма и пројеката	Градска управа Зрењанин и установе културе	2015	-	-
1.1.2.4.	Утврђивање критеријума за избор чланова	Градска управа	2015	-	-

	Управног одбора, из редова локалне заједнице, на основу стручности.	Зрењанин и установе културе			
1.1.2.5.	Увођење интерних конкурса у установама културе за стваралаштво појединаца	Градска управа Зрењанин и установе културе	2015	-	-
1.1.2.6.	Јавно презентовање рада установа културе.	Градска управа Зрењанин и установе културе	2015	-	-
1.1.2.7.	Формирање центра за музику	Градска управа Зрењанин	2015	1.000.000 дин годишње	Град Зрењанин
1.1.3.	Мера: Подршка раду ванинституционалних актера културне политике				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
1.1.3.1.	Увођење пројектно орјентисане финансијске подршке ванинституционалним актерима културне политике	Градска управа Зрењанин	2015	-	-
1.1.3.2.	Подршка пројектима ванинституционалних актера који су добили подршку од националних и/или интернационалних организација и фондова	Градска управа Зрењанин	2015 – 2022	2,000,000 дин годишње	Град Зрењанин
1.1.3.3.	Подршка умрежавању ванинституционалних актера културне политике на локалном нивоу (удружења, асоцијације, кластери...)	Градска управа Зрењанин	2015 – 2022	-	Град Зрењанин
1.1.3.4.	Повећање доступности јавних простора ванинституционалним актерима културне политике - одлука	Градска управа Зрењанин	2015	-	-
1.1.4.	Мера: Развој локалне, регионалне и међународне сарадње				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
1.1.4.1.	Успостављање институционалне сарадње на дефинисању програмских активности на локалном нивоу	Градска управа Зрењанин и установе културе	2015	-	-
1.1.4.2.	Унапоређење сарадње установа културе у граду и у насељеним местима	Градска управа Зрењанин и установе културе	2015	-	-
1.1.4.3.	Потписивање протокола о сарадњи са институцијама културе на међуопштинском и регионалном нивоу	Градска управа Зрењанин и установе културе	2015	-	-

1.1.4.4.	Успостављање ближе сарадње са националним и покрајинским институцијама културе	Градска управа Зрењанин и установе културе	2015	-	-
1.1.4.5.	Идентификација и успостављање сарадња са институцијама културе на међународном нивоу.	Градска управа Зрењанин и установе културе	2015	-	-
1.1.5.	<i>Мера: Подршка развоју сарадње сва три сектора (јавни, пословни и цивилни)</i>				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
1.1.5.1.	Подршка програмима сарадње јавних установа културе и невладиног сектора	Градска управа, установе културе и НВО	2015 – 2022	2,000,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.1.5.2.	Промовисање донаторства и друштвено одговорног пословања као облика подршке програмима културе.	Градска управа, установе културе и НВО	2015 – 2022	200,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.1.5.3.	Организација форума донатора	Градска управа, установе културе и НВО	2015 – 2022	200,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.1.5.4.	Увођење различитих облика јавног признања донаторима	Градска управа, установе културе и НВО	2015 – 2022	200,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.	Стратешки циљ - Унапређење просторних и техничких капацитета				
1.2.1.	<i>Мера: Унапређење просторних капацитета свих актера културне политике</i>				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
1.2.1.1.	Проширење простора Библиотеке на постојећем плацу	Библиотека	2015 – 2022	10,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.1.2.	Адаптација дечијег одељења Библиотеке	Библиотека	2015 – 2022	1,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.1.3.	Адаптација подрумског простора Библиотеке у изложбени простор	Библиотека	2015 – 2022	2,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.1.4.	Адаптација поткровља Библиотеке	Библиотека	2015 – 2022	1,000,000 дин	Град Зрењанин,

					АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.1.5.	Адаптација научног одељења Библиотеке	Библиотека	2015 – 2022	1,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.1.6.	Реновирање Клуба књиге	Библиотека	2015 – 2022	1,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.1.7.	Обезбеђење простора за целокупан рад Савремене галерије	Савремена галерија Уметничке колоније Ечка-Зрењанин	2015 - 2022	800.000.000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.1.8.	Реконструкција зграде Културног Центра Зрењанина	Културни центар	2015 - 2022	5,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.1.9.	Реконструкција Атријума Народног музеја	Народни музеј	2015 - 2022	6,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.1.10	Реконструкција зграде Народног позоришта	Народно позориште	2015 - 2022	88,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.1.11	Реновирање позоришно/биоскопске сале на Багљашу	МЗ Вељко Влаховић МЗ Соња Маринковић НВО “Багљашкулт”	2015 - 2022	2,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.2.	<i>Мера: Унапређење техничких капацитета актера културне политике</i>				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
1.2.2.1.	Унапређење техничких капацитета књиговезнице у оквиру Библиотеке	Библиотека	2016	1,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.2.2.	Набавка библиобус-а	Библиотека	2016	6,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.2.3.	Набавка возила за потребе библиотеке	Библиотека	2015	1,500,000 дин	Град Зрењанин,

					АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.2.4.	Унапређење ИТ опреме за потребе библиотеке	Библиотека	2016	500,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.2.5.	Набавка опреме за реализацију Корзо Фест-а	БИД	2015	2.200.000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.2.6.	Набавка опреме – озвучење и расвета за потребе Културног центра	Културни центар	2016	3,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.2.7.	Набавка савремене опреме за потребе Народног позоришта	Позориште	2016	3,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.3.	<i>Мера: Увођење информационо комуникационих технологија у рад установа културе</i>				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
1.2.3.1.	Успостављање градског центра за дигитализацију културног наслеђа	Град Зрењанин	2016 - 2017	2,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.3.2.	Дигитализација збирке Савремене галерије Зрењанин	Савремена галерија Уметничке колоније Ечка-Зрењанин	2017	1,500,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.3.3.	Дигитализација – Народна библиотека	Библиотека	2017	1,500,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.3.4.	Увођење јединственог билет сервиса	Установе културе	2018	1,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.4.	<i>Мера: Алтернативни простори</i>				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
1.2.4.1.	Центар града као позорница - Корзо Фест	БИД	2015 – 2022	3,000,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови

1.2.4.2.	Музеј скулптура на отвореном - Багљаш	Багљашкулт	2016	1,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.4.3.	Опремање алтернативних простора за летње сцене (паркови, тргови...) у граду и у насељеним местима	Град Зрењанин	2017 - 2022	500,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.4.4.	Мапирање алтернативних простора који могу бити стављени у функцију развоја културе	Град Зрењанин	2016	-	-
1.2.4.5.	Решавање имовинско-правних питања код атрактивних алтернативних простора	Завод за заштиту	2016 – 2017	-	-
1.2.4.6.	Реконструкција идентификованих алтернативних простора	Завод за заштиту	2017 – 2022	100,000,000 дин	ЕУ фондови, кофинансирање града Зрењанина 15%
1.2.4.7.	“Plain Air” - скулптуре од рециклираног материјала	Институције културе, НВО	2016 – 2022	1,300,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.5.	Мера: Унапређење објеката културе у насељеним местима				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
1.2.5.1.	Реконструкција месних спомен соба и кућа у насељеним местима	Град Зрењанин, МЗ, НВО	2016 – 2022	500,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.5.2.	Реконструкција етно кућа у јавном власништву у насељеним местима	Град Зрењанин, МЗ, НВО	2016 – 2022	500,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.2.5.3.	Дефинисање плана о реконструкцији домова културе у насељеним местима	Град Зрењанин	2015	-	-
1.2.5.4.	Реконструкција домова културе у складу са планом	Град Зрењанин, МЗ, НВО	2016 - 2022	1,000,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.3.	Стратешки циљ - Унапређење капацитета људских ресурса				
1.3.1.	Мера: Континуирана стручна едукација свих локалних актера културне политике				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
1.3.1.1.	Организација семинара из области визуелних	Установе културе	2015 - 2022	500,000 дин	Град Зрењанин,

	уметности				АПВ, РС, ЕУ фондови
1.3.1.2.	Организација семинара из области извођачких уметности	Установе културе	2015 – 2022	500,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.3.1.3.	Организација семинара из области заштите културног наслеђа	Установе културе	2015 – 2022	500,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.3.1.4.	Подршка пројектима размене, стручног усавшавања и интернационалне праксе	Установе културе	2015 – 2022	500,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.3.2.	Мера: Унапређење менаџерских капацитета свих локалних актера културне политике				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
1.3.2.1.	Организација семинара из области финансијског менаџмента	Установе културе	2015 – 2022	500,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.3.2.2.	Организација семинара из области управљања људским ресурсима	Установе културе	2015 – 2022	500,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.3.2.3.	Организација семинара из области управљања пројектним циклусом	Установе културе	2015 – 2022	500,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.3.2.4.	Организација семинара из области маркетинга и односа са јавношћу	Установе културе	2015 – 2022	500,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.4.	Стратешки циљ - Унапређење квалитета културне понуде				
1.4.1.	Мера: Валоризација и унапређење постојећих културних активности и програма				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
1.4.1.1.	Дефинисање листе културних догађа од највећег значаја за град Зрењанин	Град Зрењанин	2015	-	-
1.4.1.2.	Бијенале акварела	Савремена галерија Уметничке колоније Ечка-	2016 - 2022	1,600,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови

		Зрењанин			
1.4.1.3.	Међународни фестивал стрипа „Стриполис“	Културни центар Зрењанина	2015 – 2022	500,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.4.1.4.	Фестивал професионалних позоришта Војводине	Позориште	2016 – 2022	1,500,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.4.1.5.	Дани Европске културе – Европско село	Град Зрењанин	2015 - 2022	500,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.4.2.	Мера: Развој нових и иновативних културних „производа“				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
1.4.2.1.	Пројекат “ DRIVING MINDS ”	Градска народна библиотека	2015 - 2022	5,000,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.4.2.2.	Пројекат “Под шеширом Тодора Манојловића“	Градска народна библиотека	2015 - 2022	10,000,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.4.2.3.	Пројекат “Панонске летње игре“	Позориште	2015 - 2022	10,000,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.4.2.4.	Фестивал музике - „Музика на Бегеју“	Културни центар Зренајнина, Музичка школа Јосиф Маринковић, Дувацки оркестар, Камерни оркестар, НВО из области музике	2015 - 2022	5,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.4.2.5.	Пројекат „ВанЗемљаци“	КултурКицк Креативе Продуционс Културни центар Зрењанина	2015 - 2022	950,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.4.2.6.	Банатски ликовни салон	Културни центар Зрењанина, НВО Багљашкулт	2015 - 2022	1,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови

1.4.3. Мера: Подршка савременој и алтернативној културној продукцији					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
1.4.3.1.	Радионица дигиталних медија - пројекција "Виртуелни излози"	Савремена галерија Уметничке колоније Ечка-Зрењанин	2015 - 2022	500,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.4.3.2.	Подршка авангардним пројектима културе (Театар апсурда/сатира/критика друштвеног тренутка/...)	Град Зрењанин	2015 - 2022	500,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.4.3.3.	Подршка пројектима са алтернативним медијима културног израза	Град Зрењанин	2015 - 2022	500,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
1.4.3.4.	Парк/кварт/улица културе	Град Зрењанин	2015 - 2022	500,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови

Град Зрењанин		Стратегија развоја културе Града Зрењанина 2014 – 2022
2. Приоритетна област	Очување културне баштине и развој мултикултуралности	
2.1.	Стратешки циљ - Подизање свести грађана о значају културне баштине	

2.1.1. Мера: Успостављање нових и иновативних метода едукације грађана					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
2.1.1.1.	ТВ серија на регионалној телевизији о културној баштини града Зрењанина	Градска управа	2016 - 2022	2,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
2.1.1.2.	Подршка пројектима едукације и популаризације значаја културне баштине код деце	Завод за заштиту, Предшколска установа, Основне школе	2015 - 2022	500,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
2.1.1.3.	Израда различитих монографија везаних за културно -историјско наслеђе града Зрењанина – једна годишње	Библиотека, Музеј, Историјски архив	2015 - 2022	500,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
2.1.2. Мера: Континуирано промовисање културне баштине					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
2.1.2.1	Креирање web портала „Културно наслеђе Зрењанина“ доступног на више језика	Завод за заштиту, Музеј, Историјски архив	2015 - 2022	2,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
2.1.2.2.	Дан културног наслеђа града Зрењанина (тематски одређен сваке године...нпр мостови, индустријско наслеђе.....)	Завод за заштиту, Музеј, Историјски архив	2015 - 2022	500,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
2.2. Стратешки циљ - Унапређивање услова за заштиту културног наслеђа					
2.2.1. Мера: Валоризација културног наслеђа и дефинисање приоритета					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
2.2.1.1.	Евалуација ефективности статуса „заштићеног културног добра“ над јавним објектима	Завод за заштиту	2015	-	-
2.2.1.2.	Израда планова управљања заштићених културно-историјских целина, подручја и локалитета	Завод за заштиту	2015	-	-
2.2.1.3.	Научно-истраживачки рад и стручна обрада збирке Савремене галерије Зрењанин	Савремена галерија Уметничке колоније Ечка-	2015 - 2022	1,600,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови

		Зрењанин			
2.2.2.	Мера: Реконструкција кључних објеката				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
2.2.2.1.	Дефинисање критеријума и одређивање приоритета за реконструкцију кључних објеката	Завод за заштиту споменика културе	2015	-	-
2.2.2.2.	Решавање имовинско правних односа	Завод за заштиту споменика културе	2016 - 2017	50,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
2.2.2.3.	Израда пројектно техничке документације	Завод за заштиту споменика културе	2017 - 2018	50,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
2.2.2.4.	Реконструкција објеката по дефинисаном плану	Завод за заштиту споменика културе	2018 - 2022	800,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
2.2.3.	Мера: Конзерваторски и други радови				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
2.2.3.1.	Дефинисање критеријума и одређивање приоритета за конзерваторске радове (покретна културна добра)	Историјски архив, Музеј	2015	-	-
2.2.3.2.	Израда конзерваторских пројеката покретних културних добара	Историјски архив, Музеј	2016 - 2017	1,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
2.2.3.3.	Спровођење активности према дефинисаном плану	Историјски архив, Музеј	2017 - 2018	5,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
2.2.4.	Мера: Подршка очувању нематеријалне културне баштине				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
2.2.4.1.	Подршка НВО које се баве очувањем традиционалних заната и ручних радова	Град Зрењанин, НВО	2015 - 2022	500,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
2.2.4.2.	Подршка културно уметничким друштвима	Град Зрењанин, НВО	2015 - 2022	500,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови

2.2.4.3.	Књижевна историја Бечкерека, Петровграда, Зрењанина	Библиотека	2015 – 2022	2,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
2.3.	Стратешки циљ - Развој мултикултуралности				
2.3.1.	Мера: Очување културног идентитета етничких заједница				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
2.3.1.1.	Манифестација – Месец мултикултуралности (представљање кухиње, стварлаштва, традиције и обичаја различитих етничких заједница)	Туристичка организација, НВО	2015 - 2022	1,000,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
2.3.1.2.	Постављање <i>мулти</i> -језичне „Банатске Розете“ у камену и виртуелном простору	Град Зрењанин, Туристичка организација	2017	5,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
2.3.1.3.	Објављивање превода књижевних дела етничких заједница	Град Зрењанин, Библиотека	2016 - 2022	1,000,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
2.3.1.4	Повећање видљивости културних активности и етничких заједница у локалним и регионалним медијима	Град Зрењанин, НВО, медији	2015 - 2022	500,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
2.3.1.5.	Истраживање архивске грађе Историјског архива Зрењанин која је од интереса за мањинске заједнице и арх. грађе која се налази у страним архивима	Историјски архив	2015 – 2022	700,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
2.3.3.	Мера: Подршка сарадњи етничких заједница са матичним земљама у области културе				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
2.3.3.1.	Подршка пројектима јачања веза етничких заједница са матицом	Град Зрењанин, НВО	2015 - 2022	500,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
2.3.3.2.	Подршка друштвима пријатељства (словеначко-српско, немачко-српско...итд)	Град Зрењанин, НВО	2015 - 2022	300,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
2.3.3.3.	Организација културне размене	Град Зрењанин, НВО	2015 - 2022	300,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови

Град Зрењанин			Стратегија развоја културе Града Зрењанина 2014 – 2022		
3. Приоритетна област		Развој и неговање публике			
3.1.	Стратешки циљ - Отвореност и доступност установа културе				
3.1.1.	Мера: Остваривање сарадње са образовним институцијама				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
3.1.1.1.	У гостима код – организација посета установама културе	Основне школе	2015 - 2022	-	-
3.1.1.2.	Представљамо вам се – обилазак школа	Установе културе	2015 - 2022	-	-
3.1.1.3.	Школа за публику – радионице	Све установе културе	2015 - 2022	200,000 дин годишње	Град Зрењанин
3.1.1.4.	Жири публике	Позориште	2015 - 2022	200,000 дин годишње	Град Зрењанин
3.1.1.5.	Организација уметничких секција у градским месним заједницама (драмска, ликовна, филм, фотографија, плес....)	Установе културе, МЗ	2015 - 2022	500,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
3.1.1.6.	Такмичење у познавању историје Зрењанина и региона	Историјски архив	2015 – 2022	300,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
3.1.2.	Мера: Развој културне понуде у насељеним местима				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
3.1.2.1.	Организација уметничких секција у насељеним местима (драмска, ликовна, филм, фотографија, плес....)	МЗ,НВО	2015 - 2022	1,000,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
3.1.2.2.	Пројекат „Култура на сваком прагу“ – посета установа културе насељеним местима са по 2 догађаја годишње	Установе културе, МЗ	2015 - 2022	1,000,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови

3.1.2.3.	Подршка сеоским месним заједницама за учешће на културним манифестацијама	Град Зрењанин, МЗ	2015 - 2022	500,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
3.1.2.4.	Подршка сеоским месним заједницама за организацију културних манифестација	Град Зрењанин, МЗ	2015 - 2022	1,000,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
3.1.2.5.	Годишња завршна манифестација	Град Зрењанин	2015 - 2022	500,000 дин годишње	Град Зрењанин
3.1.3.	<i>Мера: Подршка развоју аматеризма</i>				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
3.1.3.1.	Подршка НВО које промовишу аматерско деловање у култури	Град Зрењанин	2015 - 2022	300,000	Град Зрењанин
3.1.3.2.	Организација недеље аматерског стваралаштва	Установе културе	2015 - 2022	500,000	Град Зрењанин
3.2.	Стратешки циљ - Укључење младих у дефинисање културних активности				
3.2.1.	<i>Мера: Заједничке активности са Канцеларијом за младе</i>				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
3.2.1.1.	Успостављање сарадње са ученичким и студентским парламентима у области културе	Канцеларија за младе	2015	-	-
3.2.1.2.	Организација трибина из области културе	Канцеларија за младе	2015 – 2022	300,000 дин годишње	Град Зрењанин
3.2.1.3.	Сарадња са Канцеларима за младе на територији Републике Србије из области културе	Канцеларија за младе	2015 – 2022	300,000 дин годишње	Град Зрењанин
3.2.2.	<i>Мера: Развој механизма за размену информација</i>				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
3.2.2.1.	Организовање предавања, радионица и семинара из различитих области науке и филозофије о савременим друштвеним кретањима у свету и у Србији	Културни центар	2015 – 2022	300,000 дин годишње	Град Зрењанин
3.2.2.2.	Културни inbox	Канцеларија за младе	2015 – 2022	300,000 дин годишње	Град Зрењанин
3.2.2.3.	Редовне, годишње евалуације културних догађаја од стране младих	Канцеларија за младе	2015 – 2022	300,000 дин годишње	Град Зрењанин

3.2.2.5.	Недеља јапанске културе	Српско Јапанско Друштво Зрењанин	2015	380,000 дин	Град Зрењанин, Амбасада Јапана, АПВ, РС
----------	-------------------------	----------------------------------	------	-------------	---

Град Зрењанин			Стратегија развоја културе Града Зрењанина 2014 – 2022		
4. Приоритетна област		Промоција културне понуде и културни туризам			
4.1.	Стратешки циљ - Унапређење видљивости града на регионалној културној сцени				
4.1.1.	Мера: Дефинисање кључних културних активности (културних “производа”) за “брендирање” града				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
4.1.1.1.	Формирање комисије за утврђивање критеријума за Зрењанински бренд	Град Зрењанин	2015	-	-
4.1.1.2.	Дефинисање кључних културних активности	Град Зрењанин	2016 – 2022	-	-
4.1.1.3.	„Публика бира“- такмичење за најиновативнији нови културни производ	Град Зрењанин	2015 - 2022	500,000 дин	Град Зрењанин
4.1.2.	Мера: Савремене и иновативне промотивне активности за културне „производе“				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
4.1.2.1.	Коришћење модерних алата и техника за заговарање у култури (photo voice, flash mob, human library)	Град Зрењанин, Установе Културе	2015 - 2022	1,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
4.1.2.2.	Израда андроид апликације Града Зрењанина	Град Зрењанин, Установе Културе	2015 - 2022	1,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови

4.1.2.3.	Увођење система годишње претплате	Град Зрењанин, Установе Културе	2016	-	Град Зрењанин
4.1.2.4.	Подршка активностима у оквиру Адриатик Театарске Руте	Позориште	2016 – 2022	500,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
4.1.2.5.	SMS промоције културних догађаја	Град Зрењанин, Установе Културе	2015 - 2022	1,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
4.1.2.6.	Web сајт – Представљање заједничке културне понуде	Град Зрењанин, Установе Културе	2015 - 2022	1,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
4.2.	Стратешки циљ - Развој културне размене				
4.2.1.	Мера: Развој културне размене на регионалном нивоу				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
4.2.1.1.	Организација регионалног музичког кампа	Град Зрењанин, НВО	2017- 2022	1,000,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
4.2.1.2.	Подршка ликовној колонији Ечка	Савремена галерија Уметничке колоније Ечка-Зрењанин	2015 – 2022	1,000,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
4.2.1.3.	Успостављање прекограничне сарадње у области културе и уметности са Румунијом и Мађарском	Град Зрењанин, НВО	2017- 2022	1,000,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
4.2.2.	Мера: Развој културне размене на нивоу ЕУ, а посебно у Дунавском региону				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
4.2.2.1.	Заплavimo у културу Дунавом	Савремена галерија Уметничке колоније Ечка-Зрењанин	2017- 2022	40,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
4.2.2.2.	Пројекат Дунавски ансамбл младих	Град Зрењанин, НВО	2015 - 2022	10,000,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ

		„Интернационални музички центар“			фондови
4.2.2.3.	Маркет (Вашар) културе. Међународна сајамска манифестација културне индустрије.	Културни центар Зрењанина, ЈП Туристички центар града Зрењанина	2015 - 2022	2,500,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
4.3.	Стратешки циљ - Подршка развоју културног туризма				
4.3.1.	Мера: Успостављање сарадње са кључним актерима из области туризма				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
4.3.1.1.	Успостављање сарадње са удружењем туризмолога	Установе културе, Удружење туризмолога	2015	-	-
4.3.1.2.	Успостављање сарадње са Туристичким Центром града Зрењанина	Установе културе, Туристички центар	2015	-	-
4.3.1.3.	Дефинисање заједничких активности које имају потенцијал за развој културног туризма	Установе културе, Туристички центар Удружење туризмолога	2015	-	-
4.3.1.4.	Израда нове туристичке мапе Града Зрењанина са културном понудом	Установе културе, Туристички центар Удружење туризмолога	2016	500,000 дин	Град Зрењанин
4.3.2.	Мера: Подршка развоју креативних индустрија у граду				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
4.3.2.1.	Примена примера добре праксе из ЕУ	Град Зрењанин	2015	1,000,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
4.3.2.2.	Креирање кампање у циљу промоције креативних индустрија као једног од покретача економског развоја	Град Зрењанин	2015 – 2022	300,000 дин годишње	Град Зрењанин
4.3.2.3.	Пројекат “Зрењанин мојим очима”	НВО Скаска	2015 -2022	500,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
4.3.2.4.	Подршка повезивању МСП и уметника	Удружење МСП	2015 – 2022	300,000 дин	Град Зрењанин

				годишње	
4.3.2.5.	Организација такмичења за најбоља уметничка решења за потребе привреде (МСП)	Удружење МСП	2015 – 2022	300,000 дин годишње	Град Зрењанин
4.3.3.	Мера: Дефинисање јасне туристичке понуде - „туристичког производа“				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
4.3.3.1.	Селекција културних догађаја који имају туристички потенцијал	Град Зрењанин, Установе културе, Туристички Центар, Удружење туризмолога, НВО	2015 -2016	-	-
4.3.3.2.	Капитализација културне баштине за потребе туризма	Град Зрењанин, Установе културе, Туристички Центар, Удружење туризмолога, НВО	2016 - 2017	-	-
4.3.3.3.	Дефинисање туристичког производа града Зрењанина	Град Зрењанин, Установе културе, Туристички Центар, Удружење туризмолога, НВО	2017 - 2022	500,000 дин годишње	Град Зрењанин
4.3.4.	Мера: Промоција туристичког производа				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Орјентациона вредност	Извор финансирања
4.3.4.1.	Припрема квалитетног промотивног материјала	Град Зрењанин, Установе културе, Туристички Центар, Удружење туризмолога, НВО	2017	500,000 дин	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
4.3.4.2.	Медијска кампања на националном нивоу	Град Зрењанин, Установе културе, Туристички Центар,	2017 – 2022	5,000,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови

		Удружење туризмолога, НВО			
4.3.4.3.	Наступи на домаћим и међународним сајмовима са новим туристичким производом из области културе	Град Зрењанин, Установе културе, Туристички Центар, Удружење туризмолога, НВО	2017 - 2022	500,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови
4.3.4.4.	Организација промотивних тура за велике tour - оператере	Град Зрењанин, Установе културе, Туристички Центар, Удружење туризмолога, НВО	2017 - 2022	500,000 дин годишње	Град Зрењанин, АПВ, РС, ЕУ фондови

7. Систем имплементације стратешког документа

Систем имплементације Стратегије развоја културе Града Зрењанина развијен је у циљу превазилажења ризика да овај документ постане још један од планских докумената који није повезан са стварним функционисањем локалне самоуправе. Имплементација, односно реализација Стратегије је сврха читавог процеса стратешког планирања. Из тих разлог систем имплементације Стратегије развоја културе Града Зрењанина је постављен на следећим, кључним принципима:

- јасно постављени циљеви
- орјентисаност ка резултатима
- повезаност са локалним буџетом
- континуирано праћење спровођења

Међутим, пошто живимо у динамичном времену и динамичном окружењу, и сам документ, као алат развоја културе Града, мора бити динамичан. Овакав активан приступ значи да процес стратешког планирања није завршен усвајањем стратешког документа, већ да он представља циклус континуираног преиспитивања. Из тих разлога је планиран следећи процес:

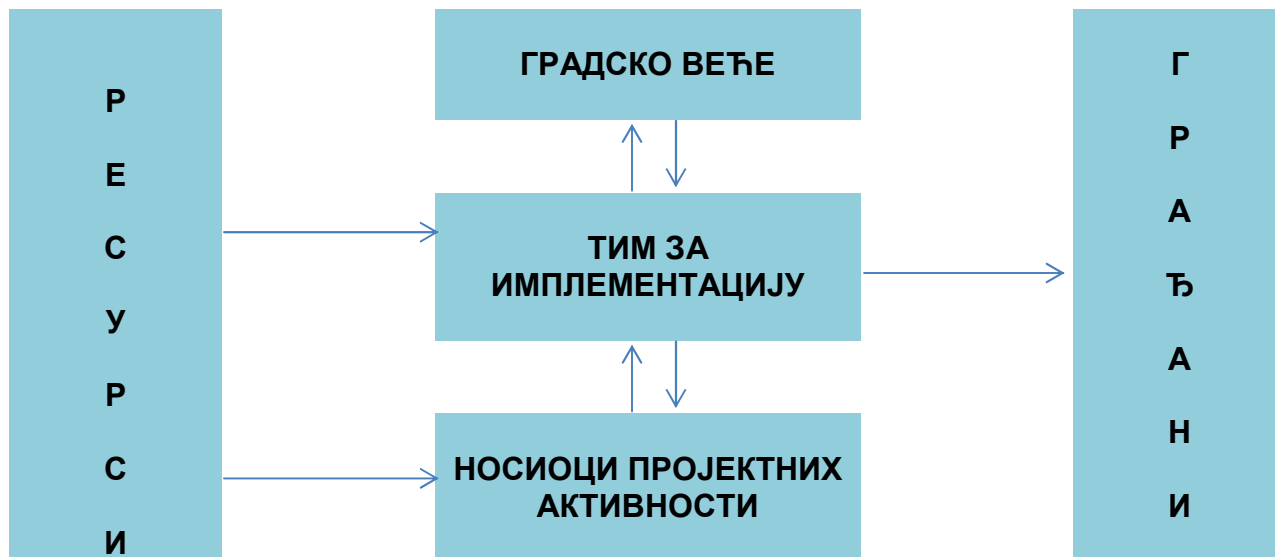
Циклус Стратегије развоја културе		
Период	Активности пре почетка периода	Активности на крају периода
2015	<ul style="list-style-type: none"> • Израда једногодишњег оперативног програма за 2015 	<ul style="list-style-type: none"> • Извештај о имплементацији једногодишњег оперативног програма за 2015 • Ажурирање индикатора - Испуњење и статус имплементације Стратегије
2016	<ul style="list-style-type: none"> • Израда једногодишњег оперативног програма 2016 	<ul style="list-style-type: none"> • Извештај о имплементацији једногодишњег оперативног програма 2016 • Ажурирање индикатора - Испуњење и статус имплементације Стратегије
2017	<ul style="list-style-type: none"> • Израда једногодишњег оперативног програма 2017 	<ul style="list-style-type: none"> • Извештај о имплементацији једногодишњег оперативног програма 2017 • Ажурирање индикатора - Испуњење и статус имплементације Стратегије • Анализа потребе за ревизијом стратешког документа
2018	<ul style="list-style-type: none"> • Ревизија стратешког документа (по потреби) • Израда једногодишњег оперативног програма 2018 	<ul style="list-style-type: none"> • Извештај о имплементацији једногодишњег оперативног програма 2018 • Ажурирање индикатора - Испуњење и статус имплементације Стратегије • Урађена ревизија стратешког документа (по потреби)
2019	<ul style="list-style-type: none"> • Израда једногодишњег оперативног програма за 2019 	<ul style="list-style-type: none"> • Извештај о имплементацији једногодишњег оперативног програма за

		2019 <ul style="list-style-type: none"> • Ажурирање индикатора - Испуњење и статус имплементације Стратегије • Анализа потребе за ревизијом стратешког документа
2020	<ul style="list-style-type: none"> • Ревизија стратешког документа (по потреби) • Израда једногодишњег оперативног програма 2020 	<ul style="list-style-type: none"> • Извештај о имплементацији једногодишњег оперативног програма 2020 • Ажурирање индикатора - Испуњење и статус имплементације Стратегије • Урађена ревизија стратешког документа (по потреби)
2021	<ul style="list-style-type: none"> • Израда једногодишњег оперативног програма 2020 	<ul style="list-style-type: none"> • Извештај о имплементацији једногодишњег оперативног програма 2020 • Ажурирање индикатора - Испуњење и статус имплементације Стратегије
2022	<ul style="list-style-type: none"> • Израда једногодишњег оперативног програма 2022 	<ul style="list-style-type: none"> • Извештај о имплементацији једногодишњег оперативног програма 2022 • Ажурирање индикатора - Испуњење и статус имплементације Стратегије • Покретање поступка за израду новог стратешког документа

Остваривање Стратегије развоја културе Града Зрењанина захтева повезивање планираних пројеката из акционог плана са годишњим буџетским планирањим локалној самоуправи. Израда буџета за културу сваке следеће фискалне године мора бити директно повезана са израдом годишњих планова активности базираних на Стратегији развоја културе Града Зрењанина. За процес имплементације стратегије ова повезаност је кључан предуслов. Једногодишњи оперативни годишњи програм имплементације Стратегије је кључни инструмент за повезивање стратешког документа са буџетом локалне самоуправе. У овом документу, који се формално усваја од стране извршног органа локалне самоуправе, дефинише се најмање следеће:

- Списак пројеката предвиђених за реализацију у наредној години из стратешког документа (акционог плана)
- Списак партнера укључених у реализацију пројеката и начин формализације међусобних односа;
- Дефинисана укупна потребна средства за реализацију пројеката;
- Дефинисана средства која локална самоуправа треба да издвоји за реализацију пројеката, са најмање кварталном пројекцијом;
- Праћење реализације пројеката, и
- Извештавање.

За управљање процесом имплементације стратегије одговорно је Градско веће. Међутим, за оперативан рад, неопходно је формирати Тим за имплементацију Стратегије, као и дефинисати његове чланове и њихова задужења. Тим за имплементацију стратегије ће за свој рад бити одговоран Градском већу.

8. Систем мониторинга и евалуације

Основна сврха стратешких докумената је да њиховом имплементацијом направимо промену у локалној заједници. Посебно је тежак задатак како ту промену измерити, односно утврдити да ли је током имплементације стратегије промена стварно и настала. Из тих разлога је неопходно планирати систем мониторинга и евалуације. Сврха мониторинга и евалуације се пре свега односи на њихову директну везу са управљањем процесом имплементације стратегија, које треба да буде засновано на резултатима, односно тичу се мерења перформанси стратегија.

Град Зрењанин се определио да посебну пажњу поклони процесу мониторинга и евалуације Стратегије развоја културе.

Управљање процесом мониторинга и евалуације – Град Зрењанин је дефинисао да континуиран процес мониторинга и евалуације имплементације Стратегије развоја културе спроводи Градско веће у сарадњи са свим локалним, регионалним, националним и интернационалним партнерима. Градско веће ће, пре свега радити на следећим активностима

- Комуникација са свим партнерима
- Израда временског плана мониторинга пројеката и евалуације Стратегије
- Израда извештај о имплементацији једногодишњег оперативног програма
- Ажурирање индикатора - Испуњење и статус имплементације Стратегије
- Предлог корективних мера

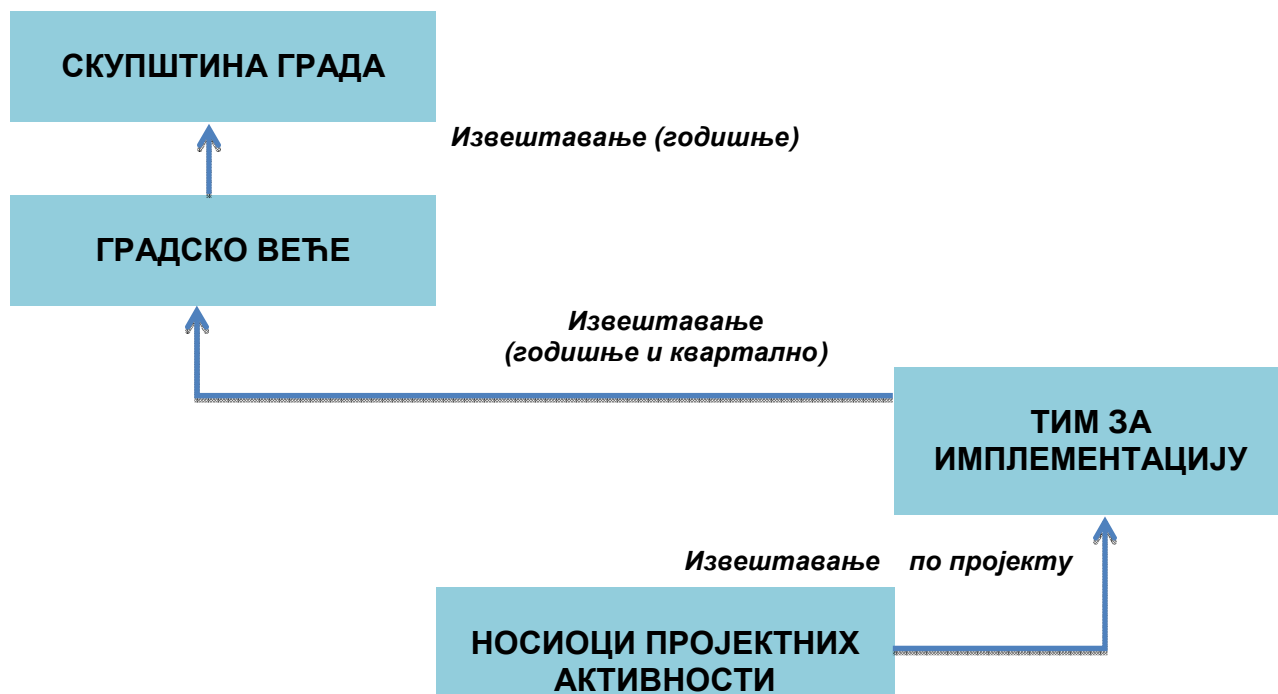
У сврху мониторинга и евалуације израдиће се посебни планови комуникације, ток документације и евалуациони упитници, на основу којих ће чланови Тим за имплементацију добијати тачне и правовремене информације. На основу тих информација чланови Градско веће ће периодично радити евалуациони извештаји који ће се подносити Скупштини града. Тим за имплементацију ће радити анализу реализованих пројеката и њихових ефеката, са посебним освртом на евентуалне препреке у њиховој реализацији и дефинисање смернице за одређене интервенције у имплементацији Акционог плана. Као полазна основа за мониторинг и евалуацију Стратегије

развоја културе Града Зрењанина, развијени су индикатори, који се налазе у Анексу овог документа.

Овим документом је предвиђено да Тим за имплементацију на кварталном нивоу извештава Градско веће о напретку на имплементацији Стратегије, односно Једногодишњег оперативног програма, а да Градско веће једном годишње извештава Скупштину града.

Сви ови извештаји треба да послуже и у циљу правовременог интервенисања у случају неопходности предузимања одређених мера, како би се Акциони план Стратегије што успешније реализовао.

На следећој слици представљен је шири оквир функционисања процеса мониторинга и евалуације Стратегије, односно пројеката дефинисаних у њеном Акционом плану.

9. Анекси

9.1. Индикатори

Индикатори

1. ИНДИКАТОР: Запосленост у култури	
Дефиниција	<p>Индикатор се израчунава као проценат запослених у култури у односи на укупан број запослених у локалној заједници.</p> <p>Пропорција запослених у култури је значајан показатељ, у којој мери тренутни друштвени и економски амбијент подржава културне активности у локалној заједници.</p> <p>Запосленост у култури представља шири појам од самог креативног занимања (уметничког рада) и обухвата раднике, као што су градски већник задужен за културу, библиотекари и наставници уметности у раном детињству. Поред тога, у ову категорију су укључени и радници који се директно не баве културним активностима, али је њихова улога важна за функционисање сектора културе, као што су рачуновође и администратори.</p> <p>За прво рачунање индикатора у 2014. години запосленост у културу ће се рачунати на бази запослених у установама културе и локалној самоуправи.</p>
Извори података	<ul style="list-style-type: none">❖ Локална самоуправа Зрењанин❖ Институције културе града Зрењанина❖ Основне школе на територији града Зрењанина❖ Завод за проучавање културног развоја Република Србија
Подаци	

	2010	2011	2012
Годишњи просек запослених на територији града	29000	28858	28833
Број запослених у институцијама културе	242	242	249
Удео запослених	0,83%	0,83%	0,86%

2. ИНДИКАТОР: Издвајање из буџета локалне самоуправе за културу	
Дефиниција	Овај индикатор обухвата неколико суб-индикатора, али се сви односе на подршку локалне самоуправе активностима у области културе на њеној територији.

	<p>2.1. Индикатор – Процент градског буџета за потребе културе – Израчунава се када се укупна годишња издвајања локалне самоуправе из буџета за све културне активности поделе са укупним годишњим буџетом локалне самоуправе и помножи са 100</p> <p>2.2. Индикатор – Процент градског буџета за аматерске активности у култури - Израчунава се када се укупна годишња издвајања локалне самоуправе из буџета за аматерске активности у области културе поделе са укупним годишњим буџетом локалне самоуправе и помножи са 100</p> <p>2.3. Индикатор – Укупно издвајање из градског буџета за активности у области културе по глави становника - Израчунава се када се укупна годишња издвајања локалне самоуправе из буџета за све културне активности поделе са укупним бројем становника</p>
Извори података	❖ Локална самоуправа Зрењанин
Подаци	

а) Процент градског буџета за културу			
Година	Укупан буџет Града Зрењанина	Буџет за културу	% од градског буџета
2010	2,580,739,000.00	229,558,000.00	8,89
2011	3,095,309,000.00	265,504,000.00	8,57
2012	3,451,254,000.00	270,175,859.26	7,83

б) Издвајање из градског буџета за аматерске активности у култури			
	2010	2011	2012
Буџета Града Зрењанина	1,330,00.00	3,108,000.00	5,260,000.00

с) Укупно издвајање из градског буџета за активности у области културе по глави становника			
Година	Буџет за културу	Број становника по попису 2011	Средства за културу по глави становника
2010	229,558,000.00	123362	1860.85
2011	265,504,000.00	123362	2152.24
2012	270,175,859.26	123362	2190.11

3. ИНДИКАТОР: Број организованих културних догађаја	
Дефиниција	Годишњи број организованих културних догађаја чини годишњу локалну културну понуду.
Извори података	❖ Установе културе града Зрењанина
Подаци	

Број организованих културних догађаја			
	2010	2011	2012
Градска библиотека	154	212	191
Народно позориште „Тоша Јовановић“	163	180	202
Народни музеј	61	50	45
Културни центар	353	352	340
Историјски архив	6	6	6
Завод за заштиту споменика културе	5	11	8
Савремена галерија	28	18	18
УКУПНО	770	829	810

4. ИНДИКАТОР: Заштита културне баштине	
Дефиниција	<p>Број материјалних и нематеријалних добара културне баштине града Зрењанина који је укључен у режим заштите Завода за заштиту споменика културе Зрењанин.</p> <p>Једна од кључних компоненти успеха у очувању културе једне локалне заједнице је сачувана културна баштина. Културна баштина подразумева добра која су наслеђена од претходних генерација или која настају у садашњости, а имају специфичну вредност за људе и треба да буду сачувана за будуће генерације</p> <p>У материјалну културну баштину спадају:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ изузетне грађевине ❖ Споменици ❖ материјална уметничка дела <p>У нематеријалну културну баштину спадају:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ нематеријална уметничка дела ❖ усмена предања ❖ начин живота, традиција, обичаји
Извори података	❖ Завода за заштиту споменика културе Зрењанин
Подаци	

	Културна добра од великог значаја	Културна добра од значаја	Културна добра под претходном заштитом
2013	44	14	212

5. ИНДИКАТОР: Значај културе за локални идентитет	
Дефиниција	Процент грађана који сматрају да су култура и културне активности важне

	<p>за Зрењанин у смислу локалног идентитета.</p> <p>Индикатор се израчунава као проценат Зрењанинаца који верују да су култура и културне активности важне за осећај локалног идентитета у односу на укупан број становника.</p> <p>Многе ствари утичу и генеришу осећај локалног идентитета. Овај индикатор изолује перцепцију улоге културе и културних активности у формирању тог идентитета.</p>
Извори података	❖ Социолошко истраживање о <i>Културној понуди и потражњи града Зрењанина</i>

Подаци

Питање: Колико је вама култура данас важна?		
Одговори	Процент	
	Град	Насељена места
Веома много	29,9%	23,5%
Много	41,3%	33,9%
Средње	23,8%	33,6%
Мало	3,7%	5,8%
Веома мало	1,1%	2,2%
Није одговорило	0,3%	1%

6. ИНДИКАТОР: Пристутво на културним активностима	
Дефиниција	Овај индикатор се изражава као проценат становништва старости 15 и више година који посећују најмање једну културну активност годишње.
Извори података	❖ Социолошко истраживање о <i>Културној понуди и потражњи града Зрењанина</i>
Подаци	

Укупан број посетилаца			
	2010	2011	2012
Градска библиотека – број чланова	3542	3161	3271
Народно позориште „Тоша Јовановић“	30595	24998	29866
Народни музеј	62941	44597	55498
Културни центар	104477	88519	90840
Историјски архив	1900	2100	2050
Завод за заштиту споменика културе	270	250	1050

Савремена галерија	7901	5444	5600
	211626	169069	188175

Посећеност – у процентима							
Институција/догађај	Недељно		Месечно		Годишње		Никада
	Два, три пута	Једном	Два, три пута	Једном	Два, три пута	Веома ретко	
Позориште на српском језику	0,7	1,6	3,1	10,4	29,5	35,4	19,3
Позориште на мађарском језику	0,1	0,1	0,2	1,4	5	9,7	83,5
Луткарско позориште	-	0,5	1,1	1,6	6,3	15,8	74,8
Уметничке галерије и изложбе	0,1	0,6	3,3	8,8	20,3	38,5	28,4
Савремена галерија Зрењанин	0,2	0,9	2,4	7,9	16,9	37,8	33,9
Културни центар Зрењанин	0,5	0,9	2,8	4,6	21,4	42	27,8
Сеоски домови културе	0,1	0,5	1,9	2,6	6,8	27,2	61
Историјски споменици	0,3	0,5	1,8	2,5	9,6	30,4	54,9
Историјски архив	0,2	0,3	0,6	0,9	4,1	21,4	72,6
Библиотека" Жарко Зрењанин"	1,4	3	6,4	14,9	23,2	30,4	20,6
Биоскопи	-	0,7	2,1	8	25,7	37,2	26,2
Књижаре	1,7	4,0	7,9	13,7	27,0	16,0	19,7
Догађаји верских организација	-	0,6	0,9	2,3	10,3	29,1	56,8
Народни музеј Зрењанин	0,1	0,4	1,7	5,2	16,1	43	33,4
Културних активности организованих на неконвенционалним местима	0,7	0,9	2,6	5,9	18,2	31,2	40,5
НВО културне активности	0,2	0,4	1,3	2,1	7,4	25,5	63,1

7. ИНДИКАТОР: Бесповратна средства за културне активности националних мањина	
Дефиниција	Овај индикатор је и индекс процента грантова (бесповратних средстава) датих од стране локалне самоуправе за уметност, културу и наслеђе организацијама националних мањина.

	Овај индикатор се односи на културну диверзификацију и посматра степен подршке локалне самоуправе националним мањинама
Извори података	❖ Локална самоуправа Зрењанин
Подаци	

Издавање из градског буџета за културне активности националних мањина			
	2010	2011	2012
Буџета Града Зрењанина	2,580,739,000.00	3,095,309,000.00	3,451,254,000.00
Издавање за културне активности националних мањина	4,225,738.00	4,328,010.00	4,982,356.00
Процент	0.16%	0.14%	0.14%

8. ИНДИКАТОР: Подршка локалног пословног сектора култури	
Дефиниција	Број пројеката подржан од стране пословног сектора (донације, спонзорства). Овај индикатор показује повезаност између актера на културној сцени града Зрењанина и пословног сектора, као и степен развијености друштвено одговорног пословања локалног пословног сектора
Извори података	❖ Социолошко истраживање о <i>Културној понуди и потражњи града Зрењанина</i> ❖ Установе културе града Зрењанина
Подаци	
Тренутно нема поуздане и детаљне евиденције о броју пројеката који је подржан од стране пословног сектора. Поједине иницијативе у овој области су евидентитаре у оквиру Народног позоришта “Тоша Јовановић”. Пре свега сарадња са НИС- Гаспром Њефт, ЗРЕПОК, а.д. “Дијамант” и другим....	
За наредни период планирана је боља евиденција и већа активност на овом пољу.	

9. ИНДИКАТОР: Процент буџета који домаћинства троше на културне активности	
Дефиниција	Процент просечних месечних расположивих средстава који се утроши на културне активности
Извори података	❖ Републички завод за статистику ❖ Локална самоуправа ❖ Социолошко истраживање о <i>Културној понуди и потражњи града Зрењанина</i>
Подаци	
Републички завод за статистику евидентира и обрађује податке у овој области искључиво на националном нивоу, те достављају информације о просечним месечним	

расположивим средствима по домаћинству, као и о структури издатака за личну потрошњу у оквиру домаћинства. Међутим, по методологији Републичког завода за статистику издаци за активности у области културе воде се заједно са издацима за рекреацију. У 2013 години тај проценат износи 4,5%.

Социолошко истраживање о *Културној понуди и потражњи града Зрењанина* није обухватило овај сегмент, те је планирано да се ови подаци укључе у сва следећа истраживања.